Å gjøre slekt

Et studie av transnasjonale par på et øysamfunn på Filippinene

Ragnhild Andrea Birkeland

Masteroppgave i sosialantropologi

UNIVERSITETET I OSLO

November 2007

Sammendrag

Denne avhandlingen er bygger på seks måneders langt feltarbeid på Filippinene. Avhandlingen handler om filippinske kvinner som skaper et hjem sammen med utenlandske menn, enten da permanent eller i perioder. Fokuset omhandler hvordan kvinner aktiv konstruerer sin hverdag sammen med sin utenlandske kjæreste, der kvinner ikke nødvendigvis er offer og den vestlige mannen agenten. Å produsere et hjem sammen og i konstruksjonene av å være en familie, skaper parene en felles enhet. I dette rommet oppstår diskusjon, forhandlinger og kompromisser. Gjennom å skape et liv sammen utfordres forestillinger knyttet til moralske diskurser som omhandler seksualitet og ekteskap. Ideer som omhandler migrasjon, skjønnhet og ønske om å hjelpe familien er temaer som blir belyst med bakgrunn i kvinners egne erfaringer. Avhandlingens problemstilling er: Hvordan opplever og forstår filippinske kvinner det å ha en utenlandsk partner.

I samtale med venner og bekjente har jeg til tider hørt at det jeg skriver om ”egentlig” handler om prostitusjon. Jeg har i den senere tid fundert mye på om dette har noe å gjøre med en vestlig monopolisering av kjærlighet. Der ”ekte” kjærlighet bygger på et hetronormativt perspektiv, der alder, etnisitet og økonomi skal være mest mulig likt. Kvinner som denne avhandlingen handler om så ikke på seg selv som prostituerte.

I et landskap der forestillinger knyttet til seksualitet og moral er fremtredene, blir dilemmaer som omhandler klassifikasjon av ”god” eller ”dårlig” kvinne sentralt. Kvinners strategier for å unngå negative assosiasjoner var høyst observerbare. Derfor har jeg gjennom avhandling vist kvinners egne stemmer om hvordan de opplevde og erfarte det å ha en relasjon med en utenlandsk mann. I dag blir slektskapssystemer forstått både på pragmatisk og ideologisk basis, der det finnes rom for manipulasjon og strategiske valg. Det blir derfor viktig å se på hvordan slektskapsforhold blir brukt i ulike situasjoner, og hvordan det utgjør en meningsfull kategori. Ved å se på forestillinger som omhandler relasjoner mellom utenlandske menn og filippinske

kvinner, får forestillinger knyttet til samboerskap og ekteskap en ny mening. Familiesammensetningene gjennomgår en transformasjon. I dette landskapet blir kjærester definert som ektemenn. I prosessen der verdier og fantasier blir forhandlet om finner jeg det fruktbart og ta i bruk ”kinning” begrepet som viser til en slektgjøringsprosesser. Dette begrepet viser hvordan transnasjonale par bosatt på Filippinene som formelt sett ikke er gift skaper en tilhørighet med hverandre og danner et bånd seg imellom.

Takk

De som jeg først om fremst og fremst fortjener en stor takk, er alle mine informanter, som har delt sine historier, tanker og refleksjoner med meg. Jeg har blitt kjent med utrolig mange hyggelige mennesker under mitt opphold på Filippinene. En spesiell takk til kvinnene jeg ble kjent på øya hvor jeg var, uten dere hadde dette aldri vært mulig. Takk for den omsorg og omtanke jeg fikk.

Takk til veileder Anne Leseth, for god veiledning, positiv tilbakemelding og oppmuntring gjennom denne prosessen. Det har betydd mye for meg. En takk går også til NIAS scholarship

Takk til alle rundt meg som tålmodig har holdt ut med meg i denne skriveprosessen. Takk til Odd Kristian Svedal for (u)moralsk støtte, i tillegg til god hjelp til teknologiske utfordringer i avsluttende fase. Takk til Margrethe Ellingseter for korrekturlesning og oppmuntring. En ekstra takk til mine foreldre Kirsti og Arne Birkeland for emosjonell støtte. Takk til Paul Scott for at du holdt ut lange telefonsamtaler.

Til sist, men selvfølgelig ikke minst, takk til støtteapparatet på lesesalen.

Oslo, november 2007

Innhold

SAMMENDRAG ..... **I**

TAKK ..... **III**

INNHOLD ..... **IV**

1. INTRODUKSJON **1**

TEORETISKE PERSPEKTIVER 3
FELT OG METODE 8
VALG AV INFORMANTGRUPPE 10
ANONYMISERING, STED OG ARENAER FOR DELTAGENDE OBSERVASJON 11
BEGREPSBRUK 15
MIN ROLLE I FELTEN 16
INTRODUKSJON AV KONTEKST 18
MIGRASJONSHISTORIE PÅ FILIPPINENE 21
OVERSIKT OVER AVHANDLINGEN 23

2. MORAL OG SEKSUALITET **26**

KVINNER SOM "GOD" ELLER "DÅRLIG" 26
EKTESKAP OG MORAL 31
BETYDNINGEN AV SERIØSITET 33
GAVENS BETYDNING SOM TEGN PÅ KJÆRLIGHET 35
OPPSUMMERING 38

3. Å GJØRE SLEKT **40**

FRA KJÆRESTE TIL EKTEMANN 40
MORALPLURALISME 43
"Å KONSTRUERER ET HJEM" 46
FORESTILLINGER KNYTTET TIL ROM OG BEVEGELSE 50
OPPSUMMERING 52

4. STEREOTYPIER, FORHANDLING OG KOMPROMISS **54**

KONSTRUERE TABU 54
KVINNERS STATUS I HJEMMET 59
KVINNER SOM AKTIVE AKTØRER 61
FORVALTNING AV ØKONOMI 64

ØKONOMI VERSUS KJÆRLIGHET 66
OPPSUMMERING 69

5. DIKOTOMIER, KLÆR OG SKJØNNHET 71

VERDIER KNYTTET TIL FARGE 72
LOCAL OG FOREIGN BEAUTY 77
KLÆR SOM SEXY OG ORIGINALT 81
SEXY TØY OG NYE KROPPSIDEALER 84
OPPSUMMERING 86

6. DRØMMEN OM Å MIGRERE 88

FAMILIENS BETYDNING FOR ØNSKET OM EN BEDRE FREMTID 89
FAMILIENS BETYDNING FOR VALG AV PARTNER 91
FORHÅPNINGER KNYTTET TIL VISUM 92
HINDRINGER KNYTTET TIL VISUM 94
REISE FRA FAMILIE 95
GLOBAL HYPERGAMY, ET PARADOKS 101
OPPSUMMERING 103

7. AVRUNDING AV AVHANDLINGEN 105

KILDELISTE 109

1. Introduksjon

> Asian Penpal International Dating Dating Service for single man seeking nice, English-speaking Asian woman for friendship or marrige" (http//:sunshine–girls.com).

Tidlig morgen 16. januar 2006 ankommer jeg Cebu airport, Filippinene. Før jeg forlater Norge har jeg vært i kontakt med et norsk-filippinsk ektepar som har tilbudt meg å bo i deres hus. På flyplassen står Judi og hennes bror Josef og venter på meg, de er søsken til Maria, en filippinsk kvinne bosatt i Norge. Vi setter oss inn i en drosje, Judi snur seg mot meg og smiler, *"Så vakker du er, og du har slik en fin, hvit hud, er du gift eller singel? "*. Jeg ser nedover meg selv og føler meg alt annet enn vakker. Huden min er vinterhvit som nesten går over i en blålig tone, håret er fettete etter en lang reise og klærne kunne helt klart trengt en vask. Jeg svarer høflig at jeg ikke har noen kjæreste. Judi begynner å le:

> *"Vi skal nok finne en kjæreste til deg, vi har en nevø som er sjømann, han passer bra for deg, han har vært over alt i verden og så tjener han masse penger siden han jobber på en utenlandsk båt. Han er kjekk for han har lys hud"*.

Jeg nikker, og smiler, men føler meg litt ukomfortabel. Jeg vet ikke helt hva jeg skal svare siden jeg anser mitt kjærlighetsliv som en privatsak. På den annen side er det jo nettopp dette jeg har kommet til Filippinene for å studere, forhold mellom filippinske kvinner og vestlige menn[1], viss jeg selv finner dette temaet vanskelig å svare på, hvordan skal jeg da klare å innhente informasjon hos andre.

*

[1] Med termen "vestlige" menn referer jeg med bakgrunn i Eviota (1992) til Nord Amerikanere, Australiere og Vest Europeere. Dette kommer jeg til å gjøre gjennomgående i hele avhandlingen

Avhandlingen handler om filippinske kvinner som bor sammen med utenlandske menn. Jeg har ved en tidligere anledning feriert på Filippinene, det var da jeg begynte å fatte interesse for transnasjonele parforhold. Det var noe med dette som interesserte meg. Mine forestillinger om hva kjærlighet var ble utfordret. Da jeg dro fra Norge i januar 2006 ønsket jeg å finne ut hva som lå bak de stereotypiske oppfattelsene jeg selv hadde av transnasjonale par. Jeg ønsket å få et innblikk i hvordan kvinner selv opplevde og erfarte det å ha en utenlandsk kjæreste.

I dag er det stadig flere norske menn og kvinner som gifter seg med utenlandske ektefeller. Det har særlig vært en stor økning i norske menns ekteskapsinngåelse med utenlandske kvinner og det vanligste er å gifte seg med kvinner fra Thailand, Filippinene og Russland (Samfunnspeilet nr 3, 2004).

Nicole Constable er en av få antropologer som har forsket på transnasjonale forhold. I følge henne har ekteskap som krysser nasjonale grenser blitt er mer og mer vanlig, på tross av det, har det inntil nylig fått lite oppmerksomhet innenfor akademia. Et økende mønster innenfor transnasjonale ekteskap reflekterer visse overordnede kjønnsmønster. Hovedandelen av internasjonale ekteskapsmigranter er kvinner, og flesteparten av disse kvinnene flytter fra fattigere land til økonomiske rikere land, fra det mindre utviklede ”sør” til det mer industrialiserte ”nord”. Fra deler av Asia, Latin Amerika og Øst Europa, til Vest Europa, Nord Amerika, Australia og økonomisk rikere regioner av Øst Asia. Denne tendensen gjenspeiler også kjente mønstre innenfor kvinnelig arbeidsmigrasjon (Constable 2003, 2005, Faier 2007).

Tall som viser til transnasjonale ekteskap på Filippinene viser at det er et klart kjønnet mønster. Fra 1989- 1999 var det over 175,000 filippinere som giftet seg med utenlandske partnere. 91 % av disse var kvinner. Tallene viser at kvinner på Filippinene er sterkt overrepresentert i forhold til ekteskapsmigrasjon (Constable 2003, 2005).

Mange av parene møter hverandre på internett. Det er vanskelig å vite hvor mange internasjonale introduseringsfirmaer som finnes på nettet. Constable (2005) fant i august 2000, 350 ulike, nettbaserte byråer/firma på goodwife.com. Under Asia

var det 89 ulike byråer, der Filippinene er den nasjonen som var hyppigst representert. At det finnes så mange dating firmaer på internett tyder på at mange filippinske kvinner møter sine fremtidige partnere der. Transnasjonale ekteskap der menn fra Vesten gifter seg med kvinner fra et ikke vestlig land har gjerne fått betegnelsen ”post-ordre ekteskap” (se Constable 2003).

I diskursen som omhandler ”post-ordre” ekteskap ligger det klare stereotypiske oppfatninger som omhandler kvinner og menn. Menn blir fremstilt som tapere på det lokale ekteskapsmarkedet og at de kjøper seg kone fra land som er dårligere økonomisk stilt enn deres eget. Mens kvinner på sin side blir enten fremstilt som ofre for menns begjær uten fri vilje til selv å kunne velge, eller som lykkejegere på jakt etter et nytt pass (Constable 2003, 2005).

Avhandlingens problemstilling er: Hvordan opplever og forstår filippinske kvinner det å ha en utenlandsk partner?

Avhandlingen handler om filippinske kvinner som skaper et hjem sammen med utenlandsk menn, enten da permanent eller i perioder, fokuset omhandler hvordan kvinner aktiv konstruerer sin hverdag sammen med sin utenlandske kjæreste, der kvinnen ikke nødvendigvis er offer og den vestlige mann agenten. Å produsere et hjem sammen og i konstruksjonen av å være en familie, skaper parene en felles enhet. I dette rommet oppstår diskusjon, forhandlinger og kompromisser, der kvinner er aktivt med på å fortolke sin hverdag. Gjennom det å skape et liv sammen med en utenlandsk mann utfordrer forestillinger knyttet til moralske diskurser som seksualitet og ekteskap. Ideer som omhandler migrasjon, skjønnhet og ønske om å hjelpe familien er temaer som blir belyst med bakgrunn i kvinners egne erfaringer.

Teoretiske perspektiver

Den kulturelle distinksjonen mellom høyland og lavland har vært femtredene i antropologisk forskning i Sør-Øst Asia (Eder 1999:4). På Filippinene har høylandet fått mest oppmerksomhet innenfor antropologiske studier. De fem prosentene av

fjellfolk har vært utgangspunkt for flere antropologiske studier enn de 95 prosentene av bønder og byboere. På Filippinene er det gjerne ifugao og bontoc i den nordlige delen, og ilonggot i den sørlige delen som har fått mest oppmerksomhet (Antlöv 2001:431). Det har vært lite etnografisk arbeid i lavlandet på Filippinene (Eder 1999:5). Cannell (1999) hevder at det har eksistert en forestilling i akademisk og ikke- akademisk litteratur om lavlandet som lite ”autentisk”. Lavlandet blir i mye litteratur kategorisert som summen av en kolonial fortid, en kultur som ikke er autentisk, men ”ødelagt” av en kolonial fortid. Negative trekk fremheves, hva som gikk galt og hvordan det kunne ha vært (Cannell 1999:6-7). Datingsider på internett fremhever filippinske kvinner som ”mer vestlige” og derfor bedre kandidater for ekteskap. Kvaliteter som at de er engelsktalende og katolske fremheves (www.goodwife.com).

Når jeg begynte arbeidet slo det meg hvor vanskelig det var å finne litteratur som omhandlet transnasjonele ekteskap. Forskning som tar for seg asiatiske kvinners forhold til vestlige menn med fokus på kjønn, seksualitet og kjærlighet fokuserer i stor grad på transnasjonal prostitusjon[2] og lite på kjærlighet. Litteratur om disse temaene fokuserer nesten eksklusivt på prostitusjon og gir oss et meget skjevt bilde av hvordan filippinske kvinner som er i en relasjon med en utenlandsk mann opplever sin hverdag.

Nicole Constable er en av få antropologer som har forsket på transnasjoanle ekteskap mellom filippinske og kinesiske kvinner og amerikanske menn. Hennes monografi *Pen pals, virtual ethnography, and ”mail order” marriages. Romance on a Global Stage* har vært en stor inspirasjon til å skrive denne avhandlingen. Hennes interessefelt omfatter globalisering og transnasjonalisme, i lys av kjønn, seksualitet, kjærlighet, ekteskap, slektskap og familie innenfor et transnasjonalt perspektiv. Hennes tilnærming er en indirekte kritikk av det hun mener ofte er et ensretta studie av migrasjon. Hun er kritisk til at mye av kjønnsforskningen eksplisitt har fokusert på

[2] Jeg kommer ikke til å gå inn på en diskusjon om begrepet prostitusjon, men er klar over problemene knyttet til et slikt begrep (Se Misje 2007)

kvinner og har derfor valgt å inkludere menn. Kjønn involverer ideologier, roller og relasjoner der menn blir en integrert og nødvendig del av studie. Hun hevder selv at hun har blitt tiltrukket av hva antropologer har kalt ”feministisk etnografi”.

I sin bok kritiserer Constable (2003) populære stereotypiske forestillinger som omhandler ”post-ordre bruder” ”as ”trafficked women” who are ”sold” to western men”. In lieu of the sorts of homogenizing images that construct women as victims and men as agents (...)” (Constable 2003:63). Gjennom å dekonstruere hegmoniske forestillinger som er knyttet til ”post-ordre ekteskap” hevder hun å gi et mer nyansert bilde av menn og kvinner som velger å finne partnere på tvers av nasjonale grenser.

I boken *Cross-Border Marriages* tar flere forfattere opp forestillinger knyttet til transnasjonale ekteskap. Temaer som kjønnet mobilitet og global hypergamy[3] blir knyttet til transnasjonale ekteskap. Constable (2005b) viser hvordan populære ideer som omhandler transnasjonale ekteskap forståes i forholdt til at kvinner flytter fra et mer avsidig og mindre utviklet sted til et høyere utviklet og mindre isolert sted og globalt fra det fattige og mindre utviklede sør, til det utviklede og rike nord. Dette eksiterer som populære ”sannheter” og har fått merkelappen ”global hypergamy”. Det er globalt i det at det involverer menn og kvinner fra ulike regioner av verden mens hypergamy forståes ut fra at kvinner gifter seg ”opp” og da inn i en høyere sosioøkonomisk gruppe. ”Opp” er da referert til som et hierarki eller en kjede av geografiske lokaliteter (Constable 2005b).

Suzuki (2005) er kulturantropolog og har spesialisert seg på transnasjonalisme, postkoloniale studier, samt kjønn, seksualitet og familie. Hun har i sin artikkel *Tripartite Desires: Filipina-Japanese Marriages and Fantasies of Transnational Traversal* fokusert på ekteskap mellom filippinske kvinner og japanske menn. I analysen viser hun hvordan fantasier knyttet til global hypergamy ikke nødvendigvis stemmer med hvordan kvinner selv erfarer det å migrere. Hun diskuterer familiens betydning og hvordan dette innvirker på samlivet mellom ektefellene. Dette

[3] Jeg bruker det engelske begrepet

perspektivet tar jeg med meg i avhandlingen og diskuterer i siste kapittel hvorvidt det vil være fruktbart å snakke om global hypergamy i forhold til mitt materiale.

Tidligere slektskapsstudier i Sør-Øst Asia viser at slektskap ikke organiseres ut fra klaner eller avstamningsgrupper, men at det i stedet er strukturert på bakgrunn av en bilateral organisasjon. Slektskap blir regnet gjennom faren og moren. Siden det ikke eksisterte tydelige slektsgrupper i det Sør-Øst Asiatiske lavlandet, ble det på 1950-tallet omtalt som ”løst organiserte” samfunn.

I dag blir slektskapssystemer forstått både på pragmatisk og ideologisk basis, der det finnes rom for manipulasjon og strategiske valg. Det blir derfor viktig å se på hvordan slektskapsforhold blir brukt i ulike situasjoner, og hvordan det utgjør en meningsfull kategori. Hvilke individer som inngår i den ”opplevde” slekten, og på hvilke grunnlag (Antlöv 2001:442). Familiens betydning og hvordan mennene blir inkorporert i kvinners familie er sentralt i avhandlingen. For å analysere dette bruker jeg Howells perspektiv der hun tar i bruk ”kinning” begrepet. Kinning blir forstått som en slektsgjøringsprosess. Hun er en av flere forfattere som i sterk grad har vært med og gitt studiet av slektskap en ny posisjon i antropologien. Signe Howell (2003) har i sine studier av adopsjon vist hvordan vi kan forstå slektskap med fokus på hvordan adoptivforeldre og barn gjennomgår en kinning prosess fra de bestemmer seg for å adoptere til barnet er en del av familien. Slektsgjøringsprosessen viser hvordan slektskap dannes og oppleves uten at det i utgangspunktet springer ut fra blodsbånd. På denne måten utfordrer Howell forestillinger om at slektskap er knyttet til blodsbånd.

Tilsvarende studier viser også hvordan mennesker flere steder i verden danner rituelt slektskap der komponenter som knyttes til blodsslekt blir overført til andre personer gjennom ulike ritualer og på den måten danner de slektsbånd. (Remme 2006).

I henhold til den kritikken som slektskapsstudier har fått og etterspørselen etter nye studier gjort på dette feltet vil jeg å vise hvordan filippinske kvinner og utenlandske menn danner et hjem sammen. Dette blir belyst i kapitel tre. Gjennom å

danne et hjem omformuleres moralske diskurser slik at det sammenfaller med etablerte praksiser for ekteskap. Familiens betydning er et sentralt tema under hele avhandlingen, men det er viktig å poengtere at betydningen av familie ikke nødvendigvis overstyrer kvinners egne valg.

Katolisismen er den største religionen på Filippinene og i dag er ca 85 % av filippinerer katolikker. Den katolske kirke legger visse føringer for hvordan reproduksjon, ekteskap og skilsmisse virker inn på folks levde liv. Den filippinske stat har institusjonalisert dette og i dag har Filippinene et konservativt lovverk, der blant annet abort og skilsmisse er ulovlig (Steinberg 1994). Dette har innvirkning på hvordan transnasjonale par opplever hverdagen sammen på Filippinene. Dette har noe med moral å gjøre. Howell (1997) mener at fra en antropologisk synsvinkel finnes få gode definisjoner av moralitet. I introduksjonen til *The Ethnography of Moralities* hevder hun at det er fruktbart å ta i bruk moral når en studerer samfunn. Hun velger bevist å bruke moral i en pluralistisk form. Dette åpner for pluralitet der moral innehar ulike former, og hun mener en pluralistisk moralforståelse er mer inkluderende en termen moral (Howell 1997:4). I avhandlingen bygger jeg på dette perspektivet og viser hvordan moralpluralisme er analytisk fruktbart i studie av familie og det å gjøre slekt.

Katolske forestillinger skaper moralske diskurser, som legger føringer for hvordan seksualitet oppfattes. Negative konnotasjoner knyttet til førekteskaplig sex har derfor noe med moral å gjøre. Ingen av parene i min avhandling var gift, dette gjør kvinnene spesielt sårbare i forhold til hvordan andre oppfattet dem på Filippinene. Moralske diskurser knyttet til seksualitet og kropp er med på å definere kvinner som ”gode” eller ”dårlige”. Jeg hevder at gjennom å definere seg selv som seriøs (*serious*) ovenfor andre personer som familie og venner, samt den utenlandske mannen skapes en prosess der jenter blir definert som ”gode”. Det å være seriøs er et tema jeg tar opp i kapitel to, men det er gjennomgående i hele avhandlingen. Emiske begreper som ”seriøs”, ”god” og ”dårlig” må forståes innenfor moraske diskurser.

Slike begreper viser hvordan moral er multivokalt og forhandlende. Kvinner er aktive aktører innenfor en kontekst av moralske dilemmaer.

Selv om kvinner er aktive agenter i prosessen som omhandler transnasjonale parforhold, er de på samme tid influert av ideologier som omhandler kjønn, etnisitet, og nasjonalitet. Kvinners handlinger må forståes i lys av sosiale, strukturelle og kulturelle faktorer (Constable 2003).

Det teoretiske perspektivet i avhandling har jeg valgt ut på bakgrunn av datamaterialet mitt. Hvordan jeg har fått tilgang på datamaterialet mitt må sees ut fra den metodiske tilnærmingen jeg har benyttet. Wadel (1991) viser at kvalitativ forskning ”innebærer en ”runddans” mellom teori, metode og data mens en driver feltarbeid” (Wadel 1991:129).

Felt og metode

Avhandlingen er bygget på et seks måneders langt feltarbeid fra Januar 2006 til juli 2006. I dag er filipino det offisielle språket på Filippinene, det er i hovedsak influert av tagalog. Tagalog snakkes hovedsakelig i metro Manila området. På begynnelsen av 1900-tallet ble engelsk et nasjonalt medium for kommunikasjon og i dag har fremdeles engelsk en sentral rolle i forhold til hvordan filippinere fra ulike områder kommuniserer med hverandre. Det finnes over 100 ulike språk som snakkes, men ni av disse språkene er snakket av 90 % av befolkningen (Steinberg 1994). cebuana som snakkes i områder rundt Cebu er et av dem.

Jeg bestemte meg for å lære cebuano når jeg ankom Filippinene, dette ble utfordrende av flere grunner. Mange jeg møtte ønsket å snakke engelsk og brukte derfor konsekvent engelsk når de snakket med meg. Av samtlige transnasjonale par jeg var i kontakt med, med unntak av et, ble engelsk brukt som medium for kommunikasjon. I de tifellene der mennene ikke hadde engelsk som førstespråk, erfarte jeg at kvinnene var bedre i engelsk. I enkelte tilfeller ble jeg brukt som tolk mellom parene om mannen var skandinavisk.

Jeg fant det til tider utfordrende å lære cebuano, men på slutten av oppholdet mitt snakket jeg en blanding mellom cabuano og engelsk, der jeg oppfattet det meste av det som ble sakt på cebuano. I de tilfeller jeg ikke forsto hva som ble sakt, fikk jeg andre til å oversette for meg.

Metodisk har jeg tatt i bruk deltagende observasjon. Deltagende observasjon blir ansett som grunnpilaren i antropologisk forskning og det er fagets viktigste fremgangsmåte for å samle data. Når en tar i bruk deltakende observasjon som metode blir det sentralt å delta i de arenaene som observeres og analyseres. Frøystad (2003) skriver at det nettopp er gjennom en slik fremgangsmåte at vi kan tilegne oss kunnskap om hvordan folk opplever verden (Frøystad 2003:166). Det er ikke noe sett av ideale fremgangsmåter for hvordan en skal ta i bruk deltagende observasjon. Hvert feltarbeid er forskjellige og antropologen må selv ”føle” seg fram i forhold til hva som fungerer (Ellen 1984).

For å oppfatte meninger som ligger i ulike sosiale prosesser, fant jeg ut at det gjerne ikke hjalp å spørre rett ut hvorfor det er slik eller slik. Meningen kommer gradvis fram gjennom ulike individuelle historier som ofte står i en relasjon til hverandre. Det var gjennom uttalige samtaler at jeg begynte å forstå hvilke meninger som ble produsert i relasjoner mellom filippinske kvinner og utenlandske menn. Kvinner kom sjelden med utsagn om generelle sosiale ”regler”, som foreksempel at vi cebuanere gjør en ting fordi Gud vil eller våre forfedre ønsker det. Den sosiale meningen ligger mer implisitt, og er som regel knyttet inn i personers liv og i historier som kommer til uttrykk i den dagligdagse samhandlingen. Som foreksempel når vi møttes på kvelden for å drikke den lokale rommen og snakke om dagens sladder, eller på dagen når en prøvde å finne skygge etter å ha vasket klær, eller samles for å snakke om dem som går forbi på gaten (Se Cannell 1999). Det å se på blant annet sladder som en markør som sier noe om sosiale prosesser, var for meg til tider utfordrende, og jeg opplevde fortvilelse over at dataen min besto hovedsaklig av det. Når jeg spurte om hvorfor en foreksempel valgte utenlandsk kjæreste i stede for en mann fra stedet, fikk jeg ofte unnvikende svar.

Når fortvilelsen over at jeg brukte mesteparten av dagene til å sitte i skyggen og sladre sammen med venninnene gikk over, begynte jeg å se mønstre som gikk igjen i samtalene, hvem snakket om hvem og hva en kunne si til ulike personer. En kan spørre seg om hva sladder er og hvorfor det er slik at når kvinner snakker sammen får dette betegnelsen sladder. Kvinner jeg var i kontakt med brukte selv begrepet sladder (*gossip*) for å beskrive samhandling. Det ble betegnet som sladder fordi samtalene dreide seg om andre personer og da ofte i en negativ vending. Sladder ble ofte sett i sammenheng med det emiske begrepet *bola bola*, dette begrepet er tilnærmet lik det norske ordet løgn, eller usannheter Den sosiale mening som omhandlet det å ha utenlandsk kjæreste ble blant annet produsert gjennom sladder, på den måten var den også på mange områder implisitt og utfordrende og få tak i.

Folk pleier sosial omgang med andre og er sjelden alene. Samhandling foregår i det offentlige rom. Det folk foretar seg er av offentlig interesse og det vil alltid være mulig å observere av folk. (Rugkåsa 1997).

Valg av informantgruppe

Innenfor feministisk antropologi har det fram til nylig vært fokusert på kvinner og mye av kjønnsforskningen i dag fokuserer eksplisitt på kvinner (Constable 2003). Med dette i tankene hadde jeg i utgangspunktet bestemt meg for å fokusere både på kvinner og menn for å unngå en skjevhet i studiet. Men det å skulle inkorporere menns synspunkt inn i studiene mine viste seg å by på problemer. Unni Wikan skriver i *Fattigdom som opplevelse og livskontekst* at det å studere både menn og kvinner under feltarbeid byr på flere metodiske problemer og at det i enkelte samfunn ikke er mulig. Når en har opparbeidet tillit hos for eksempel kvinner kan det være problematisk å samtidig opprette tillit hos menn. Det å skulle sjonglere mellom to sfærer er utfordrende spesielt i samfunn der kjønnssfærene er avskilte og da vil det særlig bli vanskelig å få tilgang til fortrolig informasjon (Wikan 1996:190).

Det å skulle frekventere begge gruppene kunne til tider være utfordrende. I enkelte tilfeller opplevde jeg at kvinner kunne uttrykket sterk misnøye om jeg samhandlet med kjærestene deres, og tilliten jeg hadde opparbeidet meg hos kvinnene ble svekket viss jeg oppholdt meg mye sammen med utenlandske menn. Når menn henvendte seg til meg på norsk eller svensk, ekskluderte de partneren sin fra samtalen. Flere kvinner fant dette tydelig ubehaglig og trakk seg da enten fysisk unna, eller viste tydelig med kroppsspråk at kjæresten ”ikke var ledig på markedet”. Dette var en balansegang. Etter hvert opplevde mange at jeg ikke var en trussel og det ble da lettere å forholde meg til de utenlandske mennene. På tross av det har jeg mangelfulle data når det kommer til menns erfaringer og opplevelser med filippinske kvinner og jeg har derfor valgt å ikke fokusere på dem. Kvinners erfaringer og opplevelser må sees i relasjon til den utenlandske mann og de er derfor representert i mye av det jeg beskriver i avhandlingen.

Anonymisering, sted og arenaer for deltagende observasjon

Da jeg kom til Filippinene flyttet jeg inn til en filippinsk familie jeg hadde kommet i kontakt med under forberedelsen av feltarbeidet. Jeg bodde da ca 30 km nord for Cebu City. Etter å ha blitt veldig godt mottatt der, tok det ikke lang tid før jeg hadde opparbeidet meg status som en del av familien, der de omtalte meg som søster. Jeg ble tatt med på besøk til andre familiemedlemmer og ble da presentert som familie fra Norge.

Det å skulle bo hos en familie viste seg å skulle by på flere utfordringer enn jeg hadde forventet. En av de største utfordringene jeg opplevde var at familien monopoliserte meg og likte dårlig at jeg pratet med andre. Dette ble gjort i god tro, da de ønsket å passe på og beskytte meg. Etter nøye overveielse valgte jeg å finne et nytt sted å gjøre feltarbeid, men under hele oppholdet mitt opprettholt jeg kontakten og var ofte på besøk. Det at jeg bodde sammen med dem i en måned gjorde at jeg fikk en

unik start på feltarbeidet, og jeg fikk tilgang til mye kunnskap som jeg tok med meg under resten av oppholdet.

Jeg valgte å gjøre feltarbeidet mitt på en øy som ligger utenfor Cebu. Øya ligger nord for Cebu og består av tre byer. I byen jeg bodde var det ca 26000 personer fordelt på ca 4875 hushold. Byen er delt inn i ti ulike borangayer (bydeler). Den økonomiske hovedkilden for de fleste hushold var fiskeri og jordbruk.

Jeg har valgt å anonymisere øya[4], dette gjør jeg fordi jeg ved flere anledninger fortalt at jeg ville anonymiserer sted og ikke bare navn. Informasjon jeg har fått av kvinner har til tider vært av en meget personlig art og jeg har forsikret dem om at de ikke vil være gjenkjennbare. På tross av at det bor ca 26000 mennesker i området var samfunnet svært gjennomsiktig og fastboende utlendinger skilte seg ut. Jeg ble gang på gang overrasket over den store informasjonsflyten og oversikten folk til enhver tid hadde over hva en gjorde og hvor en befant seg. Jeg har også anonymisert alle navnene, mens alder og nasjonalitet ikke er endret, jeg har ved to anledninger i avhandlingen gitt personer en ny identitet. Jeg kommer ikke til å gi en klar oversikt over alle personene jeg nevner i avhandlingen for å sikre deres anonymitet. Jeg presentere nye personer gjennomgående i avhandlingen, mens enkelte personer blir belyst i hvert kapittel.

I den perioden jeg var på øya var det bosatt ca 30-35 utenlandske menn sammen med deres filippinske ektefelle eller kjæreste. Det finnes ingen oversikt over hvor mange utenlandske menn som er bosatt eller har eiendom på øya. Det er ikke tillat å kjøpe eiendom på Filippinene om du ikke er statsborger. Personer jeg var i kontakt med som ikke var statsborgere, men likevel eide eiendom, unngikk loven ved å føre opp eiendom på en filippinsk person. Antall menn var også varierende i forhold til at flere par bodde på øya i perioder og landet der den utenlandske mann var fra, da enten Nord-Amerika, Vest-Europa eller Australia. Enkelte kvinner ble igjen på Filippinene mens deres utenlandske partner pendlet mellom Filippinene og et Vestlig land.

[4] Jeg referer til stedet som øya og ikke et fiktivt navn gjennomgående i avhandlingen

Jeg leide et rom i et hus som var eid av et filippinsk ektepar. I perioder ble to andre rom i huset leid ut til transnasjonale par. Jeg ble kjent med ca ti par som jeg møtte regelmessig, men ved enkelte anledninger møtte jeg flere. Fem av parene stiftet jeg bedre bekjentskap til enn de andre og det var kvinnene jeg ble best kjent med. Hvilke par jeg ble kjent med var ikke nødvendigvis et strategisk valg, men mer en tilfeldighet. Nabohuset til der jeg bodde besto av fire leiligheter som ble leiet ut over lengre tid til transnasjonale par. En av kvinnene, Milia som bodde der sammen med sin svenske kjæreste Emil, jobbet på en av de fem restaurantene som var drevet av utenlandske menn. Første kvelden jeg var der kom vi i snakk og hun fortalte at hun hadde en svensk kjæreste. Gjennom henne ble jeg kjent med flere. At jeg bodde i nabohuset gjorde det veldig lett å bare gå over veien på besøk, jeg ble dermed kjent med de andre parene som også bodde der. Gjennom dem introduserte de meg til flere og på den måten rullet det på seg. Dette blir gjerne omtalt som nettverksmetode eller snøballmetode, der feltarbeideren bygger seg et nettverk via personer som en blir introdusert til (Wikan 1996).

Jeg ble med kvinner på besøk til deres familie og venner, jeg var også med på turer og fester som ble arrangert for transnasjonale par. Jeg deltok i barnedåp. Samt at jeg brukte mye tid sammen med flere andre unge filippinerer og var med til spådame, karaoke og diskotek.

Jeg gjorde ikke formelle intervjuer. Jeg prøvde å intervjue personer på rådhuset, men opplevde å ikke bli tatt alvorlig og informasjonen jeg fikk var derfor mangelfull. Det at jeg ikke ble tatt alvorlig tror jeg henger sammen med mitt kjønn, der mennene jeg intervjuet fant det mer spennende å flørte med meg, enn å svare på spørsmål jeg hadde. Jeg fant det også lite fruktbart å utføre formelle intervjuer av kvinner. Situasjonen ble da fort kunstig og informasjonen mangelfull. Dataen som denne avhandlingen bygger på har jeg i hovedsak tilegnet med i uformelle samhandlinger og samtaler, både en til en og sammen med flere. Under samhandling fant jeg det vanskelig å notere, mye på grunn av at det ble sett på som uhøflig og at

jeg til stadighet ble trukket inn i samtaler, ved enkelte anledninger trakk jeg meg unna og skrev ned i stikkordsform.

Det at jeg nå bodde alene gjorde det mye lettere for meg å jobbe med feltnotater, men valget mellom å være sammen med andre eller å skrive var hele tiden et dilemma. Det å delta og observere var mitt overordede mål, dette skyltes blant annet at jeg kun hadde seks måneder for å tilegne meg mest mulig informasjon om hvordan kvinnene opplevde sin hverdag. Jeg skrev hovedsakelig feltnotater på kvelden eller tidlig på morgenen.

I avhandlingen bruker jeg flere steder utsagn. Utsagnene har jeg i all hovedsak skrevet ned kort tid etter episoden har skjedd, mens det i noen få tilfeller har blitt skrevet ned ved en senere anledning. Jeg organiserte ikke feltnotater etter tema, men skrev i dagbok form.

Wikan (1996) hevder at feltnotater ikke er det eneste kildematerialet antropologer har. Mye kommer også fra det hun kaller indre minnebok[5] som kan hentes fram og gjøres relevant når det trengs. Av alle inntrykk vi får gjennom sansene våres på feltarbeid er det bare en brøkdel som ender som feltnotater (Wikan 1996).

Etter hvert som tiden gikk opplevde jeg at rollen som antropologstudent skled mer og mer over i en vennskapsrelasjon mellom kvinnene og meg. Selv om jeg informerte om at jeg var der som student, er jeg usikker på i hvor stor grad kvinnene tenkte over dette i vår samhandling. Det har derfor til tider vært meget utfordrende å skrive denne avhandlingen i kraft av at jeg følte jeg utleverte og analyserte venner. Ved bevist å anonymisere øya og personer har jeg likevel ivaretatt deres fortrolighet og tillit.

Størsteparten av de kvinnene jeg var i kontakt med jobbet eller hadde jobbet i service/tjeneste bransjen og hadde sluttet på skolen i løpet av ungdomstrinnet for å begynne å jobbe og hjelpe familien økonomisk. De jobbet enten på det lokale markedet der en kunne kjøpe alt fra klær til videospill, til restaurant og hotell

[5] På engelsk skiller man mellom Fieldnotes og headnotes, se Sanjek (1990)

bransjen. En vanlig månedslønn lå på mellom 2000-3000 filippinske pesos[6] i måneden. Enkelte kvinner tjente ned til 1200-1500 pesos i måneden.

Få hadde råd til å sende barna til universitet, selv og var gjerne avhengig av økonomisk støtte fra familiemedlemmer som arbeidet i utlandet. Av mine informanter var det kun en person med universitetsutdannelse. Flere av kvinnene jeg var i kontakt med hadde i senere tid tatt enkelte kurs og deler av en universitets utdannelse, som deres utenlandske kjærester hadde betalt for. De lokale universitetene/høyskolene på øya varierte noe i pris og av avhengig av hva du skal studere, men de billigste kursene koster fra 9000 pesos i halvåret. Universitetene i Cebu City er langt dyrere og en betalte opp mot 17000 pesos i halvåret.

Begrepsbruk

Jeg bruker gjennomgående begrepet transnajonale ekteskap/par. Jeg referer da til ekteskap eller romantiske relasjoner mellom personer på kryss av nasjonale landegrenser.

I avhandlingen brukes termer som utenlandske menn/kjæreste og filippinske kvinner. Når jeg refererer til utenlandske menn/kjæreste mener jeg menn fra vestlige land[7] som er bosatt enten permanent eller i perioder på øya der jeg gjorde feltarbeid. Det engelske ordet foreigner ble brukt i omtale av utenlandske menn.

Jeg har valgt å bruke utenlandske menn og ikke gutter, grunnen til det er at de selv refererte til seg selv som menn. I avhandlingen bruker jeg termer som filippinske kvinner eller jenter, det er ikke klare grenser mellom hva som skiller kvinner og jenter og i tilfeller der personer selv bruker termen jente gjør jeg også det. Termen ”kvinne” eller ”jente” er situasjonsbestemt og må derfor sees innenfor konteksten det står i. Faren ved å definere dem som jenter og ikke kvinner er at jeg på sett og viss umyndiggjør dem og på den måten reproduserer forestillinger knyttet asiatiske

[6] 1000 pesos er ca 122 norske kroner (valutakurs 30. november 2007)
[7] Se fotnote to

kvinner som lite selvstendige og ikke handlende aktører i sine liv. Assosiasjoner knyttet til termer som utenlandske menn og filippinske jenter knyttes til negative konnotasjoner der jenter blir underordnet mannen i kraft av å bli beskrevet som jente og ikke kvinne.

I avhandlingen bruker jeg også termer som lokale kvinner og menn, lokal blir brukt som et emisk begrep og jeg tenker da filippinske kvinner og menn som er bosatt på øya der jeg gjorde feltarbeid.

I kapitel tre viser jeg hvordan utenlandske menn klassifiseres som ektemenn og ikke som kjærester, på tross av det har jeg valgt gjennomgående å omtale mennene som kjærester og ikke ektemenn. Ved å ikke være gift ligger det visse begrensninger når det kommer til muligheten til og migrerer og dette blir nærmere diskutert i kapitel seks.

Jeg gjør oppmerksom på at avhandlingen enkelte steder er skrevet i etnografisk presens av språklige hensyn.

Min rolle i felten

Mine egne forestillinger som omhandler kjønn, seksualitet og kjærlighet ble på flere sett utfordret. Det var spesielt en episode som gjorde meg veldig oppmerksom på min rolle som ung kvinne i felten. Jeg var på restaurant sammen med flere transnasjonale par. Utover kvelden steg lydnivået i takt med alkoholen som ble konsumert. Mennene begynte å fortelle vitser, som var av en svært seksuell art, kvinnene svarte igjen med samme mynt. På nabobordet satt en mann i 30 årene, jeg opplevde at han til tider satt og kikket bort på meg. Dagen etter møtte jeg han tilfeldig, han henvendte seg til meg og lurte på hvordan jeg som ung vestlig kvinne kunne sitte sammen med personer som hadde et ”slikt syn” på kvinner og som så høylytt hadde uttalt at feminismen var det verste som hadde skjedd vestlige kvinner. Skamfullheten jeg følte overfor mannen fikk meg til å sette spørsmålstegn med hele mitt prosjekt. Hvordan kunne jeg sitte sammen med en gjeng middelaldrende menn

og deres unge kjærester og le av spøker som jeg tidligere hadde funnet svært smakløse. Etter flere runder med meg selv innså jeg hvor viktig det var å presentere kvinnenes egne erfaringer og opplevelser av dette og ikke bare la kvinnene komme i bakgrunn for mennenes til tider mye høyere stemmer.

Jeg ønsker ikke at avhandlingen skal forherlige et fenomen som jeg på mange områder opplevde som vanskelig. Det at veldig unge kvinner fra økonomisk fattige land har intime relasjoner med menn som er tre ganger så gamle har fått meg til å undre på hvorfor jeg valgte dette temaet. Tidvis var jeg vitne til episoder som for meg omhandlet vold, prostitusjon og seksuelle overgrep. Når jeg gjorde mitt utvalg for hva jeg som skulle være med i avhandlingen har jeg bevisst utelatt dette. Det at jeg har utelatt det kan nok av flere oppfattes som om jeg bare forteller halve historien. Grunnen til at jeg har valgt å utelatte det, er fordi jeg har ønsket å fokusere på de parene hvor det ikke var involvert vold, overgrep eller prostitusjon. Jeg vil med mitt utvalg vise et mer variert bilde enn det som ofte kommer fram i media og som omhandler diskurser knyttet til asiatiske kvinner og deres relasjon til vestlige menn.

Introduksjon av kontekst

I dette området av Visayas, nord for Cebu City i Filippinene ble feltarbeidet utført.

Selv om avhandlingen omhandler hvordan filippinske kvinner erfarer og opplever det å dele et hjem sammen med en utenlandsk mann, finner jeg det fruktbart å belyse temaene i en videre kontekst. Jeg vil derfor gi en presentasjon av Filippinsk kolonihistorie, samt migrasjonhistorie fra 1900-tallet og fram til i dag. Her presenterer jeg de store linjene og går derfor ikke inn på historiske detaljer, men knyttet det sammen med kvinners kontakt med utenlandske menn.

Filippinene består av ca 7100 øyer og en populasjon på ca 68,6 millioner (Illio 1997:5). Landet er delt inn i tre øygrupper Luzon i nord, Visayas i midten, og Mindanao i sør. Visayas, er den regionen hvor jeg utførte feltarbeidet mitt.

Landet har fått navnet sitt etter den spanske, kong Phillip II, under koloniseringen av øygruppen på 1500 tallet (Britannica 1993:537). Siden Filippinene var under spansk styre i 333 år og så under amerikansk styre i 48 år blir det antatt å ha flere likheter med Vesten. Det er for eksempel det fjerde mest folkerike landet med engelsk som offisielt språk og det eneste landet i Asia der 85 % av befolkningen er romersk katolske. Det er også et land med ekstremt store forskjeller mellom fattige og rike (Britannica 1993:537, Illio 1997:5).

Den første permanente spanske bosetningen på Filippinene var i Cebu i år 1565. Manila ble grunnlagt i 1571 og i løpet av det 16. århundre var kysten og lavlandområdene fra Luzon til nord Mindanao under spansk kontroll.

I 1863 ble offentlig utdannelse opprettet, pensumet som det skulle undervises i ble bestemt av den katolske kirken. Mindre en 20 % av de som gikk på skole kunne lese og skrive spansk. Flere spanjoler tok seg filippinske elskerinner og enkelte giftet seg, og valgte å bli igjen på Filippinene etter at oppdraget deres var ferdig. Kvinner som giftet seg med spanjoler oppnåde status og hennes familiens økonomiske situasjon økte. På midten av 1800-tallet var det ca 20.000 spanske mestizos, mange andre eller tredje generasjons innvandrer. Kinesiske handelsmenn giftet seg også med filippinske kvinner og mange konverterte til katolisismen (Steinberg 1994:45-46). I 1964 kom boken *The Philippines: Nation of island* ut. Boken omtaler at det har vært ”tusenvis” av krysskulturelle ekteskap mellom amerikanere og filippinerer. Dette går helt tilbake til den amerikanske okkupasjonen. Cutshall (1964) skriver også at det er en liten andel ekteskapsinngåelser mellom filippinske kvinner og menn fra Sveits, Tyskland, Norge og Danmark (Cutshall 1964:26). Boken *Comfort woman* er en biografi om den filippinske kvinnen Maria Rosa Hansen. Historien spenner seg fra hennes mors fødsel i 1907 fram til 1993. I boken forteller hun blant annet hvordan moren på 1920 tallet fikk ekteskapstilbud fra amerikanske soldater som var stasjonert

på filippinene. Beretningen omhandler også hvordan hennes tante giftet seg med en amerikaner på 1920-tallet (Hensen 1999). Dette bildet er med på å vise at ekteskapsinngåelser med menn fra andre land historisk sett ikke er ett nytt fenomen, men at det har foregått parallelt med kolonihistorien. Som i Brasil og noen få andre land i verden, er det ”mestizosamfunnet” på Filippinene som har formet det ”moderne” landet (Steinberg 1994:45-46)

På slutten av 1800-tallet ble enkelte filippinske menn sendt til Europa for å ta utdannelse. Under oppholder i Europa ble de opptatt av nasjonalisme og uavhengighet for Filippinene. Da flere kom tilbake på 1890-tallet, ble det opprettet nasjonalistiske bevegelser. Det hadde tidligere vært opprør under den spanske kolonitiden, men for første gang var de inspirert av nasjonalistiske ambisjoner og de innehadde utdannelse som gjorde en suksess mer realistisk enn tidligere. Samtidig som dette pågikk brøt det ut krig mellom Spania og USA (Britannica 1993:545-546, Steinberg 1982:38-61).

10 desember 1898 overtok USA, Filippinene av Spania for 20 millioner dollar under The Treaty of Paris (Win 1997:25). Flere filippinske nasjonalister følte seg lurt av USA, da trodde de skulle få sin uavhengighet etter å ha hjulpet dem med å frigjøre flere områder rundt Manila (Britannica 1993:545-546, Steinberg 1982:38-61).

USA satset stort på undervisning og under de første årene av amerikansk styre ble hundrevis av lærere sendt til Filippinene for å undervise filippinske lærere. Innen 1927 besto hovedsakelig alle lærene av filippinere og elver som gikk på skole hadde mangedoblet seg på en generasjon. Innen 1937 snakket 27 % av befolkningen engelsk. Utdannelse økte også mulighetene til sosial og økonomisk mobilitet. Engelsk ble et felles språk for befolkningen, samtidig som det ble en lingvistisk nøkkel til Vesten. Muligheten for utdannelse var større på Filippinene enn i andre kolonier i Asia (Britannica 1993:546-547).

Under amerikansk styre utviklet det seg en økonomisk elite på Filippinene og det var en sterk sammenheng mellom familier som eide store landområder og som var

aktivt involvert i politikk. Denne sammenhengen er fremdeles fremtredene (Britannica 1993:547).

8. desember 1941 ble Filippinene angrepet av japanske styrker. Filippinske og amerikanske styrker overga seg til Japan i mai 1942. I september 1943 ble Flippinene en ”uavhengig” republikk under japansk styre. Den filippinske presidenten ble utnevnt av Japanere. I oktober 1944 ble igjen Filippinene under amerikansk styre (Britannica 1993:547- 548).

4. juli 1946 fikk Filippinene sin uavhengighet (Win 1997:24), men på tross av dette hadde USA militærbaser i landet fram til 1991. Dette var særlig viktig under Korea og Vietnam krigene, der filippinere kjempet sammen med amerikanske styrker. Flere handelsavtaler ble også dannet mellom USA og Filippinene (Britannica 1993:548).

Migrasjonshistorie på Filippinene

Filippinsk migrasjon er svært omfattende og for å forstå hvorfor enkelte filippinske kvinner ønsker å gifte seg utenlandske menn er det sentralt å se dette i et videre perspektiv, jeg ønsker derfor her å vise til migrasjonshistorien de siste 100 årene.

Migrasjon fra Filippinene kan deles inn i tre hovedbølger. Den første migrasjonsbølgen spenner seg fra ca 1900- 1930 årene. De fleste filippinerer i denne perioden[8] eide ikke land og jobbet hovedsakelig for landeiere. Disse landeierne besto av en elite, som ofte betalte dem dårlig. I den perioden valgte en del menn å forlate Filippinene til fordel for Hawaii og California hvor de tok seg jobb på plantasjer. Her tjente de bedre enn de tidligere gjorde på Filippinene. Dette livet ble beskrevet som særdeles hardt, flere opplevde slavelignende tendenser, med fysisk hardt arbeid, lange arbeidsdager samt dårlige matforhold. Mange døde av sult, utmattelse eller diverse sykdommer. På tross av dette klarte de fleste å sende penger hjem til familiene for å

[8] Noe de færreste i dag også gjør (Rugkåsa 1997)

bedre situasjonen hjemme. Enkelte ble værende og dette var begynnelsen på den filippinske bosetningen i USA (Rugkåsa 1997:29).

Den andre migrasjonsbølgen kom etter andre verdenskrig og Filippinenes uavhengighet. Mangel på muligheter innenfor arbeidsmarkede var på denne tiden stor. Landet var preget av økonomisk og politisk ustabilitet. Under denne bølgen var det hovedsakelig høyt utdannede personer som leger, sykepleiere, forretningsmenn og ingeniører som migrerte. Arbeidsmuligheter i USA Canada og Europa gjorde at de valgte å forlate landet. For individuelle familier representerte dette en ny, økonomisk mulighet, og det åpnet opp muligheten for fremtidige familiemedlemmer å migrere. For landet generelt var denne formen for arbeidsmigrasjon et tilbakefall, da landet mistet viktig arbeidskraft og en potensielle politisk opposisjon. Disse jobbene var i motsetning til den første bølgen permanente og mange dro ikke tilbake til Filippinene. De fikk nye statsborgerskap og familiene fulgte etter. I dag er det ca to millioner filippinere i USA (Rugkåsa 1997:29, Steinberg 1994).

På slutten av 1960 årene og begynnelsen av 70 årene ble det vanskeligere å få arbeidstillatelse i en del vestlige land. Dette førte blant annet til at mønsteret for hvilke land filippinere migrerte til endret seg. Fra midten av 70- tallet finner vi også en endring i forhold til hvem som migrerte. Der det tidligere har vært personer med høy utdannelse, var det nå filippinere som tok alle former for jobb. Mange dro blant annet til Midt- Østen der det var stor utbygging innenfor oljeindustrien. Flere jobbet som sesongarbeidere. Den dominerende mannelige migrasjonen avtok på 1980-tallet i tråd med høyere levestandard i Midt-Østen og flere land i Sør-Øst Asia (Hong Kong, Singapore, Malaysia). En stor etterspørsel etter hushjelper, underholdere, sykepleiere og lignende stillinger gjorde det attraktivt for kvinner å reise utenlands for å arbeide. Som et resultat av dette ble migrasjonsbølgen femininisert (Rugkåsa 1997:29-30, Illo 1997:28, Sobritchea 2007:173, Parreñas 2005).

Den filippinske stats rolle står i denne perioden i kontrast til de første to migrasjonsbølgene. Fra midten av 1970-tallet begynte The Philippine Overseas Employment Administration å markedsføre filippinsk arbeidskraft i utlandet. Eksport

av arbeidskraft ble en viktig økonomisk komponent for den filippinske stat. Arbeidsmigrasjon blir nå ansett som en god utviklingsstrategi for å bedre forholdene på Filippinene (Rugkåsa 1997:30, Illo 1997:28).

Det er flere forhold som omhandler arbeidsmigrasjon som også gjenspeiler seg i ekteskapsmigrasjon. Den kvinnelige arbeidsmigrasjonen startet i begynnelsen av 1980 årene. I 1995 var 52 % av arbeidsmigranter kvinner (Illo 1997:28). I 2002 var tallet steget til 69 %, og da utgjorde kvinner to-tredjedeler av arbeidsmigrantene (Sobritchea 2007:173). Dette er en sterk økning i forhold til 1975, der 12% av arbeidsmigrantene var kvinner. 7,6 % av landets GDP[9] er penger som blir sendt inn til landet kommer fra arbeidsmigranter. I 1996 utgjorde dette 5,1 billioner dollar i de første tre kvartalene. Det at kvinner nå representerer over halvparten av de som drar utenlands har ført til et betydelig bidrag til fattigdomsreduksjon, i det at de økonomisk forsørger utalige hushold i rurale og urbane områder og sørger for at barn og unge får mulighet til skolegang (Illo 1997:12,28-29). *Medium –term Philippine Development Plan* oppfordrer folk til å dra utenlands for å arbeide som en alternativ strategi for å få arbeid (Illo 1997:28).

Oversikt over avhandlingen

I dette kapitlet har jeg introdusert temaer som jeg skal ta for meg i avhandlingen, samt hvilke analytiske verktøy jeg ønske å bruke. Metodiske utfordringer og dilemmaer har blitt belyst og diskutert. I introduksjonen valgte jeg å vise Filippinene som kontekst, der jeg trakk historiske linjer tilbake til den spanske og amerikanske kolonitiden. Jeg har også valgt å belyse filippinsk migrasjonshistorie de siste hundre årene, der jeg viser hvordan den filippinske migrasjonsbølgen har blitt kraftig feminisert de siste ti årene.

I andre kapittel fokuserer jeg på tre temaer, seksualitet, moral og gave. Jeg viser hvordan forestillinger som omhandler den katolske kirke legger føringer for

[9] Gross domestic pruduct

hvordan moralske diskurser kommer til utspill i klassifiseringen av kvinner og hvordan dette har påvirkning på det lokale ekteskapsmarkedet. Emiske begreper som *"seriøs", "god"* og *"dårlig"* kvinne må forståes i forhold til moral. Gaver er med på å definere den utenlandske mannen som seriøs. I neste kapitel trekker jeg videre på dette og viser hvordan personer der jeg gjorde feltarbeid er med på å omformulere praksiser som er knyttet til det å ha vestlig kjæreste, slik at det passer inn i den katolske konteksten for hvordan samliv mellom mann og kvinne utarter seg. Dette diskuterer jeg med utgangspunkt i et moralpluralistisk perspektiv. Utforming av et hjem og hvilke forventninger kvinner har i forhold til bruk av rom blir også belyst.

Kapittel fire tar for seg kvinners forhold til den utenlandske mannen og hvordan de forholder seg til stereotypier, forhandling og kompromiss. Jeg viser hvordan kvinner er aktive aktører i relasjoner knyttet til kjæresten. For å gjøre dette på en god måte diskuterer jeg hvordan kvinner er fortolkere av sin virkelighet og hvordan de gjennom en selvrefleksjon av egen praksis velger ut hva de ønsker og kommunisere og hva de underkommuniserer til sin partner. Kvinner etablerer seg som aktive personer i relasjonene med en utenlandsk mann der forestillinger som omhandler kjønn blir utfordret.

Emiske begreper som *"local* og *"foreign" beauty* samt *"original"* og *fake* blir belyst i kapitel fem. *Local* og *foreign beauty* henviser til skjønnhetsidealer på Filippinene. *Local beauty* referer til skjønnhetsidealer på Filippinene som er forankret historisk gjennom koloniperiodene, mens *foreign beauty* peker på hva utenlandske menn finner attraktivt og hvordan dette er med på å utfordre forestillinger om skjønnhet. På samme tid sier dette noe om diskurser som omhandler filippinske kvinners seksualitet og skjønnhet. I siste del av kapitlet ser jeg på forestillinger som omhandler det som kommer "utenfra", her tar jeg utgangspunkt i emiske begreper som "originalt" og "fake" og hvilke påvirkning det har får idealer som omhandler kropp. Klær som produseres utenfor Filippinene blir klassifisert som *original* og har en høyere status enn klær som produserer på Filippinene og blir omtalt som *fake.*

Originale klær skaper nye kropper og den vestlige seksualiserte kroppen blir et ideal. Dette idealet står ikke i motsetning til forestillinger om ”*local* og ”*foreign” beauty.*

I sjette kapittel fokuserer jeg på drømmen om migrasjon og viser hvordan dette har innvirkning på familiestrukturer, samt hvordan kvinner som bor sammen med en utenlandsk mann drømmer om å dra utenlands for å arbeide. Familiens betydning er svære sentral her og jeg viser hvordan moralske normer legger føringer for døtre og da deres forpliktelse til å forsørge familien. Jeg diskuterer i hvor stor grad det er mulig å snakke om global hypergami, og problemer knyttet til å ta i bruk begrepet

Kapittel syv er en kort oppsummering av avhandlingen i sin helhet, der jeg fører sammen poengene som har blitt belyst gjennom avhandlingen.

2. Moral og seksualitet

For å belyse relasjonene mellom filippinske kvinner og utenlandske menn er det nødvendig med et innblikk i mine informanters forestillinger om samliv og kjønn. Tre temaer vil gå igjen i dette kapittelet, seksualitet, moral og gave. Jeg vil vise hvordan dette henger sammen og ikke kan bli forstått uavhengig av hverandre.

Det å ikke være jomfru har betydning for hvordan kvinner blir klassifisert. Kvinner og menn tilhører ulike seksuelle sfærer og dette manifesterer seg i hvordan kvinner omtales. Moral knyttes derfor sammen med seksualitet. Kvinner som har utenlandske kjærester er spesielt sårbar ovenfor klassifisering som ”god” eller ”dårlig” kvinne. De er verken jomfru eller gift. For dem blir det derfor sentralt å vise for omverden at de er seriøse ovenfor sine partnere. Det å være seriøs manifesterer seg på ulike områder i dagliglivet, men her ønsker jeg å fokusere på sjenanse, skamfullhet og gave som tegn på seriøsitet.

For at kvinner skal unngå å bli klassifisert som ”dårlig” er det sentralt at omverden også oppfatter den utenlandske mannen som seriøs, dette kommer til uttrykk i gaver. Hvem og hva som blir gitt er sentralt. Familie er viktig for kvinnene og gjennom gaver blir båndene styrket. Forestillinger som omhandler kvinnelig og mannelig seksualitet produseres og reproduseres i dagliglivet via institusjoner som universitetet, dagligdags sladder og valg av fremtidig partner.

Kvinner som ”god” eller ”dårlig”

I hjemmet til den første familien jeg bodde hos var det plassert et alter og i sentrum av dette sto en figur av Jomfru Maria. Alteret besto av et bord midt på veggen i stuen vis a vis hoveddøren. Bordet var dekket med en rød duk, i senteret av bordet sto en figur av Jomfru Maria og på begge sider var det plassert krukker med plastikkblomster og stearinlys.

Katolisismen legger føringer for moralske diskurser som omhandler seksualitet. Et av målene for katolske misjonærer på 1600-tallet under den spanske erobringen var å endre filippinernes seksuelle vaner som de fant vulgære og primitive. Det ble innført strenge regler som omhandlet førekteskapelig kyskhet og ekteskaplig trofasthet. Kvinner ble opplært om viktigheten av renhet og jomfrulighet (Blanc- Szanton 1990). Jomfrulighet manifesterer seg i Jomfru Maria.

Jomfru Maria er viktig som symbol og det var ved enkelte anledninger ulike parader og fiestaer hvor hun ble feiret. Jeg vil vise at dette manifesterer seg i kvinners seksualitet og da særskilt deres jomfrulighet. Symbolet påvirker den dagligdagse tale og væremåte blant unge filippinere og legger føringer for moralske verdier. Seksualitet knyttes til hvordan jenter blir klassifisert som ”gode” eller ”dårlige”

En ettermiddag jeg satt sammen med tre unge filippinere, Chris, Nate (21) og Monica (21) pratet vi om hva det innebar å ha kjæreste. Nate har en kjæreste i Cebu, der han bor og jobber. De har vært kjærester i et halvt år. Jeg spør Nate om hvordan de ble kjærester:

> *”Det tok en lang stund. Vi studerte ved samme universitet og jeg hadde kikket på henne lenge, jeg viste at dette var jenta jeg ville ha. Jeg spurte flere ganger om nummeret hennes, men hun ville ikke gi det til meg. Hun fikk ikke lov av foreldrene å ha kjæreste. Etter en stund fikk jeg det, jeg begynte så å sende meldinger hvor jeg fortalte hvor godt jeg likte henne. Jeg inviterte henne ut på kino og kjøpte små gaver som jeg ga til henne. Etter en stund ble vi kjærester. Jeg gir fremdels gaver fordi dette er jenta jeg vil gifte meg med […].”*

Nate forteller at kjæresten hans ikke får lov til å ha noen kjæreste av faren sin før hun er ferdig med universitetet. Mye av samhandlingen mellom dem skjedde derfor via tekstmeldinger og dermed i det skjulte. Foreldre investerer penger i barnas utdannelse. Barna på sin side er forpliktet til å forsørge foreldre når de blir eldre. En graviditet utenfor ekteskap er derfor svært uheldig. Enkelte universiteter i Cebu utviser kvinnelige studenter om de blir gravide under studietiden uten å være gift.

Blant annet gjelder dette University Of San Carlos, som er det eldste og et av det best ansette universitetet i Cebu. Kvinners seksualitet blir ikke bare kontrollert via sladder og moral, men også institusjonelt.

Kvinner som er unge og har hatt en eller flere seksualpartnerer, blir gjennom sladder omtalt som ”hore”, ”prostituert” eller at hun ”ikke er en god kvinne”. Uttrykkene er seksuelt ladet og unge filippinske kjærestepar er derfor veldig forsiktige med å være fysiske offentlig både i respekt for kvinnen og for å beskytte hennes rykte. Det at betegnelsen for kvinner som har debutert seksuelt før ekteskap er negativt ladet knytter jeg til forestillinger om moral, som i dette tilfellet henger sammen med den katolske kirke, og da spesielt til symbolet Jomfru Maria og sentraliteten rundt jomfrulighet og avholdenhet.

Blanc-Suzanton (1990) hevder at normer som er importert fra Spania og den katolske kirke der kvinner fremheves som jomfru, og der menn har monopol på seksuelle behov blir presentert og brukt av folk som forklaringsmodell eller for å rettferdiggjøre seksuell oppførsel (Blanc-Suzanton 1990:354). Dette kom fram i mitt materiale, i tråd med det argumenterer jeg for at menn og kvinner tilhører separate seksuelle sfærer der ulike regler gjelder.

Det er ofte vanskelig å se om unge filippinere er kjærester, da de for eksempel ikke tar på hverandre offentlig. Jeg spør Nate om han og kjæresten noen gang holder hverandre i hendene eller kysser. Nate ser litt forferdet på meg, løfter på øyebrynene og holder opp den ene hånden foran munnen og svarer nei. Chris begynner å le og smile, han sier med et flir til Nate: *”Du behøver jo ikke å kysse med kjæresten din, så lenge du kan kysse med Julie”*. Julie (16) har hatt flere utenlandske kjærester og ved enkelte anledninger solgt sex. Monica flirer også og spør hva som skjedde. Nate vrir på seg og ser flau ut, men forteller oss historien om hvordan de endte opp med å kysse.

Chris, Nate og et par andre gutter dro på fest til Mary Jane (21) som på dette tidspunktet bodde sammen med en mann (ca 45) fra England. Murhuset de bodde i var nettopp bygget, og det inneholdt flere rom. De hadde også en stor tv og ett nytt

musikkanlegg med kraftige høytalerer. Mary Jane og Julie er venninner så hun var også tilstede på festen. Nate forteller:

> *” Når vi kom fram var Julie, Mary Jane, broren og kjæresten hennes fulle (hobog). De hadde kjøpt inn masse rom og øl som vi begynte å drikke. Jeg ble veldig full. Noen av oss begynte å dans. Mens vi danset tok Julie meg med inn på ett lite rom og kysset meg. Det er første gang jeg har kysset slik med en jente. Det er flaut å snakke om[…]”*

Nate, Monica og Chris ler masse mens han forteller historien, men han poengterer også at han synes det er flaut å snakke om, han vrir på kroppen, tar hendene foran ansiktet og rister på hodet. Han ler på en fnisete måte. Nate respekter sin kjæreste som ønsker å være jomfru. Det er for begge to utenkelig å være i fysisk kontakt, om det så er å holde hender, Nate kysser likevel med Julie som omtales som ”dårlig jente”.

Menns seksualitet har ikke samme referanserammer som kvinners seksualitet. For unge ugifte menn blir det ansett som ”naturlig” at de etterstreber seksuelle eventyr når muligheten oppstår og ansvaret for å stå i mot seksuell intimitet ligger hovedsakelig hos kvinner (Blanc-Szanton 1990:350). Nate etterstreber seksuelle eventyr når han er sammen med Julie. Han tilhører ikke samme seksuelle sfære og har i større grad mulighet til å utforske sin seksualitet uten å bli klassifisert i negative konnotasjoner. Forestillinger om menns seksuelle behov frigjør dem fra negativ klassifisering.

Melhuus (1997) har i sin studie av moral tatt utgangspunkt i et ruralt spansk-talende og katolsk område i Mexico. Hun fokuserer på fortellinger som omhandler vold og setter dette i sammenheng med utsagn som viser til det å ofre seg, det å være mor og refleksjoner som omhandler Jomfrulighet.

Hun hevder at kvinner blir kategorisert inn i to kategorier. Den skikkelige kvinnen representerer ”hun som ikke mangler respekt”, og ”som har skam”. Den andre kategorien vil være kvinnen som mangler alle disse kvalitetene. Ulike begreper

brukes for å klassifisere kvinner i den negative kategorien. Felles for disse begrepene er i følge Melhuus (1997) at de kan knyttes til at kvinnen ikke har skam, at hun er åpen og at hun ikke opprettholder distanse. Alle disse uttrykkene har seksuelle konnotasjoner, i den forstand at de sier noe om tilgangen til kvinnene. Det er ikke gitt hvilke kvinne som faller inn i en bestemt kategori, men kontekstuelt bestemmende (Melhuus 1997:193). Kjæresten til Nate ville ikke gi fra seg telefonnummeret de første gangene han spurte etter det, det viser at hun gjør seg utilgjengelig for han. Det at de ikke har fysisk kontakt tolker jeg ditt hen at hun opprettholder en distanse, hun unngår å føle skam og viser en sjenansen. Julie på sin side opprettholder ikke denne distansen når de møtes og hun er på den måten ikke utilgjengelig. Det at hun allerede har rykte på seg for å være tilgjenglig for menn viser til at hun ikke er skamfull og derfor tilgjengelig.

Empirien over viser hvordan Nate klassifiserer to jenter inn i ulike kategorier. Kjæresten som han ønsker å gifte seg med og Julie som han ikke ønsker å gifte seg med. Nate kunne ikke tenke seg å ødelegge rykte for kjæresten sin ved å være i fysisk kontakt med henne. Julie på den andre side har allerede et rykte som seksuell tilgjengelig, og det er derfor akseptert å ha fysisk kontakt med henne. Ved å klassifiseres som tilgjengelig er Julie satt utenfor det lokale ekteskapsmarkedet.

Distinksjonen mellom kvinner som enten ”gode” eller ”dårlige” kan sees i sammenheng med den symbolikken som Madonna versus hore dikotomien gjenspeiler. I Thailand blir en ”god” eller ”dårlig” kvinne definert ut fra termer som omhandler deres relasjon til familien. Harrison (1999) hevder at den moralske distinksjonen mellom ”god” og ”dårlig” ikke gjelder i forhold til menns til seksuell erfaring, mens ”gode” kvinner kun kan ha seksuell kontakt med en mann. Denne ubalansen som omhandler kvinnelig/mannelig seksualitet er et produkt av konstruksjonen av Madonna/hore dikotomien for kvinner. Distinksjonen blir fremhevet og akseptert av kvinner og menn og er forankret som en del av diskursen som omhandler kvinnelig seksualitet (Harrison 1999:168-169). Som jeg har vist over gjelder dette for filippinske kvinner også. Det som skiller kvinnelig seksualitet i

forhold til andre katolske land er at kvinners seksualitet ikke er knyttet sammen i så stor grad med mannens ære. Kvinner sees i sammenheng med familien som helhet og ikke en mann. Kjønn er ikke er basert på kontraster, men er komplementære (Blanc-Szanton 1990:359).

Ekteskap og moral

Monica (21 år) sier hun aldri vil bli kjæreste med en mann fra øya. Hun er en av flere kvinner som utdyper at de kun ønsker utenlandsk kjæreste. Monica og jeg har laget mat sammen og vi sitter på terrassen utenfor leiligheten hennes og prater sammen. Glenn (62) som er Monicas kjæreste er i Norge på dette tidspunktet. Jeg spør henne hvorfor hun kun vil ha en utenlandsk kjæreste, hun unngår blikket mitt starter å le og svarer *" Jeg vet ikke"*. For meg ser ut som om hun synes det er ubehaglig å snakke om. Hun begynner først å le, overkroppen bøyes fram, mens hun trekker skuldrene opp mot halsen, hun ser ikke på meg, men vender blikket ned mot bakken. Hun unngår temaet og vi begynner å snakke om noe annet. Hennes blyghet kommer fram gjennom kroppsspråket og måten hun unngår temaet på. Ved en senere anledning kommer vi inn på temaet igjen.

Det er en filippinsk mann fra øya som har vist interesse for Monica. Denne mannen har gjort tilnærminger til henne blant annet ved å tilby henne å sitte på med hans moped og sende tekstmeldinger. Monica og jeg snakker litt løst og fast om hun kan bli kjæreste med han *"Vi kan ikke bli kjærester fordi han ikke vil ha meg, siden jeg har en utenlandsk kjæreste"*. Mannen som har vist interesse skal begynne på universitet og skal derfor flytte. Monica hevder at hans interesse ikke stekker seg lengre enn til flørting. Han anser ikke henne som potensiell i forhold til ekteskap siden hun har utenlandsk kjæreste og ikke lengre er jomfru. Hun tar derfor ikke hans tilnærminger seriøst. Ratliff (1999) hevder at kvinners seksualitet kun er akseptert innenfor ekteskap og at filippinske menn ønsker å gifte seg med kvinner uten en seksuell fortid (Ratliff 1999:87).

Utsagnet til Monica viser viktigheten av det å være jomfru før ekteskapet. Monica er ikke lengre jomfru og derfor er hun satt utenfor det lokale ekteskapsmarkedet. Monicas kroppsspråk og måten hun unngikk temaet på første gang vi snakket om det, viser at seksualitet er vanskelig. Det virker som det å vedkjenne at du ikke lenger er jomfru og derfor satt utenfor ekteskapsmarkedet av filippinske menn er sårt for flere kvinner og derfor vanskelig å snakke om. Betydningen av jomfrulighet er dermed forankret og institusjonalisert i ekteskapsstrukturene.

Constable (2005) hevder i likhet med Ratliff (1999) at ugifte kvinner som har hatt seksuelle relasjoner ikke blir ansett som potensielle ektefeller blant filippinske menn (Constable 2005). I Thailand mener Harrison (1999) at seksuell erfaring utenfor ekteskap blir forstått som prostitusjon uavhengig av involvering av pengebytte. Når kvinner overskrider denne grensen er det vanligvis ingen retur (Harrison 1999:168). Om vi tar dette til etterretning vil thailandske kvinner med utenlandske kjærester også bli utelatt fra det lokale ekteskapsmarkedet.

Monica jobbet i en av bodene på markedet da hun møtte Glenn. Forholdet startet med at Glenn besøkte henne på jobben. Han begynte å ta henne med ut for å spise og på mopedturer. Monica forteller at hun ikke følte kjærlighet med en gang, men at hun lærte å elske han etter hvert. Kvinner forteller meg at det viktigste når det gjelder valg av partner er at mannen er snill og trofast, utseende eller alder er ikke så viktig (Se Constable 2003). Dette hindrer ikke kvinner i å kikke og prate om menn de synes er kjekke.

Glenn var bosatt på et hotell når han møtte Monica. Etter at de hadde kjent hverandre i tre uker, flyttet Monica inn på Glenns hotellrom. Glenn var hennes første kjæreste og hun debuterte seksuelt med han. Hun forteller:

> *"Jeg ville ikke ha sex med han når jeg flyttet inn på hotellet. Jeg viste ikke om jeg kunne stole på han. Han har jo vært gift to ganger før og jeg var redd for at når han dro til Norge skulle han finne seg en annen dame. Etter en måneds*

tid hadde vi sex og jeg stolte på at han ikke var med noen andre kvinner mens han var i Norge og at vårt forhold var seriøst".

Å debutere seksuelt er en risiko, ved å debutere kan det bli vanskelig å gifte seg med en filippinsk mann og avstår de fra sex før ekteskap kan muligheten til å holde på den utenlandske mannen minske.

Blanc- Szanton (1990) skriver i sin artikkel *"Collision of Cultures"* at kvinner i Visayas ikke blir ansett som naturlig seksuelt aggressive og at den ideelle normen for hvordan ugifte kvinner skal oppføre seg sentreres rundt kyskhet og seksuell avholdenhet. Ugifte kvinner som har mistet jomfrudommen eller har dårlige seksualmoral er ansett som negativt for familien og en kilde til problemer i forhold til å finne en passende ektemann. Selv om det er bedre for kvinner å være jomfru fram til ekteskapet er diskré førekteskapelig sex ikke helt uvanlig, og da særlig med en potensiell, fremtidig ektemann (Blanc-Szanton 1990:351). Glenn er for Monica en potensiell, fremtidig ektemann og hun avsto å ha sex med han til forholdet deres hadde blitt seriøst, kjærligheten hadde vokst og hun viste at de hadde en fremtid. Hun debuterte seksuelt med Glenn når hun følte han var seriøs overfor henne. Moralske diskurser som omhandler seksualitet legger føringer for kvinners muligheter på ekteskapsmarked. Kvinner som har debutert seksuelt erfarer at de står utenfor det lokale ekteskapsmarkedet.

Betydningen av seriøsitet

Når kvinner går inn i forhold med utenlandske menn er det sentralt at omverden anser dem for seriøs ovenfor sin partner. I dagligdagse handlinger er kvinner ekstra påpasselige med hvor de beveger seg. Grensen mellom "god" eller "dårlig" er lett å overskride når kvinner bor sammen med utenlandske menn. Begreper som "seriøs", "god" og "dårlig" legger føringer for hvordan kvinners seksualitet omtales. Dette har med moral å gjøre. For at kvinner skal klassifiseres som "gode" er det sentralt at andre oppfatter dem som seriøse.

Kvinner som lever sammen med utenlandske menn står i faresonen for å bli kategorisert som ”dårlige” kvinne. Det blir derfor viktig for dem å kommunisere overfor omverden at de er i et seriøst forhold, samtidig som deres følelser for den utenlandske mannen må være troverdig for andre. For Monica er det viktig at de rundt henne oppfatter henne som seriøs, spesielt når kjæresten er i Norge. Hun er klar over faren for å få et rykte som prostituert. Siden hun ikke er jomfru lenger er det viktig å opprettholde en distanse til andre menn og vise at hun ikke er tilgjengelig. En av måtene hun gjør dette på er å vise at hun er sjenert. Hun styrker på den måten sin posisjon som seriøs, og da spesielt når han er i Norge. Det sentrale er at andre oppfatter henne som sjenert, denne sjenansen kan på mange områder ligne på det som Melhuus (1997) beskriver som skamfulhet og det å opprettholde en distanse. Det å vise en seriøsitet overfor mannen er med på å omdefinere kvinner som bor sammen med utenlandske menn uten å være gift til ”gode”.

Det å være seriøs overfor kjæresten manifesterer seg på flere måter i hverdagslivet. Chris er adoptivsønn til Helen og James (filippinsk ektepar), som fram til våren 2006 eide huset der Monica og Glenn leide en leilighet. Et par ganger i uken pleide Chris og hans kamerater å samles for å drikke lokal rom og øl på framsiden av huset, gjerne i forbindelse med at de skulle på diskotek eller karaoke[10] Under disse sammenkomstene pleide Chris å invitere Monica, Milia (22) og hennes svenske kjæreste, Emil (26) og meg. En kveld jeg var invitert til Chris og hans familie og venner var jeg blitt forsinket på grunn av et besøk. Da jeg kom, så jeg at det kun satt unge menn der. Jeg hadde tidligere på dagen snakket med Monica om at vi skal være sammen på kvelden. Jeg spør hvor Monica er og får beskjed om at hun er inne i leiligheten sin. Jeg går bort til leiligheten hennes og banker på, hun åpner opp døra og drar meg med inn. Jeg spør hvorfor hun sitter inne alene og ikke er ute med de andre.

[10] Diskotekene ble ofte arrangert i forbindelse med ulike fiestaer i de forskjellige borangayene. De tok ofte plass ute på basketball baner, eller på åpne plasser, der det ble rigget opp høytalerer og lys. Karaokesteder er også som regel utendørs.

> *"Jeg vil ikke sitte der ute alene, jeg er veldig sjenert. Mila er med Emil og spiser så de er heller ikke her. Jeg kan ikke sitte sammen med gutter som den eneste jenta, det ville blitt masse løgn og sladder [bola, bola]"*.

Når vi går ut får å sette oss sammen med dem, er Monica nølende i begynnelsen, hun viser med kroppsspråket at hun er sjenert. Hun kikker ikke bort på dem, ryggen er krumbøyd og hun går saktere enn hun pleier, når vi er et par meter fra der de sitter, begynner hun å fnise. Chris reiser seg og henter stoler til oss og vi setter oss ned. Ved å vise sjenanse signaliserer Monica at hun ikke er tilgjengelig for mennene og at hun er trofast mot sin kjæreste. Enkelte ganger passet det ikke for Mila, Emil og meg. Det ville ha vært helt utenkelig for Monica å sitte alene sammen med menn, spesielt når det ble drukket alkohol. Unge kvinner blir oppfordret til å være forsiktige og ansvarsbeviste i forhold til kyskhet, derfor oppfordres de til å unngå å bli sett offentlig alene med en mann uten anstand (Blanc- Szanton 1990:35)

Jeg argumenterer for at forestillingen om seriøsitet er sentral både når det gjelder forhold mellom filippinerer og mellom en filippinsk kvinne og en vestlig mann.

Gavens betydning som tegn på kjærlighet

Det er ikke bare kvinner som er opptatt av å bli oppfattet som seriøse av kjæresten og nabolaget. Menns seriøsitet ovenfor kvinner er også viktig. Gaver er en viktig indikator på en manns kjærlighet til en kvinne. Når en ung, filippinsk mann gjør tilnærminger til en ung kvinne er det sentralt at han gir henne oppmerksomhet, gjerne gjennom å gi gaver. For kvinner blir gaver et symbol på seriøsitet i forholdet. Som nevnt ovenfor var Nate for eksempel opptatt av å gi kjæresten sin gaver for å vise at han var seriøs, og at han ønsket å gifte seg med henne. Viss en kvinne er sammen med en utenlandsk mann vil gjerne gavene være av større økonomisk verdi enn om hun er kjæreste med en filippinsk mann. Faier (2007) har forsket på filippinske emigranter i rurale Japan og deres forhold til kjærlighet. Hun forteller

historien om Tessie og hvordan følelsene for hennes japanske ektemann økte fordi hun følte han var seriøs (*serious)* overfor henne. Seriøsiteten manifesterte seg blant annet i gaver han ga til henne før og etter at de giftet seg. (Faier 2007:152)

Gaver av stor betydning i forhold mellom kvinner og menn. Gaver, særlig av en økonomisk verdi er ikke uten symbolsk verdi. Hvem som får gaver av hvem og hva de innholder er noe kvinnene er opptatt av. Gaven er ikke bare en indikator på en manns følelser for en kvinne, men det sier også noe om kodene for hvem en gir gaver til.

Mila, Monica og jeg sitter en ettermiddag og prater. Chris er sønn av eieren av leiligheten som Emil og Milia leier. Chris har nettopp hatt bursdag og Emil, Milas kjæreste har kjøpt en mobil til han i gave, dette er Mila overgitt over:

> *"Jeg synes han burde ha gitt min lillebror en mobil og ikke til Chris, han vet hvor mye det betyr for meg. Jeg ble sint, men jeg kan ikke si noe til han. Men det er jo naturlig at en gir gaver til familien, min bror har ikke fått noen ting"*

Monica er enig med Mila i at det er utenksomt av Emil å ikke kjøpe mobil til lillebroren hennes. En venn av Glenn har kjøpt mobiltelefon til søsteren hennes, og hun uttrykker at det er en gest hun er fornøyd med, selv om ikke søsteren ønsker å være kjæreste med denne mannen. Dette illustrerer at gaver på mange områder er ladet og hvem og hva en person gir har betydning for mange. Mila stiller spørsmålstegn ved Emils seriøsitet ovenfor henne i forhold til at han gir gave til Chris, mens det er henne han har et seriøst forhold til. En filippinsk familie blir ideelt forstått som en familie som deler økonomisk og emosjonell hjelp, og at det er med på å forsterke og opprettholde familiebåndene (Suzuki 2005). For Mila er familien viktigst og i og med at hun anser Emil og henne som familie, er det sentralt at gaver blir gitt til hennes slekt.

Eder (1999) er en av få antropologer som har gjort feltarbeid i lavlandet på Filippinene. Han mener at arrangerte ekteskap er uvanlig nå. Unge mennesker velger selv hvem de ønsker som partner og deres valg bygger på en kombinasjon av

økonomisk kalkulering og romantisk kjærlighet (Eder 1999:37). Når jeg spurte unge kvinner hva kjærlighet betydde for dem ble egenskaper som seriøs, det å være snill, trofasthet og økonomisk trygghet fremhevet. Vestlige forestillinger der kjærlighet representerer noe som er ”rent”, og som ikke representerer pragmatiske eller praktiske hensyn ble hovedsakelig kun fremhevet av menn. Dette betyr ikke at kvinner nødvendigvis var kalkulerende og kun opptatt av økonomisk gevinst, men at begreper som kjærlighet rommer et større spekter av egenskaper. Goldstein (2003) viser i sitt materiale fra favelaen i Rio de Janeiro hvordan unge kvinner gifter seg eller forfører menn som besitter en bedre økonomisk situasjon enn dem selv. Disse mennene bor ikke i favelaene, er ofte eldre og innehar en lysere hudtype enn kvinnene i favelaen. Hun hevder at menn og kvinner har med seg ulik kapital inn i et seksuelt forhold. Mannen er attraktiv på grunn av hans økonomiske stabilitet, mens kvinnen på sin side er attraktiv i henhold til skjønnhet og sexappeal. Hun mener at det er enkelt å forklare dette ut ifra at fattige kvinner forfører rike menn med falsk agenda. Det må tolkes som en gjensidig tiltrekning, uansett hvor ulikt kriteriene for tiltrekningen er (Goldstin 2003).

Det at kvinner mottar gaver enten økonomisk eller materielt, har betydning enten filippinske kvinner har en utenlandsk eller filippinsk kjæreste. Jeg mener mine empiriske funn viser at relasjoner mellom filippinske kvinner og utenlandske menn[11] ikke bør tenkes som en økonomisk transaksjon i bytte med sex[12], da deres følelse av kjærlighet er høyst tilstedeværende. Det vil være umulig for meg å ”bevise” hvorvidt kjærlighet er presentert i forholdene, selv om individene hevder at den er tilstede. Skeptikere kan hevde at de for eksempel de kun later som (Se Constable 2003:128).

Gjennom å være skamfull og sjenert ovenfor andre menn, viser kvinner at de er seriøs ovenfor sine kjærester. På denne måten signaliserer hun til omverden at hun er en ”god” kvinne og ikke en umoralsk kvinne med dårlig rykte som ”prostituert”. Dette perspektivet trekker jeg enda lenger i neste kapittel der jeg viser hvordan unge

[11] Kunne også gjelde en filippinsk mann.
[12] Dette temaet blir også belyst i kapitel fire under ”økonomi versus kjærlighet”.

filippinske kvinner går gjennom en slektprosses i det de starter å danne et hjem sammen med sin utenlandske kjæreste.

Oppsummering

For å få en bedre forståelse av hvordan transnasjonale par konstruerer sin hverdag sammen anså jeg det som sentralt å belyse hvordan filippinske menn og kvinner omtaler og handler i forhold til seksualitet og det å være kjæreste. Nate klassifiserer kvinner i to kategorier, ”gode” og ”dårlige”. Hvordan kvinner klassifiseres har innvirkning på tilgangen til ekteskapsmarkedet. Filippinske menn ønsker å gifte seg med kvinner som ikke har en seksuell fortid. Kvinner som lever sammen med utenlandske menn og har debutert seksuelt blir derfor satt utenfor det lokale ekteskapsmarkedet. Moralske diskurser som omhandler seksualitet legger føringer for hvordan kvinner oppfattes av andre. Kvinner som lever i samboerskap med utenlandske menn, er i utgangspunktet klassifisert som ”dårlige”. Men moralske diskurser er ikke fastlåste og ved å utøve en sjenanse og seriøsitet kan kvinner unnlate å bli klassifisert som ”dårlige”.

Kapitlet har vist hvordan temaene seksualitet, moral og gave knyttes til forestillinger om relasjoner og kjønn. Kvinner og menn tilhører forskjellige seksuelle sfærer. Forestillinger om Jomfru Maria er med på å konstituere kvinners seksualitet, dette manifesterer seg i dagligdags tale og handlinger. Kvinners seksualitet og i særskilt deres jomfrulighet er avgjørende for en klassifikasjon som ”gode” eller ”dårlige” kvinner.

Kvinner som lever i et parforhold med en utenlandsk mann uten å være gift er spesielt sårbar for denne klassifiseringen. Ved å ikke være jomfru lenger blir det viktig for dem å bli oppfattet som ” gode” av personer rundt dem. Hvordan kvinner handler i det offentlige rom er sentralt. Ved å utøve en sjenanse overfor andre menn viser for eksempel Monica at hun ikke er tilgjengelig og at hun er seriøs overfor Glenn. Menns seriøsitet overfor kvinner manifesterer seg blant annet i gaver. Ved å

investere økonomisk i familiene styrkes båndene og kvinner opplever dette som en forlengelse på deres kjærlighet.

I neste kapittel tar jeg dette et steg videre og viser hvordan filippinske kvinner og utenlandske menn skaper et hjem sammen der de omdefinerer kjærester til slekt. I et samfunn der moral og seksualitet er knyttet sammen med den katolske tro blir det å leve sammen uten å være gift sett på som svært uheldig mellom filippinske par. Hvordan dette forholder seg mellom filippinske kvinner og utenlandske menn blir sentralt i forståelsen av hvordan kvinner opplever og erfarer det å ha en utenlandsk kjæreste.

3. Å gjøre slekt

I dette kapitlet viser jeg hvordan praksiser knyttet til det å ha vestlig kjæreste blir omformulert slik at de passer inn i den lokale konteksten for hvordan samliv mellom mann og kvinne bør være. Gjennom å analysere hvordan kvinner aktivt skaper et hjem sammen med sine utenlandske kjærester, ønsker jeg å vise hvordan dette kan forstås i sammenheng med Howells begrep om ”kinning” altså det å gjøre slekt (2003). Jeg belyser Monica og Glenn sitt hus og viser hvordan de erfarer det å skape et hjem sammen. Jeg diskuterer også hvorvidt kinning kan sees ut fra et moralpluralistisk perspektiv.

I avslutningen av kapittelet beskriver jeg en hendelse som tok sted ved en barnedåp, dette har jeg tatt med for å vise hvilke forventninger personer i transnasjonale forhold har til hverandre og hvordan dette kommer til uttrykk i bruk av rom.

Fra kjæreste til ektemann

Det å ha en filippinsk kjæreste kontra en vestlig kjæreste er svært ulikt. Praksiser som det å bo sammen med en mann uten å være gift er for filippinske par utenkelig. Mange av informantene mine omtalte derfor den utenlandske kjæresten som ektemann selv om paret ikke var gift. Personer som bodde i kvinnenes nærmiljø gjorde også dette.

Under et av de første møtene jeg hadde med min filippinske husvert Alfredo, fortalte han meg om de forskjellige parene som hadde bodd i huset der jeg leide et rom. Det som slo meg var at han uttalte kvinnenes navn, mens han omtalte mennene som ektemenn (*husband)* og ikke som kjæreste *(boyfriend)*. Han fortalte meg: ”*Etter at Ritas ektemann reiste hjem til USA har moren, lillebroren, sønnen til Rita og hennes fetter flyttet inn. Når ektemannen var her, var det kun Rita og han som bodde her[…]”*. Dette eksempelet viser hvordan Alfredo tar i bruk termen ektemann

istedenfor kjæreste i samtaler som omhandler samliv selv om Alfredo vet at Rita ikke er gift. Samboerskap mellom filippinske par var veldig sjeldent på øya der jeg var. Jeg hørte bare om et par som hadde bodd sammen før de giftet seg. Grunnen til det var at de hadde fått ett barn sammen, men ikke hadde råd til å gifte seg før de hadde spart opp penger[13].

Prosessen der kjærester blir omdefinert til ektemenn, og i forhold til hvordan de skaper et hjem sammen, hevder jeg kan bli fortått ut fra termen ”kinning. Problemet med å ta i bruk begrepet ”kinning” er at det hovedsaklig er utviklet i studiet av adopsjon. Der ”kinning” skaper gradvise og langvarige relasjoner mellom den adopterte og de som adopterer, altså en vertikal slektsdannelse. Jeg vil argumentere for at ”kinning” også kan brukes til å analysere relasjoner mellom filippinske kvinner og deres utenlandske kjæreste i prosessen der kjæresten blir omdefinert til slekt og da slekt tenkt som ektemann. Det å gjøre slekt innenfor en relasjon mellom filippinske kvinner og utenlandske menn er forskjellig fra det å gjøre slekt ut fra et adopsjonsperspektiv. Menn som gruppe er forskjellig fra adoptivbarna. Det å gjøre slekt for menn er ikke like viktig for dem i den grad det er for kvinner og miljøet rundt dem.

Det å gjøre slekt hevder Howell (2003) er en universell prosess som på ulike sett kan forståes som et overgangsritual der prosessen det er snakk gjerne knyttes til ulike emosjonelle uttrykk. Et dilemma som foreldre opplever er at de på den ene siden inkorporerer barna i sine slektskapsrelasjoner mens de samtidig må erkjenne at det eksisterer ukjente biologiske slektninger som de gjerne vet svært lite om (Howell 2003).

Som i Norge blir slekt på Filippinene organisert ut fra et bilateralt slektskapsprinsipp (Gibson 1995). I et bilateralt slektskapssystem inkorporeres slektskap over generasjoner både gjennom kvinnen og mannens side (Stone 2006:168) Familie er veldig sentralt der jeg gjorde feltarbeid og mange av mine

[13] Enkelte filippinske kvinner har barn uten å være gift. De bor da gjerne hjemme hos sin egen familie, om de ikke har en utenlandsk kjæreste som Rita som de bor sammen med permanent eller i perioder. Ungdommer defineres som single fram til de gifter seg og flytter ut fra familien og sammen med ektefellen

informanter utdypet ofte viktigheten av det. Familien har av ulike forfattere blitt identifisert som en ”hellig enhet” og ”som den viktigste og mest verdifulle institusjonen” (Suzuki 2005). Flere filippinske kvinner fortalte meg at det betydde mye for dem at deres utenlandske kjæreste møtte familien og ble en del av den. Milia (22) bodde sammen med Emil (26) som var fra Sverige. Under en samtale med Milia uttrykte hun hvor lei seg hun var over at Emil aldri har latt henne få snakke med foreldrene eller vennene hans i Sverige.

> *”Jeg synes det er veldig trist at jeg ikke får snakke med foreldrene eller vennene hans på telefonen. Jeg føler at han ikke er seriøs med meg siden jeg aldri har snakket med dem. Han vet at det er veldig viktig for meg […]”.*

I hvor stor grad Emil er klar over dette er jeg noe usikke på. Milia og Emil bor sammen og gjennom å danne et hjem, skaper de en enhet som på mange områder sammenfaller med konteksten for hvordan filippinske ektepar bor. I motsetning til mange filippinske ektepar, og i likhet med de norske adoptivforeldrene, har Milia et ambivalent forhold til Emils familie og venner, i den forstand at hun må godta at det eksisterer slektninger hun vet svært lite om.

Som jeg viste i forrige kapittel er det store ulikheter mellom det å være kjæreste med en filippinsk mann kontra en utenlandsk mann. For et filippinsk par er det å være fysisk offentlig utenkelig og enkelte par hemmeligholder kjærligheten sin overfor familie. Kontrastene til det å ha en utenlandsk kjæreste blir derfor veldig tydelige, ikke bare viser de til omverden at de er et par, men de skaper et hjem sammen i tillegg, der ønsket om å inkludere familien blir sentralt. Prosessen der kjærester omdefineres til ektemenn og blir en del av slekt blir tydelig i innenfor denne konteksten.

Det var sentralt for kvinner jeg var i kontakt med å ikke bli oppfattet innenfor stereotypiske oppfattelser av ”hentebrud” eller ”prostituert”. I forrige kapittel viste jeg hvordan jenter aktivt forholdt seg til begreper som ”god” eller ”dårlig” kvinne og at dette var ekstra risikabelt i relasjon med en utenlandsk mann. Når en kvinne går inn

i et langvarig boarrangement med en vestlig mann og inkorporer mannen inn i familien hevde jeg at en kinning prosses har foregått og at kvinnen på den måten unngår å bli kategorisert som ”dårlig” kvinne. Antropologen Ratliff (1999) har arbeidet med kvinnelige go-go dansere på Filippinene. Arbeidet hans fokuserer på seksuelle holdninger og aktiviteter innenfor en kontekst av emosjonell og finansiell vinning. Han trekker frem kvinner som ofte refereres til som ”sex arbeidere” eller ”prostituerte”, og hevder at kategoriene som kvinnene plasseres innenfor ikke reflekterer omstendighetene eller den aktuelle praksisen. På bakgrunn av funnene i sitt materiale mener han at kvinner ønsker å presentere et image av hva som er sosialt passende når det kommer til seksuelle relasjoner. Dette gjør de ved å transformere ”sex partnere” inn i en mer akseptert terminologi som ”kjæreste” og ved å gi andre kvinner merkelappen ”prostituert”. Han beskriver hvordan kvinner presenterer seg selv til andre og da alltid som noe annerledes enn den stereotypiske ”prostituerte” I en relasjon der mannen er definert som kjæreste og ikke kunde, blir penger sett på som en manns plikt eller en gave, istedenfor betaling for selskap eller sex (Ratliff 1999:79). På samme måte som for kvinner i Ratliff sin studie, var det sentralt for kvinnene jeg møtte å presentere et sosialt passende ”image”. Ekteskap er en akseptert terminologi for å beskrive samlivsformer mellom en kvinne og en mann. På den måten transformeres den utenlandske kjæresten i en mer akseptert terminologi, som ektemann.

Moralpluralisme

I forlengelsen av perspektivet der kjærester omdefineres til ektemenn kan det være interessant å spørre seg om dette har noe med moralpluralisme å gjøre. Jeg har tidligere sett på forestillinger knyttet til moralske diskurser som omhandler seksualitet og betydningen av å være jomfru. Jeg vil her forklare hvorfor samlivsformer mellom en utenlandsk mann og filippinsk kvinne er implisitt akseptert.

Howell (1997) hevder i introduksjonen til *The Ethnography of Moralities* at det i ethvert samfunn kan eksiterer to eller flere moralske praksiser på samme tid. Når de blir operasjonalisert vil avhenge av konteksten, og i noen samfunn vil dette være mer implisitt enn eksplisitt (Howell 1997:11). Det å forstå moral ut ifra et multivokalt perspektiv, betyr ikke at sentrale verdier ikke er delt eller gjenkjent, men at enkelte meninger kan være omstridt. Som en følge av dette vil ikke moral nødvendigvis være eksplisitt. Det moralske innholdet er på mange vis implisitt og det kommer gjerne til uttrykk som symbolske representasjoner, metaforer og narrativer (Melhuus 1997:181). Jeg vil her hevde at det i flere tilfeller eksisterer en implisitt moralsk konsensus som godtar at unge filippinske kvinner bor sammen med deres utenlandske kjæreste uten å være gift. Nettopp gjennom det å gjøre kjæresten til slekt og det at parene danner et hjem sammen viser hvordan den moralske normen som omhandler ekteskap blir utvidet til også å sammenfalle transnasjonale par. Det er sentralt å merke seg at dette er noe som hele tiden forhandles om og derfor relasjonelt. Moralske normen som omhandler transnasjonale par er skjør og kvinner er mer sårbare enn om de hadde vært formelt sett gift[14].

Utenlandske menn blir innviet i kvinners familie og gjennom gaver blir båndene styrket og mennene er i stor grad emosjonelt engasjert i familiene.

Det at jeg forklarer prosessen der jenter omgjør kjærestene sine til slekt med begrepet kinning er ikke uproblematisk. Det at dette perspektivet i enkelte tilfeller kan være problematisk kommer fram, i det som Jacobsen-Widding (1997) forklarer som stille forestillinger av moralitet. Hun viser i sitt materiale fra Zimbabwe hvordan hun gjennom sladder ble utfordret i sin oppfattelse av moralitet i en Manyika landsby (ibid). I mitt materiale har kinning noe med moral å gjøre. Gjennom om kinning prosess lever kvinner sammen med menn i en utvidet betydning av ekteskapet. Kvinner unngår på denne måten å klassifiseres som ”dårlig”. Dette kan forståes som stille eller implisitte forestillinger av moral. Gjennom ”sladder” dette utfordret.

[14] Dette blir diskutert i kapitel seks.

Et populært samtaletema blant kvinner med utenlandsk kjæreste var andre kvinner som også hadde utenlandsk kjæreste, og i hvor stor grad kvinnen var seriøs med sin kjæreste eller om hun bare er ute etter penger.[15] Det ”sladres” mye om kvinner som har vært sammen med flere utenlandske menn eller kvinner som akkurat har innledet et forhold til en utenlandsk mann. Ratliff (1999) er inne på det samme når han skriver at kvinnene i sin forskning definerer ”andre” som prostituerte. Der de gir andre merkelappen som ”prostituert” og definerer seg selv i kontrast til dette og da som noe annet (Ratliff 1999). Sladder ble brukt av kvinner for å fremme seg selv som seriøs.

Glenns nevø har et forhold med Mary-Jane (21). Mary-Jane er veldig populær blant utenlandske menn og har bodd sammen med tre forskjellige menn. Hun har også et barn sammen med en filippinsk jevnaldrende mann. Når Glenns nevø er i Norge bor Mary-Jane sammen med sin engelske kjæreste. Glenns nevø og Mary-Jane opprettholder kontakt via telefon. Dette forholdet har Monica problemer med.

> *”Mary-Jane er ikke til å stole på. Hun har nye kjærester hele tiden. Hun er bare ute etter pengene og er ikke seriøs. Jeg har sagt til Glenn på telefonen at hans nevø burde finne seg en annen jente og at hun bor sammen med en annen mann. Hun har vist sagt at hun bare bor sammen med han engelske fordi hun ikke har noe annet sted å bo og når Glenn og de andre norske kommer tilbake skal hun flytte ut fra han. Hun forteller at det er han hun elsker på tekstmeldinger fortalte Glenn til meg. Du ser jo at hun går sammen med Julie som er prostituert […]”*

Monica presenterer Mary-Jane som noe annet enn seg selv. Hun trekker fram at Mary-Jane ikke er seriøs og derfor ikke til å stole på. I Monicas presentasjon av Mary-Jane skilles økonomi og kjærlighet som to motpoler, der Mary-Jane fremstilles

[15] Diskurser som omhandler ”post-ordre ekteksap” der filippinske kvinner fremstilles som enten offer eller lykkejeger på jakt etter et pass, reproduseres i samtaler filippinske kvinner har om hverandre. Enkelte kvinner klassifiseres som lykkejegere på jakt etter penger og dermed ikke seriøse

av Monica som noe ”farlig”. Ved å sammenligne seg med andre kvinner fremheves ens egen seriøsitet.

I tilfellet med Mary-Jane blir det vanskelig å ta i bruk et kinning begrep nettopp fordi kinning henviser til en langvarig relasjon og dette eksempelt viser i følge Monica til mer løse relasjoner. Omgivelsene rundt oppfatter henne ikke som seriøs og det å omgjøre kjærester til ektemenn blir da mer problematisk. Gjennom sladder blir moralske normer som omdefinerer kjærester til ektemenn utfordret og enkelte kvinner blir plassert utenfor. Dette viser at moral forstått innenfor et pluralistisk utgangspunkt også er omstritt blant kvinner og at det ikke nødvendigvis er en enighet.

Kvinner blir i stor grad, klassifisert som seriøse eller ikke seriøse gjennom sladder. Rita fikk for eksempel ikke lov av sin mor til å være med noen andre kvinner på diskotek mens hennes kjæreste var i USA i frykt for hva folk ville si om henne etterpå.

”Å konstruerer et hjem”

I prosessen der kjæreste blir til slekt danner transnasjonale par et hjem sammen. For å gi et bilde at hvordan et transnasjonalt hjem ser ut vil jeg se nærmere på Monica og Glenns hjem. Jeg gjør en analyse av huset og vise hvordan det kan sees på som en forlengelse i prosessen av å gjøre slekt.

Monica og Glenn har bodd en uke sammen i det nye huset før Glenn dro tilbake til Norge. Han skal være i Norge i fire måneder for så å komme tilbake til Filippinene i juni. Før Glenn kom tilbake i juni brukte Monica to dager på å ommøblere leiligheten i forhold til hvordan den har sett ut tidligere. Hun er svært spent på hvordan Glenn kommer til å like det.

Monica bruker mye tid på å skape et hjem sammen med Glenn. Hjemmet deres består av en ettromsleilighet i et murhus der det er tre andre leiligheter. Carsten og Hugh-Jones (1995) viser i essaysamlingen *About the house, Levi- Strauss and beyond*

hvordan huset og kroppen kan være intimt knyttet sammen, hvor huset da kan forståes som en forlengelse av personligheten, der både hus, kropp og tanker er i kontinuerlig forhandlinger (Carsten & Hugh Jones 1995:2).

Leiligheten til Monica og Glenn består av et rom på ca 15 kvadratmeter og et bad på ca fem kvadratmeter. I det ene hjørnet er det en kjøkkenbenk, der det på den ene siden av veggen står en vask og et stativ med kjøkkenutstyr som bestikk, glass tallerken og gryter. Ved siden av benken mot badet står et stort kjøleskap som også har frys. Under vinduet står det en gassovn, med to plater. Tett inntil kjøkkenbenken, står et hvitt rundt plastikkbord, nærmest veggen oppå bordet står en liten komfyr og en riskoker. Rundt bordet er det to plastikkstoler. Ved siden av vinduet er ytterdøren. Ved veggen på den andre siden av døren står det en kommode med doble skapdører, Monica har sitt tøy i det ene rommet og Glenn i det andre. Oppå kommoden er det et speil og litt toalettartikler som hårspray, pudder (talkum), øyneskygge og neglelakkfjerner. På kommoden er det også et innrammet bilde at Glenn og Monica sammen, der de står og holder rundt hverandre. Ved kommoden er det plassert en benk som er laget av bamboo, den er ca 150 cm lang. Tvers over benken står det en seng av bamboo, sengen er ca 110 cm bred. På sengen ligger det en tynn skumgummimadrass, to puter og ett par laken. I hjørnet mellom sengen og benken er det et lite rundt bord med to hyller. Øverst står det et høyt speil (slik at en kan se seg selv i helfigur). Lent mot den ene siden av speilet er det ett kors som er laget av bananblader, korset er ca 20 cm langt. I hyllen under er det en liten cd-spiller som kun spiller noen typer cder. Ved cd-spilleren ligger det noen cder uten cover, det er også noen poketbøker der. Bøkene består av kjærlighetsromaner som er skrevet på tegalog[16]. På bordet ved siden av speilet er det flere bilder. Et bilde viser de to sammen på motorsykkel, bildet er tatt utenfor huset til foreldrene til Monica. Det er også bilde av Glenn som er tatt i Norge utenfor huset hans, Glenn har også tatt med seg familiebilder fra Norge av hans døtre og barnebarn.

[16] Billige kjærlighetsromaner er ekstremt populære blant filippinske kvinner, bøker fremhever ofte betydningen av individuell frihet og personlig valg når det kommer til ektemann (Constable 2003:135)

Ved sengen går det en dør inn til badet. Badet er flislagt i en lys farge. Det henger et speil på veggen over vasken. Det er et klosett der og en dusj. Dusjen består av en kran på veggen opp mot taket og en kran som er ca en halv meter opp fra gulvet. Under denne kranen står det en stor bøtte med vann i. Det er også en plastikkøse som ligger oppe i bøtta.

På flere områder er dette huset forskjellig fra både det Monica og Glenn er vant til. Monica er vokst opp ca ti minutters kjøretur inn på øya fra der hun bor nå. Huset til foreldrene består av et rom og er bygget av nipa. Nipa er et palmetre som gror i sumpene på Filippinene. Det blir brukt i husbygging for tak og vegger og da spesielt i rurale områder. Huset har jordgulv og de har ikke innlagt vann, så ethvert toalettbesøk blir utført i maisåkeren som ligger noen minutters gange fra huset. Vann henter de fra en felles brønn de har sammen med tre til fire nabohus

Etter at Monica flyttet sammen med Glenn fikk foreldrene innlagt strøm, som Glenn betalte for. Glenn kjøpte også en TV i gave til Monicas familie. De har også bygget et tilbygg, der de fleste av søsknene til Monica sover. Alle sover på matte på gulvet. Utenfor huset under et halvtak har de bygget en sittegruppe, de har flere benker og bord under det nye tilbygget som står på påler. Monica har ikke vokst opp med kjøleskap eller andre elektroniske apparater.

Monica hadde bilder av Glenns hus i Norge. Ut i fra bildene ser det ut som et trehus med skog rundt. Huset er inndelt med separate rom. Stue, kjøkken, bad, gang, vaskerom og to soverom. Vegger, tak og gulv er i tre, på gulvene er det filleryer i forskjellige farger.

Å se på hvordan huset kan forståes som en relasjon mellom selve byggingen, folk og ideer (Carsten & Hugh-Jones 1995) er interessant i et slikt perspektiv. I følge Gullestad (2001) er hus en viktig del av livene til nordmenn både praktisk og ideologisk. Stuen blir gitt høy prioritet og er det viktigste rommet for å ta imot gjester (Gullestad 2001:97). Det sosiale liv på øya var hovedsakelig sentrert utenfor huset og det var sjelden at sosialt samvær foregikk inne.

På den ene siden er huset som nevnt ulikt fra det Monica og Glenn er vant til, men på den andre siden innehar det også flere kjente elementer som de tar med seg inn i utformelsen av huset. Dette kommer for eksempel synlig fram i bruk av kjøkkenapparater. Monica bruker riskokeren hver morgen, der hun koker opp ris for hele dagen. Glenn har kjøpt en komfyr i Cebu, og den er det i all hovedsak han som bruker til å riste brød til frokost. *" Når Glenn dro hjem til Norge har jeg tatt ut kontakten til komfyren, jeg bruker den jo aldri […]"*. Denne forskjellen kommer også fram i forhold til bruk av seng, Glenn har alltid brukt madrass i sengen, men for Monica er det ikke komfortabelt, når Glenn dro hjem til Norge tok Monica ut madrassen av sengen. Hun sov da på bamboosengen, men uten madrass. Selv om de konstruerer en felles livsverde, vil en del vaner fremdeles være fremtredene.

Gjennom bilder viser de at de har en felles historie og at forholdet deres er seriøst. Ingen i Monicas familie har noen gang eid et kamera og det å ha bilder framme er med på å vise en ny status, Det er gjerne vanlig at folk leier en fotegraf til for eksempel å ta bilde ved dåp eller bryllup, spesielle anledninger der en dokumenterer familiesyklusen. Det at de også har bilder av Glenn som er tatt i Norge og bilder av hans datter og barnebarn tolker jeg ditt hen at de ønsker å skape en felles livshistorie. I en slik forståelse vil jeg hevde at de på en symbolsk måte inkorporere Glenns slekt inn i deres felles livsverden. Glenns slekt er ukjent for Monica. Dette er derfor en måte å gjøre slekt på. Bilder er med på å bekrefte seriøsiteten av et forhold og omdanne dem fra kjærester til slekt, og da slekt tenkt som ektefelle.

I essaysamlingen til Carsten og Hugh-Jones (1995) blir hus ofte tenkt på som kropper der man deler en felles anatomi og ikke minst en felles livshistorie. Glenn og Monica deler ikke en felles livshistorie, men likevell skaper de et hjem sammen som gir dem en følelse av samhørighet. Mennesker bruker hus og forestillinger omkring hus til å konturere seg selv som individ og som del av en grupper (Hugh-Jones 1995:3). Monica har gjennom sitt forhold til Glenn fått tilgang på en del nye ting som hun tidligere ikke har hatt. Det å ta i bruk elektriske ting som for eksempel kjøleskap er med å skape en ny livsverden, der Monica tilegner seg nye livserfaringer. Hun tar

ikke lenger i bruk for eksempel elektroniske apparater kun i kraft av å være hushjelp[17].

Forestillinger knyttet til rom og bevegelse

Transnasjonale par opplever at forestillinger omkring kjønn blir utfordret. Stereotypiske oppfattninger parene har om hverandre, stemmer nødvendigvis ikke overens med hva de erfarer i hverdagslivet. Jeg vil her vise hvordan rom og bevegelse kan si noe om hvilke forventninger partene har til hverandre. Samhandling i rom oppleves ulikt. Det som kvinner opplever som ”naturlig” er ikke nødvendigvis i samsvar med hva partneren opplever som ”naturlig”

Kjønn har den senere tid blitt studert som en utøvende og forhandlende aktivitet. Flere forfattere (Se Ong og Peletz 1995:3) hevder at meningsprosesser utfordres og er mest intensive i grenseland mellom samfunn, klasser, kulturer og nasjonaliteter (Ong og Peletz 1995:3). I mitt materiale der transnasjoanle par skaper et hjem sammen er det hele tiden en forhandlig om kjønn og forventninger og forestillinger knyttet til det.

Foreldrene til Monica arrangerte barnedåp for deres yngste barn Amanda (1 år). Under selve seremonien i kirken var det kun foreldre, faddere, Monica, Glenn, Erik (venn av Glenn) og meg som var tilstede. Etter Seremonien var det en fotograf der som tok bilder av barnet sammen med foreldre og faddere. Det er Monica som betaler fotografen. Når fotograferingen var over dro Glenn, Erik, Monica og jeg hjem for å skifte tøy og hente gaver, mens de andre dro til Monicas foreldrene. Vi dro til selskapet rundt klokken ett. Da vi kommer frem satt det flere folk ute og snakket. Flere kvinner hjalp til med maten. Det var omkring 30 gjester. Gjestene består av familie, naboer og venner. Kvinnene holdt på med maten, mens mennene satt litt

[17] Monica sluttet på skolen da hun var 12 og jobbet som hushjelp til hun var 14 år hos en familie. Dette var nødvendig for å hjelpe familien økonomisk. Monica bodde også hos familien hun jobbet for.

unna huset og snakket. En del barn løp rundt og lekte. En gjeng med unge menn fra ca 17–25 satt lengst unna og drakk øl og rom.

Rett ved inngangen til huset hadde de satt frem et bord og det var bygget benker i en halv sirkel rundt bordet. Glenn, Erik, Monica og jeg ble plassert der for å spise. På bordet vårt ble det satt frem gryter med kylling, geitekjøtt, svinekjøtt og ris. De andre gjestene satt ved et annet bord og noen sto og spiste. Maten var satt fram på et felles bord, der folk gikk og henter seg mat. Vi får servert brus og øl i hvert vårt glass.

Etter hvert som folk ble ferdige med å spise, begynte de å bevege seg rundt. Mennene samlet seg ute og satt og pratet og drakk alkohol. De brukte en mugge som de blandet den lokale rommen (tanduay) og cola i. Alle brukte det samme glasset til å drikke av, glasset gikk på rundtur. Den samme praksisen skjedde også blant kvinnene. Vi var 10 kvinner som satt der. Erik tok med seg noen av ølene han kjøpte på veien og satt seg sammen med de andre mennene, Trygve ble sittende sammen med kvinnene. Samtalen mellom kvinnene dreide seg i all hovedsak om menn, enten det da var snakk om håpløse ektemenn eller gifte menn som flørtet med andre kvinner.

Glenn satt på enden av benken, han snakket ikke masse med kvinnene, av og til henvendte han seg på norsk til meg. Monica begynte å overse Glenn og snakket livlig med de andre kvinnene mens hun drakk alkohol. Monica så på Glenn og spurte hvorfor han ikke gikk og satt seg sammen med Jan, faren hennes og de andre mennene. *"Jeg vil ikke gå og sette meg sammen med de andre mennene, jeg synes det er fint å sitte her sammen med dere. Ikke har jeg noe særlig å snakke med dem om heller"*. Monica så vekk fra han og så på oss mens hun kom med et høyt sukk og løftet opp øyebrynene. Vi så alle at hun ble irritert, og det var heller ikke noe hun forsøkte å skjule. Hun snudde seg bort fra Glenn og henvendte seg til noen av de andre kvinnene på cebuano. Han ble sittende der store deler av ettermiddagen og ble i stor grad ignorert, både av Monica, og de andre kvinnene. Erik kom av og til og satt seg sammen med Glenn, de snakket med hverandre på norsk.

Når det begynte å bli mørkt er det flere av mennene som nærmet seg der kvinnene satt. Kvinnene snakket nå med mennene. Klokken var rundt syv, det var mørkt og folk var beruset. Etter som flere andre menn samhandlet med kvinnene, begynner Monica å prate med Glenn igjen.

Kjønn er i en konstant forhandling. Ong og Pelez (1995) hevder at i komplekse, hierarkiske relasjoner, i et postkolonialt samfunn, blir kjønn ikke bare forhandlet om, men at det også konstant er i en utvikling. Dette medfører ironiske og uforutsette konsekvenser. Kvinner og menn må forholde seg til en spenning mellom prestige og skam, homogenitet og heterogenitet, den dominerte og underlegne, og det lokale og globale. Forhandlingene skjer nødvendigvis ikke på nasjonalt nivå, men i folks hverdagsliv, rituelt og sosialt (Ong og Pelez 1995:3-4).

Hendelsen belyser hvordan kjønn beveger seg i omgivelsene og hva som skjer når Glenn ikke oppfatter at han burde sitte sammen med Monicas far og de andre mennene. Ved å overse Glenn håpet Monica på å få Glenn til å forstå at han ikke burde sitte sammen med kvinnene. Forventninger parene har til hverandre er hele tiden i forhandlinger og utvikles i samhandling. I dette rommet oppstår uforutsette handlinger. Parene beveger seg i et landskap av forventninger til hverandre, som ikke alltid stemmer overens med handlinger. For å forstå hvordan Monica handler i forhold til kjønn og hjem, må vi se dette i en relasjon til Glenns bevegelser i rommet. Det at Glenn ikke går og setter seg med mennene, men blir sittende viser hvordan kjønnsforståelser hele tiden utfordres. Dette blir spesielt synlig i forhold til transnasjonale par der forestillinger som omhandler kjønn kommer så klart til uttrykk i dagligdags samhandling. Tatt for gittheter blir synliggjort når en av partene avviker i forhold til det den andre parten antar som ”naturlig”.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg vist hvordan trannasjoanle par danner et hjem sammen. I denne prosessen omformuleres kjæreste til ektefelle og mennene blir en del av

kvinnenes familie. For å belyse dette på en fruktbar måte valgte jeg å ta i bruk kinning begrepet til Howell og i forlengelsen av det diskuterte jeg hvorvidt det her var snakk om moralpluralisme. I forbindelse med det å gjøre slekt diskuterer jeg hvilke utfordringer som ligger i dette. Forestillinger knyttet til kvinner som ”gode” eller ”dårlige” kommer til syne gjennom sladder og er med på å legge føringer for hvordan kvinnenes forhold til utenlandske menn blir ansett. Er relasjonen langvarig og seriøs faller den innenfor en prosess av å gjøre slekt. Ved å belyse det innenfor et multivokalt moralperspektiv viser jeg hvordan kinning kan være omstridt. Det å gjøre slekt må forståes innenfor moralske diskurser. Å bo sammen med en filippinsk mann uten å være gift var helt utenkelig for kvinnene jeg ble kjent med. Hva som gjør at dette endrer seg i møte med den utenlandske mann må forståes som en slektsgjøringsprosess. Diskurser som omhandler samliv og ekteskap inkluderer kvinner som bor sammen med utenlandske menn. Det å være seriøs overfor mannen er viktig, det samme blir mannens seriøsitet overfor kvinner.

I det å skape et hjem sammen så jeg det som relevant å belyse hvordan et hjem for transnasjoanle par ser ut og hvordan partene forholder seg til det. Forventninger parene har til hverandre kommer tydelig fram i bevegelser i rom og dette er noe som hele tiden utfordres. I neste kapitel ønsker jeg å fokusere på dilemmaer som kommer til syne knyttet til det å skape et hjem sammen.

4. Stereotypier, forhandling og kompromiss

Å bo sammen med en partner er ikke alltid helt problemfritt. Partene tar med seg en forståelse inn i prosessen om hvordan de ønsker at ting skal være. Hvordan de forstår hva det ligger i å være kvinne og mann og hvilke forpliktelser som knytter seg til kjønn. Men også hvordan kjønn hele tiden er i relasjon og forhandling.

I dette kapittelet beskriver jeg hvordan transnasjonale par som jeg var i kontakt med forholdt seg til stereotypier, forhandlinger og kompromisser. Diskurser som omhandler ”post-ordre” ekteskap fremstiller filippinske kvinner som underdanige og stilletiende. Dette stemmer ikke overens med hvordan kvinner selv erfarer hverdagen sammen med sin utenlandske kjæreste

Jeg viser her til to ulike episoder der griseblod blir brukt i velsignelse av hus og hvordan hendelsen ble underkommunisert. Velsignelser blir omgjort til et tabu i møte med den utenlandske mann.

Jeg redegjør for hvordan transnasjonale par forholder seg til hjemmet og hvordan kvinner etablerer seg i forhold til mannen. I dette rommet kan det oppstå konflikter. Forvaltning av økonomi er sentralt og jeg viser hvordan kvinner er aktive aktører i forhold til økonomi og hvilke implikasjoner dette har på spørsmål som omhandler kjærlighet og status i familien. Jeg ser nærmere på hvordan kvinner definerer seg selv i hjemmet, både med referanse til hva kvinner vokser opp med og i samspill med en utenlandsk mann. Relasjonene mellom filippinske kvinner og utenlandske menn består av diskusjon, forhandlinger og kompromisser, der kvinner er aktiv med på å fortolke sin hverdag.

Konstruere tabu

Jeg ble ved et par anledninger fortalt hvordan griseblod ble inkorporert i velsignelse av nye bygg. Jeg var tilstede ved den ene anledningen, den andre tok sted før jeg begynte mitt feltarbeid. Jeg kommer ikke til å fokusere på ritualets betydning i

forhold til den katolske kirke og folks tro, men heller hvordan ritualet ble underkommunisert og omgjort til tabu av kvinner til deres utenlandske partner og meg.

Den filippinske familien jeg leide hos hadde bygget ett nytt tilbygg utenfor huset. Det var i dette tilbygget jeg bodde. Når nye bygg er ferdig, pleier dette å feires med en velsignelse av huset som presten utfører og deretter er det en fest. Familien hadde spart i ett år for å få råd til festen. Tidlig på morgenen i femtiden ble grisen slaktet og hele dagen gikk med på forberedelser og matlaging. Flere kvinner fra nabolaget hjalp til. Noen dager i forveien hadde Alfredo, huseieren min, spurt meg om det var ok for min del at de velsignet rommet jeg bodde på. Han virket svært ukomfortabel med å spørre om dette. Han beklaget seg flere ganger, han så ikke på meg og jeg følte at han unngikk blikket mitt. I første etasje bodde det på dette tidspunktet et tysk/filippinsk par, der mannen var fra Tyskland. De forlot øya den helga festen foregikk.

Festen begynte i fire tiden på ettermiddagen og hele nabolaget, venner og slekt, var invitert. Vi var ca 30 personer. Vi fikk alle utdelt et lite lys hver som ble tent. Presten var kledd i en katolsk prestedrakt og gikk først med en bolle med litt vann som han skvatt på veggene i alle rommene. Vi andre fulgte etter og sang salmer. Etter dette var det mat. Grisen var grillet og plassert på midten av bordet. Svoren var ansett som en delikatesse og ble kuttet og delt rundt. Ved bordet var det også flere kylling og svineretter som naboer og slekt hadde tatt med. Presten forsynte seg først, mens vi andre forsynte oss etter hvert på en linje. Etter maten[18] ble det sunget karaoke, drukket øl og rom.

Ca klokken åtte på kvelden hadde jeg en annen avtale og jeg var borte i en halv time. Når jeg kom tilbake sto døren til rommet der jeg sov oppe, jeg hadde låst døren siden jeg antok at velsignelsen av rommet var over. Da jeg kom opp på rommet var det masse fluer der. Jeg ble først irritert over at noen hadde vært inne på rommet mitt, men lurte litt på om jeg hadde glemt å låse. Døren til rommet der det andre paret

[18] Ca klokken seks

bodde sto også åpent. Da jeg kom ned ble jeg invitert til å drikke alkohol og synge karaoke. Jeg satt meg ned sammen med noen andre kvinner fra nabolaget. Alfredo (husverten) kom og satt seg ned ved siden av meg og begynte å snakke. Han var spak og beklaget masse for at de hadde vært inne på rommet mitt mens jeg var ute. Han virket svært ukomfortabel. Han fortalte meg at de hadde vært inne på rommet mitt for å velsigne det med griseblod, og forsikret meg om at blodet var vasket vekk. Han så litt forundret på meg og sa:

> *"Vi var veldig nervøs for å fortelle det til deg, vi har ikke sagt noe til de andre heller og det er fint om du lar vær å si noe. Utlendinger tror ikke på dette og anser det for å være overtro, men for oss er det viktig å velsigne huset".*

Han ga meg et stort glass med tanduai (rom) og cola. Festen fortsatte utover i de små nattetimer.

Det kan være flere grunner til at de ønsket å holde dette skjult for meg og når jeg ved en senere anledning spurte om dette fikk jeg veldig unnvikende svar. Redselen for å bli ansett som "overtroisk" og da videre som urasjonell kan være en forklaring. På en annen side er velsignelse av hus ved bruk av blod er beskrevet i Første Mosebok, der blod fra et lam ble brukt for beskyttelse mot djevelen

Ved høytidlige markeringer er det vanlig å slakte gris. Fiesta, er for eksempel en slik anledning. Over hele Filippinene har slakting av gris en spesiell betydning, meningen som knyttes til ritualene varierer geografisk. Remme (2006) beskriver i sin avhandling hvordan slakting av gris ble brukt i ritualer blant Ifugaos i høylandet på Filippinene. Han belyser blant annet hvordan gris ble brukt i ritualer der ånder blir kontaktet, flesteparten av ritualene blir arrangert for å helbrede sykdom (Remme 2006:29) Det å for eksempel slakte flere griser under en fest signalisere rikdom og prestisje. Ulike markeringer innenfor en familiesyklus blir også markert med slakting av griser.

Da episoden jeg har beskrevet over tok sted reflekterte jeg egentlig ikke så mye over det, før jeg igjen fikk høre om denne praksisen. Chris, Monica og jeg var på

mopedtur, Monica skulle vise oss eiendommen som Glenn og broren hadde kjøpt. På eiendommen hadde de bygget en brønn, vi ble stående rundt den å prate og tulle litt. Monica fortalte at når Glenn dro hjem til Norge hadde de velsignet brønnen, jeg spurte hvorfor de ikke gjorde det mens han var der. Monica lo og svarte at jeg var helt gal, hun sa videre:

> *"Vi kunne aldri ha sagt det til Glenn og broren, de ville ha nektet oss. Men både jeg og familien min følte vi måtte velsigne brønnen. Det er vanlig skikk her på øya. Når noen bygger noe nytt blir det velsignet med griseblod. Med en gang de (Glenn og broren til Glenn) reiste hjem til Norge arrangerte vi en velsignelse, der vi slaktet en gris og hadde noe av blodet i brønnen. Glenn må aldri få vite det, han kommer til å synes at vi er helt gale og at det er veldig ekkelt […].*

Chris er filippinsk og født og oppvokst i Manila, men hans foreldre er fra øya, for tre år siden flyttet de tilbake til øya. Chris henvender seg til Monica:

> *"Jeg forstår godt at du ikke sier noe. Dette er ikke vanlig i Manila. Jeg har aldri hørt om noen som velsigner nybygg med griseblod, men det er vel forskjellig fra sted til sted. Vi er jo mer moderne i storbyen".*

Han ler litt mens han sier dette. Tonen under samtalen er lett. Om det er vanlig praksis i Manila er vanskelig å vite, Chris reaksjon kan være knyttet til hans følelse av å komme fra en stor by, for han knyttes "tradisjoner" til landsbygda, mens "modernitet" knyttes til by. Vi pratet litt om det var vanlig med "overtro" i Norge. Monica fortalte at hun hadde hørt av flere venninner som var sammen med utenlandske menn at det ikke var vanlig med overtro og at de ofte hørte fra kjærestene sine at det var noe tull. Derfor unngikk de å si noe.

Velsignelse av bygg ved bruk av griseblod var veldig tabubelagt. Blod og da særlig i "utlandet" symboliseres av mange "vestlige" som noe ekkelt, noe som er forbundet med fare og noe som er urent. For Monica å fortelle til Glenn at familien

har velsignet brønnen med blod er svært konfliktfylt. Vann symboliserer noe som er rent og som skal drikkes. Kjøtt servert på restauranter til utlendinger blir stekt veldig godt slik at det ikke skal være rått. For vestlige som reiser til Asia blir det som er rått fremstilt som farlig og kilde til sykdom, noe man skal unngå. Denne redselen for det råe er noe kvinner som har deler et hjem sammen med utenlandske menn konfronteres daglig med, gjennom for eksempel matlaging.

Monica unngår å fortelle det til Glenn fordi hun vet at han vil være svært skeptisk til det og som hun sier *"nekte meg å gjøre det"*. Samtidig vet hun at det er helt sentralt at brønnen blir velsignet om de ønsker å få vann i den. Dilemma knyttet til møtet der filippinske kvinner og utenlandske menn produserer og reproduserer en felles virkelighet er som vist over forbundet med farer. For å unngå konflikt og kritikk velger Monica og familien hennes å gjøre velsignelsen etter Glenn har reist til Norge. Tabuer er gjerne ansett som urent og potensielt farlige (Douglas 1966). Bruk av griseblod i velsignelse konstrueres som et tabu i samspill med den utenlandske mannen. Symbolets flertydighet produseres i hemmeligholdelsen av velsignelsen, så for den utenlandske mannen symboliserer blodet noe urent, i kontrast symboliserer det for Monica og hennes familie noe hellig. Remme (2006) referere i sin avhandling til Lambek (1992) som mener at tabuer er levd så vell som tenkt og derfor også må bli forstått som praksis eller handling. Viss en type mat er tabu for en person og ikke for en annen, kan de ikke dele det, tabuet skaper da hindringer i aktualiseringen av en relasjon (Remme 2006:91-92). Monica hevder at Glenn aldri ville godtatt griseblod i brønnen, ved å hindre at han tar del i hendelsen vil heller ikke deres relasjon stå i fare.

Eksemplene illustrer hvordan ulike livssyn blir kommunisert og ikke minst underkommunisert. Både Alfredo og Monica er klar over at "utlendinger" vil anse velsignelse av griseblod som urasjonelle handlinger og de velger å skjule det. Hemmeligholdelse omgjør velsignelsen til tabu i møte med "utlendinger". Selv om transnasjonale par skaper et hjem sammen vil det være enkelte ting som ikke blir snakket om. Kvinner vet på mange områder hvordan de skal balansere i landskapet

mellom det nære og kjente, og i møte med den utenlandske mannen. I prosessen der parene skaper et hjem selekterer kvinner ut hva de ønsker å kommunisere og hva de underkommuniserer. Ved å reflektere over egen bakgrunn og hvilke konsekvenser det kan ha i møte med den utenlandske mannen velger kvinner å underkommunisere ulike rituelle praksiser.

Kvinners status i hjemmet

Jeg spør Rachel (30) hva som er forskjellen på det å ha en utenlandsk kjæreste og det å ha en filippinsk kjæreste:

> *"Jeg vil ikke ha filippinsk kjæreste, og jeg er veldig glad for at jeg har en utlending, men filippinske menn er ok de. De vil for eksempel hjelpe mye mer til i hjemmet enn det en utlending gjør. En filippiner kan gjerne hjelpe deg med å vaske klær det vil ikke en utenlandsk mann gjøre"* .

Vestlige menn ønsker å gifte seg med filippinske kvinner ut fra en antagelse om at de er mer familieorienterte og innehar mer "tradisjonelle" verdier enn vestlige kvinner. Deres bilde av filippinske kvinner er ofte formet av populære fremstillinger, men dette bildet blir for de fleste endret. Rachel beskriver den filippinske familien som mer likestilt i den forstand at mannen hjelper til mer med husarbeid enn det den vestlige mann gjør, og at dette er en kvalitet som fremheves som positiv. Ong og Peletz (1995) hevder at kvinner i sør-øst Asia har "relativ høy status" sammenlignet med andre regioner i Asia.

Constable (2003) mener at motivasjonen til utenlandske menn for å gifte seg med filippinske kvinner er at de er mer familieorienterte, der barn, ektemann og hjemmet har første prioritet. Det "tradisjonelle" kjønnsrolle mønsteret der kvinner knyttes til hjemmet og mannen til det offentlige fremheves. Kvinnene derimot ønsker utenlandske menn ut fra en forestilling om at de er mer likestilte enn filippinske menn

(Constable 2003). Dette stemmer ikke overens med Rachels erfaring. Det å ha en utenlandsk kjæreste for henne betyr at hun gjør mer i hjemmet enn hun ville ha gjort om hun var gift med en filippinsk mann. I hjemmene til de transnasjonale parene jeg observerte, varierte det i forhold til hvem som gjorde hva. Håndvasking av klær og feiing av gulv ble i hovedsak utført av kvinnen i forholdet, med noen unntak. Et eksempel er Elisa (25), hun bor sammen med Roy (60). Hun driver et eget firma der hun selger skjell over internett. Hun kjøper skjell av fiskere og selger det til skjellsamlere over hele verden. Hun hjelper også Roy i restauranten på kveldene, og har hovedansvaret for de ansatte. Restauranten står i hennes navn. Vi snakker om hennes og Roys forhold.

> *" Roy synes jeg er veldig vanskelig å ha med å gjøre. Jeg gidder ikke å vaske og lage mat til han, det får han ordne selv. Jeg har mitt liv og jeg jobber akkurat like mye som han, hvorfor skal jeg i tillegg drive og vaske for han. Nei, det gidder jeg ikke. Dette har jeg sagt klart ifra om, det er nok derfor han sier at jeg er vanskelig".*

Både Roy og Elisa levere klærne sine til en kvinne som vasker det for dem. Dette gjør de som regel uavhengig av hverandre. I samtaler med Elisa forteller hun som Rachel at filippinske menn ofte hjelper til i husholdet. Elisa forteller også at kvinner er den dominerende parten i hjemmet selv om strukturen i utgangspunktet bygger på patriarkalske ideologier. Dette synet bekrefter Alacantara (1990) i sin studie av familiestrukturer på Filippinene. Eder (1999) hevder at avgjørelser som blir tatt i hjemmet involverer komplekse prosesser som ofte varierer fra hushold til hushold. Det vil derfor være vanskelig å si at en person tar flere bestemmelser enn andre (Eder 1999:13).

Relasjoner mellom kjønn og hva som forventes av kvinner og menn må hele tiden forhandles om. Elisa utfordrer Roys forestillinger om kjønnsroller i forhold til at hun ikke vil vaske klærne og lage mat til han. Elisa forteller meg at hun er veldig selvstendig og at hun ikke er økonomisk avhengig av Roy. Av og til viser hun meg

kvitteringer på penger folk har betalt henne gjennom skjellsalget. Hennes økonomiske uavhengighet gjør at Elisa også kan tillate seg å være mer selvstendig i forhold til Roy og passer derfor ikke inn i en stereotypisk forestilling om filippinske kvinner som stille og ettergivende i forhold til mannen.

En ettermiddag Elisa spiller tennis sammen med en filippinsk mann kommer Roy forbi. Når han kommer inn i hallen ser han seg litt rundt. Roy begynner å kjefte på Elisa, han snakker svært høyt i en sint og opphisset stemme, ansiktet ser en anelse rødt ut.

> *"Hvor har du vært? Jeg har vært og lett etter deg overalt. Det har oppstått noen problemer på restauranten, du må komme og snakke med jentene som jobber der med en gang. Typisk filippinere å bare forsvinne på den måten uten å si noe".*

Elisa på sin side ignorer Roy. Hun fortsetter å spille tennis og later som han ikke eksisterer. Etter at han er ferdig med utbruddet sitt, ser hun bort på han og svarer *"typisk tyskere å bli så sint for ingenting"* i en helt vanlig stemme. Tonefallet og måten hun ignorer han på tolker jeg som at om hun gjør litt narr av han. Hun spiller videre som om ingenting har skjedd. Roy går uten å si noe mer.

Når Roy kommer med en negativ kategorisering av filippinere, svarer Elisa tilbake med en kategorisering av tyskere. Ved å overse han signalisere hun at hun ikke lar seg kjefte på eller bli behandlet urimelig. Forestillinger knyttet til filippinske kvinner som offer og underdanige mannen er et unyansert bilde som kvinner ikke identifiserer seg med.

Kvinner som aktive aktører

Hos transnasjonale par var det hovedsakelig mannen som hadde ansvar for økonomien, og i de fleste tilfeller var det han som tok avgjørelser. Dette skjedde likevell ikke uten forhandlinger mellom parene. Milia og Emil har hatt flere store

krangler. Når Emil ønsket å flytte til et annet hus, ble Milia så sint at hun ønsket å gjøre det slutt med han og finne seg en ny kjæreste. Milia godtok etter hvert at Emil ønsket å flytte, men brukte flere strategier for å vise sin motvillighet. Casen som jeg belyser her viser hvordan konflikter mellom personer kommer til uttrykk

Før de flyttet bodde Emil og Milia i det samme huset som Monica og Glenn. Emil og Milia hadde leiligheten som vente ut mot veien. De hadde en veranda utenfor hoveddøren. Leiligheten bestod av tre rom, en stue med kombinert kjøkken. I stua stod det en seng som ble brukt til sofa, ellers var det sparsomlig innredet, med et lite bord og stoler til. På soverommet var det en dobbeltseng, det var også et stort stereoanlegg med høytalere til. I hjørnet var det et skatoll, en tv og en dvd spiller. Det var Emil som hadde kjøpt det elektroniske utstyret. Inntil husveggen utenfor sto det et kjøleskap som de oppholdt maten i. Inne i leiligheten hadde de en gasskomfyr som de brukte til å steke mat. Emil og Milia byttet på å lage mat.

Når Milia ikke var på jobb eller sammen med Emil, var hun sammen med de andre kvinnene som bodde i huset og besøkende. Hun hadde et nært forhold til Helen som på den tiden eide huset sammen med ektemannen. Før de flyttet hadde de en stor krangel der Milia gråt, hun kjeftet på Emil for å ikke være glad i henne. Hun fortalte oss at hun var sint på Emil fordi han ikke vil bo der lenger[19]. De flyttet ca 100 meter fra der de hadde bodd. De leide så en bamboohytte. Det var tre bamboohytter og et hus som lå i en klynge omringet av et høyt plankegjerde (ca 2 meter). Ut mot hovedveien var det en restaurant. Den enkleste veien å komme seg inn til hyttene på var gjennom restauranten. Dette området er eid av en australier som heter Peter og hans filippinske kjæreste Jing.

Milia forsøker å omgjøre hytten til et felles hjem for henne og Emil. Som Monica setter også Milia fram bilder av henne og Emil, Men hun setter ikke fram flere personlige eiendeler for å personifisere hjemmet som hun hadde gjort der de bodde tidligere. Ved å ikke personifisere huset viser Milia at hun ikke er fornøyd med situasjonen. Det og gå fra å bo i et murhus med kjøkken til å bo i en bamboohytte

[19] Huset har på denne tiden blitt solgt. Milia og Emil ville da ha vært nøtt til å flytte ut

uten kjøkken kan tolkes som en mobilitet ”nedover”[20]. Å bo i murhus er ansett som mer luksuriøst og komfortabelt enn en hytte uten kjøkkenmuligheter[21].

Etter noen dager kom Milia på besøk til Helen og Monica for å vaske klær. Hun fortalte Helen, Monica og meg hvordan hun mistrivdes der hun bodde nå. Hun likte ikke de andre kvinnene som bodde der, og hun var sint på Emil fordi han bestemte at de skulle flytte.” *Jeg gidder ikke å sitte sammen med Emil når vi er i restauranten til Peter, og vi krangler hele tiden”*. Helen og Monica oppmuntret Milia til å bli værende med Emil, og ikke gjøre det slutt. De støttet likevel Milia fult ut i det at hun synes det var urimelig av Emil å bestemme at de skulle flytte.

På kvelden samme dagen som Milia hadde vært på besøk hos Helen og Monica ringte Emil til meg. Han sa til meg på telefonen at han og Milia hadde hatt en stor krangel og at hun hadde låst seg inne på badet og nektet å komme ut.

> *” Milia sier at hun ønsker å ta selvmord, hun har truet med dette før, men det har aldri vært så alvorlig som nå. Jeg vet ikke hva jeg skal gjøre, jeg gir snart opp, kan du komme og prøve å snakke med henne”*.

Stemmen til Emil dirret og jeg lurte på om han nesten gråt. Han snakket fort på svensk. Når jeg kom bort til Emil ble jeg stående og prate utenfor hytta deres. Han fortalte at han ikke forsto hva han hadde gjort galt. Jeg gikk inn i hytta. Milia slapp meg inn på badet, øynene hennes var opphovnet av gråt. Hun fortalte meg at hun ikke kom til å ta selvmord, men at ting var veldig vanskelig mellom henne og Emil. ”*Jeg orker ikke å snakke med han nå, jeg er så sint på han”* Hun fortalte at Emil ikke forsto henne.

Det at Emil ønsket å flytte var vanskelig for Milia. Hun fortelte ikke dette til Emil, men signaliserte ved å være sint på han at hun ikke likte det, hun truet også med å ta selvmord. Dette skremte Emil og han var usikker på hva han skulle gjøre. I

[20] I kapitel seks diskuterer jeg hvorvidt det å ha en utenlands kjæreste kan sees på som en form for mobilitet
[21] Gullestad (2001) har i sine studier av hjemmet beskrevet hvordan stuen ideelt sett skal gi et inntrykk av luksus og komfort (Gullestad 2001:102)

konflikter ligger det flere utfordringer, nettopp fordi forventninger til hvordan partneren skal forholde seg til hverandre varierer. Milia synes Emil burde forstå hvorfor hun er sint gjennom handlingene hun gjør. Det at hun griner og ikke vil sitte sammen med han hevder hun er tydelige tegn på at hun er sint på grunn av at de har flyttet.

I kontrast til populære stereotypiske fremstillinger av filippinske kvinner som ”stilletiende” og ”lydige” hustruer har kvinner og menn i dagliglivet en mengde valg, kompromisser og forhandlinger å forholde seg til (Constable 2003:113). Kvinner forhandler hele tiden i forhold til partner. De konstruerer seg selv som handlende aktører i samspill med partneren. Kjønn må derfor sees som relasjonelt. Kvinner og menn handler i forhold til hverandre ut fra forventninger en har om hvordan en ønsker at ting skal være. Diskurser som omhandler kvinner som passive og menn som aktive har relativ lite å gjøre med det faktiske dagliglivet og relasjonene transnasjonale par har til hverandre (Constable 2003:113). Det å skape et hjem sammen byr på flere utfordringer. Det at man ønsker å danne en felles livsverden, og der en felles enhet konstruere, vil det som i de fleste forhold være flere utfordringer og misforståelser.

Alcantarta (1990) som har gjort statistiske undersøkelser av familiestrukturer på Filippinene hevder at fertilitet er en av nøkkelfaktorene i forhold til maktstrukturer i en familie. Når et par ikke har barn er det mannen som innehar makten i husholdet, men når paret får et barn er det kvinnen som overtar makten (Alcantara 1990:6).

Forvaltning av økonomi

I det filippinske husholdet er det gifte kvinner som hovedsaklig har kontroll på økonomien. Ikke bare oppbevarer hun pengene, men hun har også hovedansvaret for hvordan de blir brukt (Alcantara 1990:119). Døtre vokser opp i hjem der det er kvinner som styrer det økonomiske. Menn gir arbeidslønnen sin til kvinnen i huset, og blir tilskrevet en rolle av kvinnen som økonomisk uansvarlige (Constable 2003). I

transnasjonale parforhold fortoner dette seg litt annerledes. Ved å belyse hendelser som i seg selv ikke er unike vil jeg vise hvordan penger blant transnasjonale par ble pratet og forhandlet om.

Av samtlige transnasjonale par jeg møtte fikk jeg inntrykk av at det hovedsakelig var mannen som hadde penger, men flere kvinner hadde i høyeste grad kontroll på hvordan de ble forvaltet. Karsten (64) er en pensjonert sjømann fra Nord-Norge. Han har kjøpt et hus på Filippinene og har nå ansatt snekkere og malere til å pusse opp. Magdalena (22) er kjæreste med Karsten og det er blant annet Magdalenas bror og far som pusser opp. Magdalena vil ikke at Karsten skal betale lønnen til faren som hun hevder gir pengene til "elskerinnen" sin, hun vil at han skal gi lønnen rett til moren hennes. Karsten finner dette noe underlig og sier til meg "*Jeg kan jo ikke la være å gi lønn til han, dette er jo helt vilt. Skal jeg da gi til de andre mennene, men ikke til han. Jeg tror ikke jeg kan gjøre det"*. Magdalena var veldig bestemt på dette og det ble til at Karsten godtok å betale til svigermoren sin. Magdalena er vokst opp i et hjem der moren har hatt det økonomiske ansvaret. Hun anser sin far som økonomisk uansvarlig. I Malaysia og Brunei er det som på Filippinene vanlig praksis at mannen gir sin lønn til hustruen som enten eksklusivt tar hånd om pengene, eller er dominerende i forhold til hvordan pengene blir forvaltet. Det er menn som tjener penger, mens kvinnene håndterer dem (Carsten 1989:117)

Gjennom sin utenlandske kjæreste har Magdalena nå fått en høyere status i familien, og familiestrukturene er endret. Som tredje eldste datter i en søskenflokk på 11 har Magdalena nå en helt annen posisjon enn hun hadde før hun fikk utenlandsk kjæreste. Hun er nå i en posisjon hvor hun kan styre om hennes far skal få utbetalt lønn til seg selv eller om den skal gå til hennes mor. Constable (2003) belyser i monografien *Romance on a Global Stage* historien om filippinske Rosie og hennes amerikanske kjæreste Ben. På filippinene hjelper han familien hennes økonomisk. Da han reiste tilbake til USA ble Rosie igjen etablert i hennes "normale" posisjon, på

bunnen av familiehierarkiet, som ugift kvinne med et barn[22] (Constable 2003:110-111). Etter at Karsten dro til Norge opprettholdt Magdalena sin posisjon i familien i motsetning til Rosie. Hun disponerte penger som Karsten hadde satt inn på konto i hennes navn. Parrenas (2005) belyser i sin studie av filippinske migranter, relasjoner mellom migrerte mødre og deres barn som blir igjen på Filippinene. Penger som mødre sendte hjem til familien på Filippinene ble hovedsakelig disponert av døtrene og da de eldste. Døtrene distribuerte ut penger til brødre, fedre og andre familiemedlemmer. Ansvaret unge kvinner får endrer deres status i familiehierarkiet (Parrenas 2005:324). Dette samsvarer med Magdalenas situasjon, da hennes status også endres i kraft av å ha en utenlandsk kjæreste.

Som vist ovenfor er det kvinnene i det filippinske samfunnet som hovedsaklig disponerer pengene i hjemmet. Carsten (1989) hevder at selv om det er kvinnene i de malaysiske hjemmene som disponerer penger betyr ikke det nødvendigvis at de endrer status i hjemmet eller får tilgang til for eksempel politiske sfærer (Carsten 1989:118). Dette er nok tilfelle hos filippinske familier også, men det som gjør at enkelte kvinner i min studie endrer status i familien er at de ikke bare disponerer pengene i sine familier, men at de produserer dem også.

Økonomi versus kjærlighet

"Man blir ikke gift med en kvinne, men med hele hennes familie", dette var noe jeg ofte fikk høre av utenlandske menn jeg møtte. Flere menn utdypet at de fant det til tider utfordrende å forsørge kjærestens familie. Andre igjen så på det som en form for bistand og bygget nye hus til familien og fikk lagt inn strøm og vann. Deres tilfredshet kom gjerne fram i samtaler med andre utenlandske menn, der de fortalte om hva de hadde gjort for kjæresten sin

[22] Alcantara (1990) hevder at rollen til ugifte kvinner i det filippinske husholdet ikke er klart definert. Det å få barn utenfor ekteskap øker nødvendigvis ikke hennes status i forhold til husholdet (Alcantara 1990:134)

Da Monica møtte Glenn jobbet hun på markedet og tjente 1500[23] pesos i måneden, som hun ga til sine foreldre. Ved å være sammen med Glenn har hennes muligheter til å hjelpe familien økt.

En gang jeg kom på besøk til Monica og Glenn, var moren til Monica også der, hun satt på en benk utenfor inngangsdøren. Moren var blitt syk og legen hadde anbefalt henne å dra til et sykehus i Cebu. Hun var kommet for å høre om Monica og Glenn kunne betale for sykehusoppholdet. Glenn ga penger til svigermoren for å betale utgiftene. Monica har ni søsken, Hvis en av søsknene ble syke var det hun som ga dem penger, slik at de hadde mulighet til å oppsøke lege og kjøpe medisiner. Glenns følelse av å hjelpe økonomisk ga han en tilfredsstillelse som en omtenksom og filantropisk person (Se Constable 2003). Hans opplevelse av at han drev med bistand fremhevet han ofte og da i en positiv vending. Monica på sin side veide hans gaver opp mot kjærlighet: ”*Jeg kan merke at han elsker meg fordi han ikke hjelper bare meg, men familien min også”*. Gjennom å hjelpe familien økonomisk har Glenn etablert en relasjon til Monica som en seriøs partner. Hans gaver til familien ble ansett av Monica og hennes familie som en forlengelse av hans kjærlighet til henne. Kjærlighet er knyttet til en manns mulighet til å støtte ektefellen finansielt og emosjonelt, og da spesielt i forhold til familien hennes (Faier 2007:157).

Glenn på sin side anser kjærlighet og økonomisk hjelp som separate sfærer gjennom og definerer gaver som bistand og ikke kjærlighet. Glenns økonomiske bidrag til familien var også høyst tilstedeværende når han ikke var på Filippinene. To av Monicas yngre søsken kom ofte innom leiligheten når de var ferdig på skolen. I perioder pleide de også å overnatte der. Når de kom innom, gikk Monica opp på markedet og handlet fisk og ris som hun sendte med dem hjem. Familiens økonomi hadde endret seg etter at Monica flyttet sammen med en utenlandsk mann.

Det at kvinner tok interesse i menns økonomi ble av flere opplevd som problematisk. Nedenfor presenterer jeg en episode som belyser hvordan menn som

[23] ca 190 kr.

nylig har etablert seg på Filippinene erfarer dette skillet mellom å skulle skape et hjem sammen med kjæresten, samtidig som kvinner ønsker å ta del og gjerne få kontroll over deres økonomiske situasjon

Jeg satt sammen med fire utenlandske menn fra Europa og USA på en bar. Jeff (34) utdypet et ubehag over at kjæresten som han nettopp har flyttet sammen med har spurt hvor mye penger han hadde: *Jeg liker ikke at hun spør meg om dette, hun har ikke noe med det, hvor mye penger jeg har er min private sak. Jeg begynner å lure om hun bare er ute etter pengene mine.* Roger, en tykk Amerikaner i 60 årene med farget øyebryn og hår begynner å le, han tar en slurk av flaska med øl og henvender seg til Jeff:

> *"Det er slik de gjør det. De filippinske kvinnene mener nødvendigvis ikke så mye med det, men de liker å ha kontroll over hvor mye penger kjæresten har. Det betyr nødvendigvis ikke at de er ute etter pengene dine."*

Roger ler og snakker litt faderlig til Jeff om ulike typer kvinner og om farene med å bli "lurt", spesielt av kvinner som jobber på bikinibarer.

Stereotypiske holdninger knyttet til transnasjonale forhold mellom filippinske kvinner og vestlige menn tar opp i seg en antagelse om at det hovedsakelig dreier seg om penger og sex, ikke om kjærlighet fra kvinnenes og mannens side. Menn opplever at de ofte må forsvare at forholdet er bygget på kjærlighet (Costable 2003:120). Samtaler som omhandler økonomi i et transnasjonalet parforhold blir av en slik grunn enda mer sårbart for menn nettopp på grunn av denne antagelsen.

Roger har vært på Filippinene litt lenger enn to år og bodd sammen med en kvinne i to år. Samtidig som han vet at kvinner i det filippinske samfunnet hovedsakelig tar seg av økonomien, nevner han også "faren" med kvinner som er "barjenter" og derfor i større grad er "ute etter penger". Roger er med på å reprodusere et asymmetrisk forhold mellom kvinner og menn, der kvinner kategoriseres som enten "gode" eller "dårlige". Roger fraråder Jeff å være med kvinner som jobber på bar og hevder at de er ute etter penger, mens det for "gode"

kvinner er mer for å få en oversikt over hvor mye penger kjæresten har. Roger overfører en vestlig forståelse mellom offentlig og privat, der parforhold og økonomi har et sterkt skille for å legitimere hvilke kvinner som er ”gode” potensielle kjærester og hvilke som ikke er.

Kvinner er oppdradd til å være økonomisk ansvarlige, særlig i forhold hjemmet. Det at utenlandske menn søkte kvinner som var familieorienterte og knyttet til hjemmet og der mannen var den forsørgende, bygger på en vestlig dikotomi mellom det offentlige og det private, der økonomi er knyttet til det offentlige og mannen. Separasjon mellom økonomi og ekteskap er således knyttet til en vestlig forestilling om et skille mellom det private og det offentlige (Constable 2003:116).

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg vist hvordan forholdet mellom transnasjonale par i dagliglivet blir utfordret og forhandlet om. Filippinske kvinner er aktive aktører i relasjonen med den utenlandske mannen. Selvrefleksjon av en bakgrunn gjør at de selekterer ut informasjon de ønsker at mannen ikke skal ta del i. I kapitlet fokuserte jeg på griseblod og hvordan det blir brukt under rituelle hendelser. Hemmeligholdelse av ritualene skaper et tabu i møte med den utenlandske mann. I konstrueringen av et tabu unngår kvinner å kommunisere dette til mannen. På den måten setter de ikke relasjonen i fare.

Forestillinger knyttet til husarbeid og hjemmet blir utfordret. Kvinner opplever at filippinske menn gjør mer i hjemmet enn utenlandske menn. På samme tid som utenlandske menn søker filippinske kvinner ut fra en forståelse om at de i større grad enn ”vestlige” kvinner er knyttet til hjemmet.

Filippinske kvinner og utenlandske menn har ulik forståelse av økonomi og forvaltningen av den. Mens kvinner anser menn som økonomisk uansvarlige, anser menn kvinner som umoralske som spør om det. Gjennom å økonomiske gaver øker

kvinnen sin status i hjemmet. Kvinner forvalter ikke bare økonomien, men de produserer den også.

I neste kapittel viderefører jeg møtet mellom den filippinske kvinnen og den utenlandske mannen. Jeg viser hvordan forestillinger som skjønnhet blir utfordret og hvilke virkning den utenlandske mannen i samspill med den Filippinske kvinnen har for skjønnhetskonseptet, samt forestillinger om det som kommer utenfra versus det som kommer innenfra.

5. Dikotomier, klær og skjønnhet

> My sweetheart is the daughter of a village Chief. She is pretty dark, but in the South seas, she`s a beauty. In the Marshall Island, below the equator. She dance slowly in the shade of the of the palm trees[24].

Jeg møtte Henrik på en av restaurantene på øya. Vi kom i snakk, og det viste seg at vi hadde studert ved samme universitet i Norge. Henrik var 28 år, og nettopp ferdig utdannet sivil ingeniør. Han hadde vært på Filippinene i en måned og hadde nå forlovet seg med en filippinsk kvinne fra øya. Han bodde sammen med hennes familie. Det var en tydelig stolthet i stemmen når han snakket om forloveden sin. Han utdypet flere ganger hvor vakker han syntes hun var. Han fortalte meg at hun hadde langt svart hår og gyllenbrun hud. Han løftet opp handen og viste meg to fingre som var bandasjert. Han lo litt og fortalte at han hadde kommet inn på badet mens forloveden hans hadde vært i dusjen. Hun var naken. Med entusiasme fortalte han at det var noe av det vakreste han hadde sett i sitt liv. Synet av forloveden gjorde at han sklei på det våte badegulvet, falt og på den måten skadet handen.

> *"Kjæresten min er veldig vakker, men hun er ei jungeljente så jeg må forandre henne før jeg kan ta henne med meg hjem til Norge. Jeg reiser hjem til Norge om et par dager, men regner med å komme tilbake i løpet av ett år. Jeg vet ikke helt når jeg skal ta henne med hjem til Norge."*

*

Teksten over handler ikke bare om hva Henrik synes er vakkert, men det forteller også noe om hvordan vi klassifiserer verden, den sier noe om dikotomiene

[24] Teksten er hentet fra sangen *Shucho no Musume* ("The Daugther of a Village Chief ") av Ishida Ichimatsu. Den er skrevet på begynnelsen av 1920 tallet i Japan og ble en stor hit på radio og diskoteker på 1930-tallet (Yamashita 2004:98)

oss – og de andre, estetikk- etikk, natur- kultur, fornuft – følelser, og lokalt - globalt. Cixous (i Fürst 1998) hevder at vi finner dualistiske motsetningspar overalt i vår kultur, i myter, litteratur, samfunnsteori og filosofiske systemer. Vi skaper altså orden gjennom å klassifisere alt tenkelig i motsetningspar (Fürst 1998:176). Dette kapitlet skal nettopp handle om hvordan personer jeg var i kontaktet klassifiserte ulike forestillinger i binære opposisjoner.

I kapitlet viser jeg hvordan det er en kontinuitet mellom motsetninger og hvordan de blir produsert og reprodusert i møte mellom filippinske kvinner og utenlandske menn. Jeg ser på verdier knyttet til farge ved å ta i bruk emiske begreper som *foreing* og *local beauty.* Dette kommer klarest til uttrykk i skjønnhetskonkurranser, der ulike forestillinger om hva skjønnhet[25] innebærer. Skjønnhet blir her forstått som noe relasjonelt.

Jeg fokuserer på forestillinger knyttet til det som kommer ”utenfra” og det som kommer ”innenfra”. Som i første del av kapitelet tar jeg her også i bruk emiske begreper og da med fokus på *orginal* og *fake* og viser hvordan dette har innvirkning på hvordan kvinner klassifiserer hva som er bra og hva som ikke er bra, samt hvilke innvirkning det har på forestillinger knyttet til kropp.

Verdier knyttet til farge

Skjønnhet blir kategorisert i to kategorier *foreign beauty* og *local beauty*. Det som lokalt blir ansett som pent og forestillinger kvinner har om det ”utlendinger” anser som pent. *Local beauty* refererer til skjønnhetsideale på Filippinene, mens *foreing beauty* gjenspeiler ideer om hva utenlandske menn anser som vakkert. Dette kommer spesielt til utrykk gjennom toner av hudfarge. Jeg ønsker her å vise hva som omhandler *local beauty*, der verdier som rikdom og prestisje har en innvirkning på forestillinger knyttet til det å være vakker.

[25] Jeg oversetter beauty med skjønnhet og da forstått som en ytre skjønnhet.

På Filippinene som i andre steder i verden blir hvit hudfarge omtalt som mye penere enn en mørkere hudfarge. Både kvinner og menn jeg var i kontakt med brukte diverse blekingskremer på kroppen, da spesielt i ansiktet, for å få en lysere tone på huden. De fleste dekket seg til med sjal når de var ute i solen eller forsøkte å unngå den.

Skjønnhetsidealet på Filippinene der hvit hud har en fremtredene plass, sammenfaller med forestillingen om *Mestizo/a* (Cannell 1999:206). Under den spanske kolonitiden ble det født barn av spanske fedre og filippinske kvinner, barna ble kalt *mestizos* (Cutshall 1964:12) *Mestizo* betyr blandet blod (Steinberg 1982:23). I generasjoner var det ikke spanske kvinner på Filippinene, og enkelte menn innledet seksuelle forhold med filippinske kvinner. I dag er de fleste politikere og forretningsfolk spanske eller kinesiske etterkommere (Cutshall 1964:12, 25). Steinberg (1982) hevder at det filippinske mestizo samfunnet har blitt den mest innflytelsesrike gruppen innenfor sosiale, økonomiske, kulturelle og politiske grupperinger. Det er denne gruppen som har ført til at Filippinene er den nasjonen den er i dag (Steinberg 1982:23). I film og tv er også flere av stjernene mestizo/a. Idealer som penger, politisk makt og skjønnhet blir da overlappende og toner av hvit hudfarge blir en indikator på skjønnhet (Cannell 1999:206).

Samtlige tv-personligheter, skuespillere og modeller på Filippinene jeg så gjennom tv eller magasiner hadde en lys hudfarge[26]. Disse forestillingene finnes også i Brasil og andre steder, der modeller, skuespillere og tv personligheter er dominert av den hvite middel- og overklassen. Goldatein (2003) hevder at mediabildet er med på legitimerer hvite som en gruppe med høyere status i det brasilianske samfunnet. Hvithet blir gjennom media knyttet til de rike og vellykkede (Goldstein 2003). Cannell (1999) skriver at filippinske skuespillere som Sharon Cuneta er med på å påvirke kvinners oppfattning omkring skjønnhet og mote. Bildet

[26] I 2006 var Miss Filipina, halvt filippinsk og halvt norsk. I 2007 er Miss Norges mor fra Filippinene mens far er fra Norge.

hun representerer blir beskrevet som ”enkel”, men at den i stor grad er påvirket av en Anglo- Amerikansk standard (Cannell 1999:206).

Skjønnhetskonkurranser er svært populært på Filippinene (Se Cannell 1999). De ulike barangayaene på øya arrangerte forskjellige skjønnhetskonkurranser og da gjerne i sammenheng med lokale fiestaer eller religiøse markeringer. Skjønnhetskonkurranser går tilbake til den spanske kolonitiden. Overklassen tok i bruk konkurransene for å vise fram døtrene sine, med den hensikten at de skulle bli gift inn i en rik familie. Konkurransene var organisert slik at den jenta som samlet inn mest penger til kirken via sponsorer vant. Det ble en konkurranse i å gi mest penger. Enkelte skjønnhetskonkurranser i dag er fremdeles lagt opp slik (Cannell 1999:204).

Begreper som *local* og *foreing beauty* har betydning for hvordan skjønnhetskonkurranser kom til uttrykk der jeg gjorde feltarbeid. Personer som tidligere ikke har hatt tilgang på skjønnhetsarenaer, har gjennom utenlandske menn fått tilpass. Under fiestaen i den borangayen der jeg bodde ble det arrangert skjønnhetskonkurranse. Det var arrangert flere diskoteker i forkant av selve fiestaen, Diskotekene var hver tirsdag og lørdag en måned i forveien. Et lite kapell ble brukt som discobu. På dagtid og fram til ca 22.00 ble det hovedsakelig spilt spansk inspirert musikk og da gjerne cha cha. Barn og voksne deltok i dansen. Selve skjønnhetskonkurransen gikk over flere lørdager. Kåringen var lagt til selve fiestaen. Jentene som deltok var kledd i brusende fotside kjøler med stram overdel, fagene på kjolene var lyse. De ble eskortert rundt basketballbanen av unge menn som var kledd i svarte bukser og lys skjorte.

Lucia[27] er en av deltakerne, hun er 17 år og bor sammen med kjæresten sin David, som er 18 år. Davids mor er filippinsk, mens faren er amerikansk. Foreldrene er skilt og bor i USA. David tilbringer 6 måneder på øya. Før selve kåringen går det rykter om at Lucia kommer til å vinne, David har nemlig donert en stor sum til kirken. Som under den spanske kolonitiden blir skjønnhetskonkurranser også her organisert slik at den jenta som får mest penger av sponsorer vinner. Lucia kommer

[27] Lucia er tremening med Monica

ikke fra noen rik familie, den eneste måten hun kan vinne på er gjennom hennes utenlandske kjæreste og hans mulighet til å gi donasjoner til kirken. Lucia vant konkurransen og hun overtok kronen fra fjorårets vinner.

Fjorårets vinner, Angelica, kommer i likhet med Lucia ikke fra noe rik familie, men to av hennes søstrer er gift med utenlandske menn og Angelica hadde også selv en utenlandsk kjæreste. Det var hennes inngifte familie som sponset henne slik at hun vant skjønnhetskonkurransen året før.

Lokale skjønnhetskonkurranser er med på å utfordre forestillinger omkring hvithet som symbol på skjønnhet, nettopp fordi kvinnene representerer det som blir omtalt som ”foreign beauty” Lucia er ca 1.55 cm høy, har mørk hud og hår til skuldrene. I filippinsk standard er hun ansett for å være tykk. Angelica er heller ikke definert som vakker. Hun er ca 1.55 cm høy med skulderlangt hår. Hun har også en kraftig benbyggning sammenlignet med den filippinske idealkroppen, der kvinner skal være svært slanke.

Den filippinske overklassen på Filippinene er dominert av anglo-amerikanske etterkommere som befester skjønnhetsidealer via media, dette idealet blir nå utfordret i det at kvinner fra økonomisk fattige familier som ikke har ett anglo-amerikansk utseende gifter seg med utenlandske menn. Utenlandske menn bringer økonomisk kapital inn i familiene og gjør det dermed mulig for kvinnene å vinne skjønnhetskonkurranse, de tidligere ikke har hatt mulighet til å delta på. Det å vinne avhenger av at en blir sponset av en utenlandsk mann, så det som kommer ”utenfra”, altså den utenlandske mannen, er fremdeles med på å legitimere hva som blir ansett som vakkert. Det å samle inn en stor pengesum forutsetter at en kommer fra en familie som er rik og som på den måten har råd til og donerer penger til kirken. Under den spanske kolonitiden var flere av overklassefamiliene på Filippinene av spansk ætt. Spanjolene hadde en lysere hudfarge og ved å vinne skjønnhetskonkurransene var de med på og legitimerer hvit hud som symbol på skjønnhet. Det kan derfor virke som om sammenhengen mellom hvit hud, makt og penger i en slik setting som skjønnhetskonkurranser var fremtredene.

Skjønnhetskonkurranse ekskluderer kvinner som ikke har mulighet til å donere penger. Krohn-Hansen (2001) hevder at ”I den postkoloniale verden lever spesifikke mønstre av vold, makt og mening videre i endrete former” (Krohn-Hanse 2001:131) Han skriver at ”Sporene etter imperiene kan ses i politiske og sosiale institusjoner (…), og i det mest intime – menneskenes fortolkning og bruk av kroppen (Krohn-Hanse 2001:131). I dag er fremdeles enkelte skjønnhetskonkurranser strukturert etter et økonomisk prinsipp. Flere av mine informanter hadde en klar oppfatning om at hvit hud var synonymt med rikdom, der alle som kom ”utenfra” og hadde hvit hudfarge var rike[28]. Sporene etter kolonitiden er i dag fremdels fremtredende innenfor en skjønnhetsdiskurs, men nå i endrede former.

Det kan se ut som om det er en kontinuitet mellom hvit hud, makt og penger og at dette fremdeles er like fremtredene som det var under kolonitiden. Det som endrer mening er skjønnhetskonseptet og hvordan det kommer til uttrykk i den lokale konteksten.

Forestillinger som omhandler hvit hud som indikator på skjønnhet og hvordan det kommer i konflikt med lokale standerer for hvordan folk ser ut, er ikke ett nytt fenomen, og vi finner det ikke bare på Filippinene. Wilk (1995) viser i sin artikkel *Learning to be local in Belize: global systems of common difference* hvordan ulike skjønnhetsidealer kommer til uttrykk under missekonkurranser. I internasjonale missekonkurranser fremheves det anglo-amerikanske kroppsidealet. I Belize har kroppsidealet ett annet uttrykk, der er det den frodige kvinnekroppen med vuggende rumpe og store pupper som blir ansett som vakkert. Mye av dramatikken rundt skjønnhetskonkurransene handler om et sammenstøt mellom lokale forestillinger om skjønnhet, som er forankret i kulturelle konstruksjoner av kjønn og seksualitet, og en internasjonal standard som de fleste hevder er dominert av hvite nasjoner i nord (Wilk 1995:?). Wilk (1995) skriver at folk er klar over denne forskjellen og at det derfor er en link mellom den lokale scene og lokale drama. Mens konkurransene innholder lokal kontekstuell mening, er de utført og observert med en kunnskap om

[28] Dette kommer jeg nærmere inn på i kapitel 6

det globale. Den globale standarden har blitt en overrepresentert ”signifikant andre” der det lokale blir definert og vurdert (Wilk 1995:127). Dette sammenfaller med forestillinger om *local* og *foreign beauty* i den grad det eksisterer to idealer, men de kommer til uttrykk på ulike vis. De filippinske kvinnene er klar over disse to idealene. I internasjonale missekonkurranser og forestillinger som omhandler *local beauty* fremheves idealer om anglo-amerikansk skjønnhet. Filippinske skjønnhetsidealer samsvarer med internasjonale standarder for skjønnhet. Den utenlandske mann utfordrer dette idealet i det at han velger kvinner som ikke nødvendigvis sammenfaller med idealene for skjønnhet. På den måten konstrueres emiske begreper som *local* og *foreign baeuty.*

Local og foreign beauty

Kapitlet begynner med et japansk vers som omtaler stillehavsjenter som mørke og vakre. I flere japanske fortellinger ser vi den samme forestillingen om den eksotiske piken som et symbol på skjønnhet (Yamashita 2004:98)

De jeg anså for å være pene, synes gjerne mine informanter ikke var noe pene. Når jeg ble spurt om jeg synes diverse enkeltpersoner var pene, begynte flere av mine venninner å le. De hevdet at de jeg anså som pene var for mørk i huden og hadde for flate neser, og at de derfor ikke selv anså dem som vakre. Min forståelse av hva jeg anså som pent var farget av en ”foreign” standard. De fortalte meg at utenlandske menn liker mørkere hud enn filippinske menn. Dumont (1992:12) nevner i sin monografi *”Visayan Vignettes Ethnographic Traces of a Philippine Island* hvordan han og konas hvite hud og høye neser blir ansett som vakkert blant befolkningen der han gjorde sitt arbeid. Kryssende idealer som omhandlet skjønnhet er noe kvinner forholder seg til daglig.

Milia (22) forteller at før hun traff sin svenske kjæreste, var hun mye lysere i huden enn det hun er nå.

” Emil vil helst at vi skal være på stranden når det er fint vær, jeg har jo blitt helt som en utlending ligger og soler meg med bikini og alt, men jeg synes faktisk at det er veldig deilig å være på stranden, selv om jeg vet at mange synes huden min er for brun nå. Emil liker huden min når den er brun”.

Det at Milia har blitt mørkere i huden etter at hun har tilbrakt så mye tid på stranden var et hyppig samtaleemne blant flere av kvinnene. Milia jobber på en restaurant sammen med tre andre unge kvinner i begynnelsen av 20 årene.

Angel og Milia er på jobb sammen en formiddag, Angel ser bort på Milia og forteller henne at hun må slutte å gå så mye på stranda sammen med Emil. *”Huden din har blitt veldig brun nå og det ser stygt ut, du er ikke noe pen lengre. Du må holde deg unna sola, tenk når du skal til Cebu og begynne på universitetet der”*. Mila rister på hodet og svarer i et sint tonefall: *Jeg liker å være med Emil på stranden og han synes uansett at jeg ser fin ut, du er bare sjalu”*

Det å skulle være vakker ut fra en lokal standard samtidig som man vil være attraktiv for sin utenlandske kjæreste kan by på visse utfordringer. Milia er klar over paradokset det ligger i de ulike forestillingene om det som anses som vakkert. Verdier som er knyttet til skjønnhet blir kryssende. Når hun begynner på universitetet[29] i Cebu vil en hvit hudfarge være dominerende, samtidig som Emil ønsker hun skal være som hun er.

Milia, Emil og jeg er på stranden. Vi har alle tre spredd ut våre saronger, vi spiser chips og drikker cola. Etter en time, forteller Milia oss at hun har vondt i hodet og trekker seg inn i skyggen, hun dekker til kroppen med sarongen sin. Emil forklarer til meg at Milia ofte får vondt i hodet når de er på stranda og at hun da trekker seg inn i skyggen for å unngå sola. Ved å trekke seg ut av solen unngår hun store mengder med sol. Flere filippinerer fortalte meg at sol var skadelig og så fremt det var mulig oppholdt mange seg i skyggen. Menn som arbeidet ute som snekkere eller fiskere

[29] Emil betaler for universitetetsutdannelsen til Mila som koster 17000 peso i halvåret.

dekket ansiktet med t-skjorte, slik at kun øynene syntes. Det å være ute i sola er derfor også forbundet med fare.

Lisa er 45 år og kommer fra Manila. Hun driver en gård sammen med Gary (50) fra England. Lisa har tidligere jobbet på kontor i Manila, men tilbringer nå mesteparten av dagene utendørs på farmen. *"Før da jeg bodde i Manila var huden min veldig hvit. Det å være ute i solen hele dagen gjør at jeg har blitt veldig brun. Jeg tror ikke mine venninner i Manila ville kjent meg igjen nå som jeg har blitt så brun"*. Gary himler litt med øynene og løfter litt på skuldrene *"Jeg skjønner ikke at dere er så opptatt av å være så hvit i huden. Du er veldig vakker slik som du er nå, alt det tullet det er med blekningskremer, jeg tror heller ikke det er sunt for huden"* Lisa smiler til Gary og ler litt *" Jeg er ikke opptatt av det lengre, men det er bare slik at vi synes hvit hud er vakkert, så brun som du er nå synes vi ikke er fint"*

Disse eksemplene illustrer hvordan kvinner aktivt fortolker skjønnhetsidealene og hvordan de inkorporerer det i dagligdagse hendelser og samtaler. Det viser også spenningsfeltet mellom det å opprettholde en skjønnhetsstandard innenfor en lokal setting samtidig som det å være attraktiv for den utenlandske mannen blir sentralt. Kyssende idealer kommer til uttrykk, Milia må også forholde seg til idealer om hvithet når hun starter på universitetet.

Begreper som "local beauty" og foreign baeuty" er med på å si noe om forestillinger filippinske kvinner har om Vesten og hvilke forestillinger vestlige menn har til kvinnene de er sammen med. Samtidig sier de noe om hvordan en konstruerer seg selv i møte med "de andre". Henrik[30] beskriver forloveden sin som vakker, med gyllen hud og svart langt hår samtidig omtaler han henne som en "jungeljente". Han konstruerer seg selv og sitt samfunn som mer sivilisert i møte med forloveden og hennes familie. Yamashita (2004) beskriver i *Selves and Others in Japanese Anthropology* hvordan forestillinger om folk i Stillehavet og til dels Sør-Øst Asia ble beskrevet som primitive og ignorante. Han hevder at japanerne så på andre på denne

[30] Se side ?

måten for selv å føle seg mer moderne og siviliserte[31] (Yamashita 2004:98-99). Constable (2003) hevder at filippinske kvinner blir omtalt i stereotypiske termer som søt, uskyldig, romantisk og seksuell, som en ”orientalsk dukke” eller ”lotus blomst”. På den andre siden kan kvinnene også fremstilles som overbevisende, farlige og forførende, de blir da fremstilt som ”drage-kvinner”. Dette er forestillinger som kommer fra historiske fortellinger, men de blir også fremtredene i diskurser som omhandler transnasjonale forhold (Constable 2003). Emil sier at han liker Milia når hun er mørk, hans eksotifisering av kjæresten, manifesterer seg i en stereotypisk forestilling om ”drømmen om en stillehavspike”.

I relasjonen mellom det som blir omtalt som *foreign beauty”* og *local beauty* ligger det et paradoks. Som Cannell (1999:20) nevner kommer skjønnhetsidealet som omhandler en hvit hud fra forestillinger omkring mestiza/o og filmstjerner, som ofte har et anglo-amerikansk utseende. Det som anses som vakkert i Vesten blir videreført til Filippinene. Samtidig foretrekker utenlandske menn med hvit hud ”det andre” nemlig en mørkere hudfarge.

Diskursen som omhandler Orienten-Vesten har skapt en veldig sterk fantasi som omhandler asiatiske kvinners seksualitet og skjønnhet både, individuelt og kulturelt (Bishop & Robinson 1999:191). Said (1978) hevder at forestilling om ”de andre” sier mer om oss selv enn de andre (Said 1978:1-2). Det kan se ut som om diskursen som omhandler *foreign beauty* har mer med vestlige menn å gjøre, enn med filippinske kvinners skjønnhet.

Mennesker som har og har hatt mulighet til å reise til andre land har gjerne omtalt ”de andre” som mer ”eksotiske” . Ikke-vestlige seksuelle verdier og praksiser har spilt en viktig rolle i en slik representasjon og har vært med på å skape ”sannheter” om en selv, om andre og om seksualitet (Bishop & Robinson 1999:191). Kvinner som ikke har den lyse hudtypen, som er idealet for skjønnhet, og derfor ikke nødvendigvis anses som vakker blant lokalbefolkningen, kan allikevel bli ansett som vakker blant utenlandske menn.

[31] Japanerne følte også et sterkere behøv for å distansere seg fra Asia og bli en del av Vesten under den japanske

Forestillinger om *local o*g *foreign beauty* skapes i en prosess mellom filippinske kvinner og utenlandske menn. Det kan fremstå som om kvinnene spiller med på disse forestillingene og dermed er med på å reprodusere dem gjennom dagligdags samhandlinger seg i mellom og med utenlandske menn. Forestillingene blir også lokalt forankret og kommer til utrykk i skjønnhetskonkurranser. Gjennom å spille på forestillingene opprettholder kvinnene bilde om den ande, det eksotiske og det fjerne som et ideal på skjønnhet. På den måten tiltrekker de mannens oppmerksomhet

Jeg vil hevde at det her er snakk om et samspill mellom *local o*g *foreign beauty*. Det ene kan ikke eksistere uavhengig av det andre. Det foregår hele tiden forhandlinger om de ulike skjønnhetsidealene som i utgangspunktet er motstridene. Idealene som omtales er hele tiden i en relasjon til hverandre.

Klær som sexy og originalt

De emiske begrepene *original* og *fake* ble hyppig brukt av personer jeg var i kontakt med. Varer ble klassifisert ut fra om de var originale eller falske. Varer som er produsert på Filippinene ble klassifisert som *fake*, mens varer som ble produsert utenfor Filippinene og var importert ble klassifisert som *original.* Det som kjennetegnet *original* var at det var produsert av et ”vestlig” merke og definert som mer eksklusivt. Gaver som for eksempel utenlandske kjærester kjøpte med seg fra Europa, Nord-Amerika eller Australia ble klassifisert som *original*. På markedet var det mulig å få tak i klær som var produsert av vestlige merker.

Monica kommer og banker på døren min, hun og Chris skal kjøre moped inn til den største byen på øya.

> *”Vil du være med oss å handle, Milia fortalte at det har kommet inn nytt tøy på Ponays shop. Hun hadde kjøpt en stroppeløs topp der, den var kjempefin. De har importert tøy der, så det er originalt. Ikke fake som det du får kjøpt i de andre butikkene her”*

Ponays shop er et av utsalgstedene på øyas største marked. De selger brukt tøy (second hand) som kommer fra USA og Europa. Selve markedet består av masse små utsalgsteder som ligger tett i tett. De fleste har presenning som skiller dem fra hverandre. Gatene består av trange smug som er ca 1,5 meter brede. På markedet selges alt fra frukt, grønnsaker, kjøtt og sjømat til klær, sko og elektroniske varer. Diverse kjøkkenutstyr selges også. I utkantene av markedet ligger karaoke stedene på rekke og rad. De består ofte av en karaokemaskin og små stoler med bord til. Fra tidlig morgen sitter folk og synger og drikker alkohol.

Når vi kommer til markedet går Chris for å møte noen venner og Monica og jeg går for å kikke på det nye tøyet som har kommet inn. Monica går med forte skritt mot et stativ hvor det henger kjoler og bluser. På et bord står det en kasse med forskjellige topper, t-skjorter og gensere. Monica kikker gjennom tøyet og holder opp en turkis singlet med blonder. Hun henveder seg til kvinnen som jobber der, som hun kjenner fra tidligere[32], og meg." *Denne synes jeg er kjempefin. Blondene gjør den veldig sexy og det er vanskelig å få tak i tøy som er sexy, alt som selges her er jo bare fake"*. Kvinnen som jobber der er enig. Monica velger ut en svart topp som hun prøver. Den er laget av et syntetisk stoff, og glinser i sola når hun prøver den på. Utringningen er v-formet og viser litt av brystet. Toppen har en liten rift på den ene siden. *"Det er jo bare til å sy den, det er ikke noe problem"*. Hun smiler og betaler 50 peso[33] til kvinnen i butikken. Vi går for å møte Chris, Monica smådanser, ler og smiler. Chris sitter ved en av karaokebarene. Han reiser seg med en gang han ser at vi kommer og går ut på gaten. Vi blir stående rundt mopeden. Chris spør om vi har handlet noe. Monica smiler og viser det hun har kjøpt. *"Så fint det er, også er det importert, så det er originalt"*. Monica er helt enig med Chris. Vi setter oss på mopeden og kjører.

Dagen etter står vi og gjør oss klare til fiesta. Vi skal på diskotek i en av de andre borangayene og har derfor pyntet oss. Monica har på seg hvite trange bukser,

[32] Monica jobbet tidligere i en sko og veske butikk på markedet, det var når hun arbeidet her at hun møtte Glenn, som er kjæresten hennes.
[33] Ca 6 kr.

den turkise blondetoppen og hvite sandaler med platåhel i kork. Milia har også på seg sin nye singlet med et kort dongeriskjørt til og lave sandaler. Helen som eier huset, der Mila og Monica bor sammen med kjærestene sine, sitter utenfor og har laget i stand en mugge med Cola og Tanduay (lokal rom). Hun roper på oss at vi må komme og drikke. Når Milia og Monica kommer ut og setter seg smiler Helen og forteller dem hvor sexy de ser ut. Hun kjenner på de nye overdelene deres og nikker, mens hun kommenterer at de er originale og ikke kopier.

For å forstå hvorfor importerte varer får en høyere status enn lokalt produserte varer er det viktig å se på hva varene representerer. Nichlos Thomas (1991) viser i *Entangled objects* hvordan varer som ble importert til stillehavet ble rekontekstualisert inn i den lokale settingen, gaver og varer fikk ny status i forhold til prestisje og hvor verdifullt det ble ansett (Thomas 1991:108). På Filippinene er importerte varer et knapt gode forbeholdt ”de rike”. Kvinner med en utenlandsk kjæreste får tilgang på klær som er importerte, og får slik en høyere status. Importerte klær representerer høyere status enn lokalt produserte tøy. Cannell (1999) hevder at forestillinger knyttet til det å være økonomisk rik på Filippinene er assosiert med høy ”sosial kapital”. Dette hevder hun handler om kolonial makt. Det å være økonomisk fattig betyr at personer kun har begrenset kunnskap om amerikanske ideer, språk og gester. Det å ikke ha råd til amerikanske goder som klær og andre produkter er ”dobbelt så smertefult”. For det første fordi en ikke er rik og for det andre fordi en ikke kan kjøpe en del av ”Amerika- i- Filippinene”. Dette oppleves av mange som skamfult hevder hun (Cannell 1999:20)

Milia er opptatt av å lære det hun kan av Emil om Sverige, hun forteller meg at hun vil forstå landet som Emil kommer fra best mulig og ved å kle seg i importerte klær skaper hun på sett og vis en forlengelse til vesten. *Original* klær representerer som det kommer fram i teksten over noe, som er mer sexy[34] enn det lokal produsert tøy gjør. Det at toppene som Milia og Monica har kjøpt er utringet og har blonder er

[34] I dagligdags tale er det, det engelske ordet for sexy som blir brukt. På tagalog staves det *seksi*

med på å gjøre dem mer sexy enn det ville ha vært om de var mer dekkende over brystet.

Sexy tøy og nye kroppsidealer

Bruk av ”Vestlig klær” konstruerer idealer for hvordan kroppen skal se ut. Som i ”Vesten” stemmer ikke alltid idealene overens med hvordan kropper faktisk ser ut. I bakgården hos Helen var det alltid stor jubel hver gang vi fikk nye postordrekataloger for klær, undertøy og sminke. Katalogene ble nøye studert av de fleste som gikk forbi. Helen tok opp bestilling som hun skrev ned. Sønnen hennes Chris tok med seg bestillingen inn til den største byen på øya hvor han leverte det til en av bodene på markedet. Denne boden ble av de fleste ansett for å ha det beste utvalget av bukser, singleter, undertøy og sko. Etter en ukes tid kunne en så hente tøyet hos Helen. Helen tok 10 % av innkjøpsprisen for dette. Denne formen for forretning var det flere kvinner som drev med.

Undertøy var spesielt populært å bestille, særlig fordi det var vankelig å få tak i det som ble omtalt som sexy undertøy. Ulike modeller ble inngående diskutert og kvinner med utenlandsk kjæreste valgte gjerne det de omtalte som mer sexy enn det andre kvinner valgte. Trusene var da lavere med smalere skjæring og noen få kvinner hadde g-streng.

Det at *originale* klær ble omtalt som sexy sammenfaller også med at de viste mer hud. Noe undertøy var mer kontroversielt enn andre. I Avons undertøyskatalog lanserte de en ny brystholder som var laget av gummi, med klister på innsidene. Den var helt åpen bak og skulle kun klistres på fremsiden. I reklamen viste de hvordan brystene ble større og formet på en ny måte. Det var ikke bare brystene som kunne forstørres. Katalogen reklamerte også for hvordan filippinske kvinners rumpe kunne gjøres større og mer sexy i det at de nå lanserte to gummibegre som skulle klistres på rumpa slik at den ble større. Katalogen viste også bilder av en ung, filippinsk kvinne i

dongeribukse med lavt liv og singlet. På ett av bildene hadde hun på seg undertøy som forstørret rumpe og bryst. Kroppsforskjellen var veldig tydelige på bildene.

Milia, Monica og jeg sitter og prater om det nye undertøyet. Monica var veldig klar på at hun aldri ville kjøpt dette og at hun synes det ikke det var riktig å late som om kroppen ser annerledes ut ved å forstørre bryst og rompe. Mila forteller oss at hun har hørt på markedet at Elisa har kjøpt brystholderen. Monica kommer med en bemerkning om at hun ikke liker Elisa. Elisa er 24 år og har universitetsutdannelse. Hun kommer fra en mye større by i et mer urbant område. På øya bor hun sammen med en tysk mann Roy som driver en av restaurantene. Milia er enig med Monica om at hun ikke liker Elisa. Som Mila forteller meg:

> *"Når Elisa kom til øya gikk hun ikke kledd som hun gjør nå. Da var hun mye mer vanlig kledd og hadde ikke så mye importert tøy som hun har nå. Hun kler seg veldig sexy. Hun oppfører seg som om hun er mye bedre enn oss andre"*.

Jeg spør hva som er mer vanlige klær, Mila forteller meg: *" Når hun først kom gikk hun med singlet og skjørt eller skjors som så ut som det var kjøpt på SM*[35]*, mens nå går hun kun med "originale" klær"*.

Klær som handles på secondhand eller motebutikker i Cebu blir omtalt som *origianle.* Klærne skaper ikke bare stiler som er mer "utfordrende" i det at det eksponerer mer hud enn annet tøy, men det konstruerer også idealer om en mer frodig kropp. Den seksualiserte vestlige kroppen blir et ideale for flere unge filippinske kvinner og kommer særlig til utrykk gjennom bruk av klær produsert av vestlige merker. Melhuus (1997) hevder at kjønn legger føringer for hvordan moralitet kommer til uttrykk (Melhuus 1997:181). Konstruksjonen av den "Vestlige" kropp der bryst og rumpe forstørres er knyttet til forestillinger som omhandler seksualitet. I kapittel to diskuterer jeg seksualitet knyttet til moralske diskurser som omhandler "god" eller "dårlig" kvinne. Selv om Monica og Milia uttrykker at de finner Elisa

[35] Et stort kjøpesenter i Cebu City som selger alt fra dyre merkeklær til masseprodusert klær.

umoralsk er ikke det nødvendigvis knyttet til at hun er en ”dårlig” kvinne og ikke seriøs overfor kjæresten, men at hun ”*tror hun er bedre*”. Ved å bruke klær som omtales som *originale* klassifiseres hun som noe annet. Sexy klær i denne konteksten er ikke knyttet til det å være ”god” eller dårlig” kvinne, men i større grad til og være ”moderne”.

Kvinner med utenlandsk kjæreste har i mye større grad tilgang på penger enn det andre kvinner har. Flere av mine informanter får tilsendt penger av kjærestene sine når de er i sine ”hjemland”. Dette gjorde at de i mye større grad hadde råd til å kjøpe nye klær.

Oppsummering

I dette kapittelet har jeg tatt for meg forestillinger knyttet til binære opposisjoner og hvordan de produseres og reproduseres i møte med den utenlandske mannen. Jeg analyserer emiske begreper som *local* og *foreing beauty, original og fake* og viser hvordan dette er med å si noe om relasjonen mellom ”oss” og ”de andre”.

Jeg fant det fruktbart å vise hvordan idealene på skjønnhet er i et kontinuerlig samspill mellom filippinske kvinner og utenlandske menn og hvordan dette kommer til uttrykk i dagligdags samhandling. Skjønnhetsidealer er historisk forankret. Spor fra kolonitidene er fremdeles observerbare men nå i endrede former. Gjennom bruk av klær skapes et image der personer får del av en ”av Amerika i Filippinene” (Cannell 1999).

Forestillinger som omhandler skjønnhet og kropp konstrueres i samspill med ”de andre”. Skjønnhetsidealer som *foreign beauty* står ikke nødvendigvis i motsetning til konstruering av den sexy kropp gjennom *originale* klær. Idealene må sees i relasjon til hverandre og ikke som motstridende. Kvinner kan være vakker innenfor en diskurs som omhandler *foreign beauty*, der den ”mørke” ”eksotiske”

”skjønnheten” fremheves, samtidig som en vestlige seksualisert kropp kommer til syne.

I neste kapitel fokuserer jeg på Filippinske jenters drøm om og migrerer og hvordan dette utspiller seg i samspill med deres utenlandske kjæreste. Det kan være sentralt å ta med seg det jeg har omtalt her om hvordan jenter klassifiserer det som kommer utenfra i forhold til det filippinske som mye bedre.

6. Drømmen om å migrere

> ”I left the Philippines for America to become the international beauty queen that I was meant to be. I thought everything will be like the movies and TV shows that I have seen when I was growing up. Well, I have had some disappointments. I still wonder what would have happend if I were still back home. Would I still be the exotic beauty of my childhood or the blond bombshell that I am today? I am very happy to be here [in America], but once in a while, memories of Manila and my wild days come rushing like a typhoon- and i get a little nostalgic.- Mario” (Manalansan 2003:3-4)

”Det jeg helst vil er å flytte fra Filippinene og få meg en jobb slik at jeg kan sende penger hjem”. Dette var et utsagn hørte fra de fleste unge menneskene jeg møtte. I dette kapittelet ønsker jeg å fokusere på drømmer, muligheter og konsekvenser som migrasjon via ekteskap innehar. På Filippinene har det lenge vært en tradisjon for å migrere, og i de siste ti årene har det fra statelig hold vært en oppmuntring til dette, gjennom blant annet massive reklamekampanjer. Uten penger til å skaffe seg pass eller formell utdannelse kan det for flere være vanskelig å få jobb i utlandet, selv om det eksistere firmaer som har spesialisert seg på nettopp dette. Ekteskapsmigrasjon er ikke nødvendigvis forbeholdt kvinner som kommer fra fattige og rurale områder. Jeg mener ekteskapsmigrasjon må inkluderes i diskurser om arbeidsmigrasjon, da migrasjon i de senere årene har blitt kraftig feminisert. I dag er 2/3 av alle migranter fra Filippinene kvinner.

Familien som institusjon har en sterk betydning på Filippinene, særlig i forhold til barns plikt til å forsørge familien. Mange unge ønsker å hjelpe familien og anser migrasjon som en mulighet for å gjøre dette, i enkelte tilfeller er familiens innvirkning på kvinners valg av partner også sentral. Den enkeltes ønske om å migrere og familiens betydning kan derfor ikke her sees uavhengig av hverandre.

Drømmen om å gifte seg og migrerer kan bli forhindret av strukturelle hindringer. (På Filippinene er skilsmisse forbudt). Mottaker land gir avslag på visumsøknad og dette kan oppleves som emosjonelt vanskelig for kvinner.

Jeg diskuterer om det å gifte seg med en utenlandsk mann vil føre til en ”mobilitet oppover”.

Familiens betydning for ønsket om en bedre fremtid

Mange unge filippinere drømmer om å migrere. Der drømmen om en bedre fremtid i utlandet står sterkt. Rex er 26 år og han bor og jobber i Cebu. Han har studert økonomi ved Universtity of San Carlos i Cebu city. Rex jobber ikke som økonom, men som kokk på et eksklusivt og dyrt hotell rett utenfor Cebu City .

> *”Det er veldig vanskelig å få seg jobb, dette landet er så korrupt så du kommer ingen vei uten å kjenne noen eller betale noen for å ansette deg. Jeg har vært veldig heldig som har fått jobb på Shangrila hotell og spa, der blir jeg respektert og får veldig godt betalt. Det er jo ikke filippinere som eier hotellet. Mange er ikke så heldige som meg. Jeg har nå søkt jobb på et amerikansk crusskip, jeg vil helst til utlandet å jobbe. Jeg ber til Gud om at jeg skal få den jobben. Jeg tror sjansene mine er store fordi jeg jobber på et så eksklusivt og anerkjent hotell som Shangrila. Jeg gir nå ¼ av lønna jeg tjener til foreldrene mine og jeg forsørger min søster og betaler for hennes skolegang. Viss jeg får jobben på crusskip kan jeg hjelpe familien min enda mer. Det er ingen fremtid for unge filippinerer her i landet[…]”.*

Dette utsagnet illustrerer mye av den problematikken som unge filippinere møter hver dag. Flere studenter jeg var i kontakt med anså ikke Filippinene som noe land hvor de kunne se noe fremtid. Det er store forskjeller mellom fattig og rik og vanskelig å få seg en jobb som betaler en relativt god lønn. Unge mennesker med høyere utdannelse har også problemer med å få jobb innenfor det de er utdannet som. Forpliktelsen til å hjelpe familien spiller en sentral rolle i forhold til å ønske å reise utenlands. Rex er stolt over å kunne bidra så mye økonomisk til familien som han gjør. Det å betale for søsterens utdannelse ser han på som en plikt.

Det at barn er forpliktet til å hjelpe foreldrene økonomisk var noe av det første jeg lærte da jeg kom til Filippinene. På Filippinene har familien som nevnt tidligere i avhandlingen blitt kategorisert som en ”hellig enhet”, der familien ideelt består av en enhet som deler finansielle og emosjonelle anliggende. Delingen av ansvar blir synonymt med å holde familiebåndene sterke. Eldste datter skal utføre rollen som reserve foreldre og de skal være trofaste og bidra til familiens ve og vell (Suzuki 2005:126).

Gjennom den familien jeg først bodde hos fikk jeg god kjenneskap til familiens økonomiske praksiser og hva det betydde å ha en slektning i utlandet. Annabell, Willfred og jeg sitter og prater, Annabell og Willfred har en tante som bor i Norge, hun dekker 80 % av de økonomiske utgiftene som familien har. Annabell spør hva slags jobb jeg har i Norge og hvor mye jeg tjener. Jeg forteller om sommerjobben min og prøver å regne ut i filippinske pesos hva jeg får betalt. Før jeg svarer forteller jeg om hvor dyrt det er å bo i Norge. Annabell og Willfred nikker, men ser litt uinteressert ut og spør igjen hva jeg tjener. Når jeg svarer, ser Annabell på meg, hun løfter på øyebrynene og sier *”Så heldig du er, Når du tjener så mye kan du jo hjelpe foreldrene dine kjempe mye, de må være veldig stolte og fornøyde med deg”*. Dette utsagnet bekrefter barns forpliktelse til å hjelpe foreldrene. For Annabell er det helt utenkelig å ikke skulle hjelpe sin mor og sine yngre søsken. En utenlandsk mann som gifter seg med en filippinsk kvinne, gifter seg ikke bare med et individ, men han inngår en sterke økonomiske og emosjonelle relasjon med hennes familie også.

Antropologer som har skrevet om migrasjon fra Filippinene, enten via ekteskap eller arbeidsmigrasjon, fremhever familiens betydning og sentralitet, spesielt i forhold til verdier som omhandler barns plikt til å hjelpe familien økonomisk (Rugkåsa 1997, Constable 2003, 2005, Parrenas 2005, Suzuki 2005).

Familiens betydning for valg av partner

I Thailand sier flere kvinner at de selger sex eller får utenlandske kjærester for å forsørge barn og familie (Ruenkaew 2002, Lisborg 2002). Den moralske normen som omhandler barns plikt til å forsørge foreldre og familie er fremtredene på Filippinene. Dette gjelder særlig døtrene og da gjerne de eldste (Suzuki 2005). Dette gjenspeilet seg også i svarene jeg fikk fra kvinnene jeg var i kontakt med som hadde utenlandsk kjæreste. Deres ønske om å migrere til kjærestens sitt land for å jobbe og tjene penger var sentralt. Dette gir dem muligheten til å sende penger hjem til foreldrene. Enkelte foreldre oppfordret også døtrene sine til å finne seg utenlandske kjærester og ved noen tilfeller opplevde døtre et sterkt press fra foreldre. Suzuki (2005) og Oxfeld (2005) hevder at kvinners agenda og valg ikke må gjøre oss blind for innflytelse og press kvinner møter fra foreldre, slekt og barn (Suzuki 2005, Oxfeld 2005). Familiens betydning og kvinners ønske om å få en utenlandsk kjæreste kan derfor ikke sees uavhengig av hverandre.

Annabell er 19 år, hennes eldre søster (21) har en utenlandsk kjæreste. Foreldrene og søsteren oppfordrer Annabell til å bli kjæreste med en utenlandsk mann på 64 år, han er venn av søsteren og hennes kjæreste. Annabell opplever at familien presser henne til å ta kontakt med mannen, hun har med flere anledninger grått og fortalt familien at hun ikke vil.

Constable (2005a) viser i sin atikkel *A Tale of To Marriages: International Matchmaking and Gendered Mobility* hvordan filippinske kvinner har et ansvar for å hjelpe familien økonomisk og at dette er sentralt for valg av partner. Dette hevder hun er med på å forklare den dominerende rollen filippinske kvinner har i forholdt til internasjonal arbeidsmigrasjon og ekteskapsmigrasjon. I motsetning til filippinske kvinner er for eksempel kinesiske kvinner forventet å hjelpe svigerfamilien, mens det er sønnene som har ansvar for familiens økonomiske fremtid. Kina har derfor en mye lavere kvinnelig migrasjon enn for eksempel Thailand og Filippinene (Constable 2005a:181).

Thailand har også en betydelig høy kvinnelig ekteskapsmigerasjon i forhold til andre Sør-Øst Asiatiske land. Det er som på Filippinene, en moralsk norm om at kvinner skal hjelpe foreldrene og familien økonomisk. I litteratur skrevet fra Thailand om sexsalg blir ofte familiens betydning fremhevet som en av årsakene til at kvinner velger å selge sex (Ruenkaew 2002, Lisborg 2002).

Forhåpninger knyttet til visum

De fleste utenlandske mennene jeg var i kontakt med ønsket å ta med kjæresten til ”hjemlandet” sitt (Europa, Australia, USA eller Canada). Flere av mine filippinske informanter hadde familie eller venner som hadde migrert til ulike land. Monica sammenligner seg med en venninne som har fått visum til Norge. Venninnen fikk først avslag på turistvisum, men fikk godkjent visumsøknaden etter at hun hadde giftet seg med sin norske kjæreste. Monica har nå fått avslag to ganger på turistvisum til Norge. Hun er helt sikker på at om hun ikke gifter seg, vil hun heller ikke få innvilget visum. Monica lurer på om hun skal gjøre det slutt med Glenn viss de ikke gifter seg, da hun ikke får visum uten at de er gift. Monica tolker det at Glenn er usikker på om han vil gifte seg som et tegn på at han ikke elsker henne høyt nok.

Glenn på sin side vil at de skal søke om turist visum igjen, selv om de har fått avslag to ganger tidligere. Han ønsker at de skal dra til Manila og snakke med den norske Ambassaden for å høre hvorfor de ikke har fått innvilget søknaden. Den dagen de skal reise blir Monica syk og turen til Manila blir derfor avlyst. Slik jeg tolket dette tror jeg det å reise fra Filippinene er en ambivalent drøm. På den ene siden ønsker hun og dra, mens hun på den andre sider opplever at livet nå på Filippinene er ”bedre” enn tidligere. Det å få avslag enda en gang vil også oppleves som emosjonelt vondt.

Avslaget Monica tidligere mottok fra den norske Ambassade gjorde henne veldig opprørt. Hun sier hun syntes det er skamfullt å se venner og familie i øynene etter at hun har fortalt at hun skal til Norge. Hun forteller at hun føler seg

mistenkeliggjort. I avslaget står det blant annet at hun kommer fra et land med et stort migrasjonspotensiale på grunn av den sosiale og økonomiske situasjonen, og ifølge ambassaden har de erfaring fra at flere søkere fra Filippinene ønsker å bosette seg i et nytt land. De hevder at Monica heller ikke har tilstrekkelig bindende forpliktelser til sitt hjemland på grunnlag av at hun er ung, singel og innehar en svært lav inntekt. Hun kan heller ikke vise til sterke bånd til Norge eller nære slektninger som er bosatt der.

Glenn blir også overgitt over avslaget, han forteller at han ikke vet hva han skal gjøre, i tillegg har han lovet å ta Monica med til Norge å vise henne landet. For Monica blir fallhøyden veldig stor. Fra hun flyttet inn sammen med Glenn har hun forberedt seg på å dra til Norge. Hun har prøvd å lære enkle ord og sett bilder som Glenn har sent henne fra Norge. Redselen for hva folk vil si om henne er også sentral for hvorfor hun blir så skuffet. Glenns seriøsitet ovenfor henne blir stilt spørsmålstegn til, det samme gjør Monicas troverdighet. Det å få reise fra Filippinene, om så på turistvisum innehar en enormt høy status blant mange mennesker. Monica kommer opp i et dillemma om hvorvidt hun ønsker å gjøre det slutt med Glenn. På sett og vis må hun nå på nytt bygge opp sin troverdighet blant venner og familie.

Glenns reaksjon viser at det ikke bare er kvinner som er opptatt av visum og muligheten til å migrere. Samtaler om visumsøknader var et hyppig emne blant menn og de diskuterte da gjerne ulike erfaringer de hadde hatt i forholdt til søking av visum og erfaring fra ambassader de har besøkt sammen med sine partnere. Hvilke land det er enklest å komme inn i og tips til andre som skal søke, var temaer som ofte gikk igjen. Samtalene var ofte preget av frustrasjon og fortvilelse over problemer knyttet til visumsøknad. Det som kanskje forundret meg mest under disse samtalene, var at enkelte av mennene i utgangspunktet var imot innvandring i de landene de kom fra og anså innvandring som noe ”farlig”. Filippinere ble sammenlignet med andre etniske grupper, og trukket fram som et godt eksempel på hvilke innvandrings gruppe en ønsket. Stereotypiske oppfatninger av etniske grupper ble fremhevet, folk ble

kategorisert ut fra at de ”utnyttet” systemene, var kriminelle, og ikke til å stole på. Samtidig hevdet enkelte utenlandske menn at de var alt for strenge mot filippinere, som de omtalte som pålitelige, flinke til å arbeide og at de ville være en ressurs for landets behov i forhold til arbeidskraft. Stereotypiske oppfattelser av filippinsk arbeidskraft blir brukt til å legitimere hvorfor kjærestene burde få godkjent visum. Constable (2003) hevder blant annet at amerikanske menn i hennes materiale anså filippinske kvinner for å være ”naturlig” vakker og at de ”likte” hardt arbeid (Constable 2003:100)

Kvinners mulighet til å få visum, og i dette tilfellet avslag, har konsekvenser for hvordan omgivelsene oppfatter dem. Skamfølelsen Monica opplevde over å ikke bli tatt alvorlig av Glenn eller den norske ambassade var sterk, og det hadde innvirkning på hennes forhold til Glenn.

Hindringer knyttet til visum

Jeg var invitert på middag en kveld hjemme hos Allan (34) og Lea (30). De leier et hus sammen. Allan er fra England, mens Lea kommer fra øya. Da jeg ankommer holder Lea på å lage mat. Allan og jeg setter oss ut på terassen og snakker sammen. Vi prater om muligheten for at Lea skal få visum til England. Lea giftet seg når hun var 20 år med en filippinsk mann fra samme sted som hun selv kommer fra. Selv om de ikke bor sammen er de formelt sett gift, siden skilsmisse på Filippinene er forbudt. Det er mulig å få annullert ekteskapet, men det koster penger[36] Allan har vært i kontakt med den engelske Ambassaden i Manila før å høre om mulighetene til å få innvilget visum og oppholdstillatelse for Lea. Han er usikker på om han har nok penger til å betale for annulleringen av Leas tidligere ekteskap og er ganske fortvilet.

> *”Hvis jeg bare kunne få ordnet med visum til Lea. Jeg har lovet henne at jeg skal ta henne med til England. Hun har veldig lyst til å jobbe der. For et år*

[36] Å annullere ekteskap kan variere i pris. Men for Filippinere er det ofte for dyrt til at de har råd til det. Fikk aldri noe konkret svar på hvor mye det koster siden dette kan varierer.

> *siden gikk hun på universitetet i Cebu. Jeg betalte utdanning for henne. Hun er kjempesmart, mye flinkere enn meg. Jeg er helt sikker på at hun kunne fått en god jobb i England. Men det ser helt umulig ut å få ordnet med visum. Jeg blir veldig fortvilet[…]"*

Lea kommer ut med maten hun har laget, vi sitter rundt bordet og fortsetter samtalen, han forteller Lea hvordan hun kunne fått seg en god jobb i England som ville betalt veldig godt, og hvordan hun da kunne sent penger hjem og bygget et hus på tomten som Allan har kjøpt på øya. Tomten står i Lea sitt navn. Lea smiler. Samtidig som vi smiler og hygger oss over samtalen er det noe bittersøtt over det hele. Alle tre vet at så lenge Allan ikke betaler for annulleringen av Leas tidligere ekteskap og gifter seg med henne, vil planen om å reise til England bare forbli en drøm. På et sett investerer Allan i deres framtid i det at han betaler for kurs og opphold i Cebu, samtidig kan han å ikke betale for annulleringen av hennes tidligere ekteskap og kan han derfor heller ikke gifte seg med Lea.

Denne dobbelheten der man på den ene siden gir i det at man bor og skaper et hjem sammen på Filippinene, samtidig som en ikke gifter seg, var en stor frustrasjon for flere kvinner. Både Millia og Monica som jeg har omtalt tidligere i avhandlingen var svært frustrert over at deres kjærester ikke ønsket å gifte seg. Begge så på dette som et grunnlag for å gjøre det slutt og finne en ny mann. I kapitel tre viste jeg hvordan kvinner og menn går gjennom om slektskapsgjøringsprosess, der mannen inkorporeres i kvinnenes slekt. Som det kommer fram her ser vi at prosessen jeg omtaler er veldig skjør og kan best tolkes i lys av moralske dilemmaer. Når det kommer til drømmen om å migrere må kvinner reflektere over at de formelt sett ikke er gift og dermed minskes mulighetene for visum.

Reise fra familie

Antropologen Parrenas (2005) hevder at migrasjon skaper endringer i familiestrukturer. Dette hevder hun spesielt er fremtredene på Filippinene. Den

filippinske stat har ingen statistikk over hvor mange foreldre som migrerer samtidig som barna blir igjen på Filippinene. Ikke statelige organisasjoner (NGO) på sin side antar at det er ca ni millioner barn som fysisk vokser opp separat fra enten en av foreldrene, eller begge. Disse tallene representerer omtrent 27 % av den unge befolkningen på Filippinene. Hun hevder at i transnasjonale familier er det utfordrende å få til intime relasjoner mellom migrerte foreldre og deres barn som blir igjen på Filippinene (Parrenas 2005:317). Rachel (30) er forlovet med en tysk mann og håper at hun kan flytte til Tyskland etter at de gifter seg, hennes to barn blir da igjen på Filippinene sammen med hennes mor.

Rachel har sammen med søsteren en liten restaurant som kalles bamboohouse. Det er Rachel som har ansvaret for den daglige driften. Hun har to barn på fem og seks år sammen med en Indisk mann som hun ikke har hatt kontakt med på tre år.

Rachel ”venter” på at hennes tyske kjæreste Mark (36) skal kommer tilbake til Filippinene. De forlovet seg forrige gang han var på Filippinene og skal gifte seg når han kommer tilbake[37]. *”Han er annerledes enn mange andre menn som kommer hit, han er ung, bare 36 år. Det er seriøst selv om det er et halvt år siden han var her sist. Han ringer meg hver lørdag”*. Rachel spør om jeg har sett bilde av han, jeg svarer nei. Hun tar fram lommeboken og viser meg et bilde. Bildet viser ansiktet til en mann med mørkt brunt hår og med antydning til skjegg, hun sier:

> *”han er ikke veldig kjekk, men han er veldig snill og så er han ung da, Når han først kom hit var han innom her [bamboo house] og spiste. Han inviterte meg med ut på date. Jeg sa ja takk. Han tok meg med ned på stranden, der brettet han ut en sarong som vi satte oss på. Han hadde også med seg vin som han serverte, det var veldig romantisk. Jeg har bestemt meg for å vente til han kommer tilbake. Jeg er alltid her i bamboo house og viss noen inviterer meg ut sier jeg alltid nei. Folk sladrer så mye her. Viss de ser at jeg er ute vil de med*

[37] Mark skulle kommer tilbake august 2006

en gang si at jeg har fått ny kjæreste. Det er best å bare holde seg her så blir det ikke noe snakk".

Jeg spør Rachel om hennes fremtidsplaner:

"Når Mark kommer i august, så gifter vi oss her på Filippinene. Jeg håper at jeg kan være med til Tyskland med en gang, men jeg må kanskje vente på visum, vet ikke helt. Mark forteller meg at det ikke er noe problem å få jobb i Tyskland. Kanskje jeg får meg en vaskejobb først. Etter noen år skal vi få barna over til Tyskland. De skal bo hos min mor når jeg drar."

Forestillinger som omhandler migrasjon handler mye om drømmer. Hennes fremtidsplan er å migrere. Når Rachel beskriver hvordan hun opplevde deres første daten, smiler hun og for meg virker hun glad. Hun beskriver daten som om det var en amerikansk film hun beskrev.

De fleste filippinere jeg møtte drakk for eksempel ikke vin og det å være på stranden på kvelden var forbundet med noe farlig, men for Rachel var denne opplevelsen sammen med Mark også forbundet med noe romantisk og betydningsfullt som gjorde at han skilte seg ut fra andre utenlandske menn som gjorde tilnærminger til henne. Det at hun bevist velger å ikke gå ut etter at Mark har reist tilbake til Tyskland viser hennes seriøsitet overfor han.

For Rachel er kostnadene også store når det gjelder migrasjon. Hun forteller at det å la barna være igjen på Filippinene vil bli vanskelig, men at deres muligheter vil bli mye større på sikt. Når Mark har vært på besøk på Filippinene og de har reist til andre områder av landet er det moren som har tatt seg av barna. Hun tar også del i det dagligdagse ansvaret. Barn er en del av husholdet og ikke bare foreldrenes ansvar. Rachel jobber i restauranten til ca 23.00, avhengig om det er gjester eller ikke. Flytter Rachel til Tyskland vil hennes barn vokse opp separat fra henne og faren. Intime relasjoner mellom barna og foreldre blir utfordrende, og Rachel finner dette

emosjonelt vanskelig, samtidig som hun hevder at barna vil få det bedre på sikt om hun drar.

Loraina er en filippinsk kvinne jeg traff i Cebu. Hun er 32 år og gift med en norsk mann De er bosatt i Oslo området. Jeg møtte henne mens hun var på ferie på Filippinene. Loraina har to barn med en Filippinsk mann. Barna er bosatt hos hennes familie på Filippinene, det første barnet fikk hun da hun var 17 år, hun var ikke gift med far til barna. Hun har også en datter sammen med sin norske mann, dette barnet bor sammen med dem i Norge.

Loraina møtte ektemannen over internett, og etter noen måneder med korrespondanse kom han på besøk til filippinene. Hun fikk innvilget turistvisum og dro til Norge. De giftet seg etter å ha kjent hverandre i et halvt år, Foreldrene var i begynnelsen veldig bekymret og både de og hennes tidligere filippinske kjæreste ønsket at hun skulle bli på Filippinene, selv om familien i dette tilfellet ønsket at Loraina skulle bli, valgte hun å dra. Dette eksempelt viser også variasjoner i forhold til hvordan familier ser på migrasjon. Hun forteller meg at hun valgte å dra til Norge for å få et bedre liv. Etter at hun kom til Norge har hun hatt ulike jobber innenfor renholdsbransjen.

En ettermiddag vi var på shopping på et av de store kjøpesentrene i Cebu, begynte hun å snakke om hvordan hun opplevde det å ha to barn bosatt på Filippinene.

> *"Jeg savner barna mine veldig, samtidig vet jeg at de får et mye bedre liv nå som jeg jobber i Norge. Jeg prøver å sende mest mulig penger til dem, slik at de kan få ting de ellers ikke ville hatt råd til, de har også nå mulighet til å gå på skole, noe ikke jeg kunne når jeg var på samme alder som min eldste sønn (15)".*

Loreina viser meg bilde av seg selv og hennes to eldste barn. De er kledd i pent tøy. Hun og barna er i sentrum av bildet, mens hennes filippinske familien står rundt dem. Loreina snakker ikke om emosjonelle relasjoner mellom hennes to barn på

Filippinene og henne selv, men hun vektlegger hvor mye bedre deres liv er blitt nå i forhold til tidligere. Det at de nå har mulighet til å gå på skole er også sentralt i hennes fremstilling av forholdet dem imellom.

Suzuki (2005) beskriver hvordan Millie, en enslig filippinsk mor dro til Japan og arbeidet som danser for å forsørge hennes barn, som hun overlot til moren på Filippinene. I Japan møtte hun mannen sin. Millie sender penger hver måned til sin filippinske familie, hun har også gaver med til dem når hun kommer på besøk. Gavene og den økonomiske støtten hun har gitt til familien har forandret hennes status i familien dramatisk. Hun har blant annet bygd et hus i et eksklusivt område av Manila, der hennes barn, mor og onkel bor. Millie forteller også hvordan alle hører på henne når hun er på besøk og at det er hun som tar alle avgjørelsene. I Japan lever hun et meget isolert liv som hjemmeværende kone til en japansk foretningsmann (Suzuki 2005:134). Det toeggede sverdet der hun på Filippinene lever i luksus, mens hun i Japan lever isolert uten hjelp eller sosial kontakt med hennes manns familie gjenspeiler hvordan flere filippinske kvinner som har migrert lever, men som på sett og vis blir underkommunisert av kvinner når de er på besøk på Filippinene.

Loreina forteller at når hun først kom til Norge hadde hun store problemer. Hennes ektemann snakket dårlig engelsk, og Loreina hadde problemer med å lære norsk, hun forteller:

> *"Jeg forsto ingenting når jeg kom til Norge, og jeg følte med veldig ensom. Når mannen min spurte meg om noe forsto jeg ikke hva han sa og jeg svarte bare ja uten å helt vite hva jeg svarte på".*

Hun ler litt mens hun forteller dette. Wilma, Loreinas venninne som også er sammen med oss, sier at hun også vil ha en norsk kjæreste. Loreina oppfordrer henne til å søke på nettet. Wilma henvender seg til oss to og spør om ikke vi kjenner en hyggelig mann som ønsker seg kjæreste, hun synes det er skummelt å finne noen på nettet siden en da ikke vet noe om personen.

Den dagen tok Loraina Wilma og meg med inn til Cebu city. Først tok hun oss med på lunsj og deretter dro vi til en eksklusiv spa som Loreina betalte for. Loreinas situasjon ligner på mange måter på Millies historie som Suzuki (2005) presenterer i artikkelen *Tripartite Desires: Filipina – Japanese Marriages and Fantasies of Transnational Traversal.* På samme måte som Millie bruker Loreina penger på familie og venner, hun tar for eksempel Wilma med på shopping, diskoteker og spa. Dette er arenaer de tidligere ikke har hatt tilgang til. Wilma opplever Loreina som rik, som har råd til alt dette. Loreina har i likhet med Millie også bygd et hus på Filippinene for familien sin, der hennes mor og barn bor. Når Loreina er på besøk er det fremdeles moren som har hovedansvaret for hennes barn. Parrenas (2005) beskriver hvordan det er mødrene til migrerte kvinner som har hovedansvaret for barna selv når kvinnene kommer tilbake på besøk til Filippinene. Hun hevder at mødrene opplever dette som problematisk, særlig fordi de opplever at de ofrer seg for familien (Parrenas 2005).

Loreinas liv er ikke like glamorøst i Norge. Mens Loreina jobber som renholder, jobber hennes ektemann på et trykkeri. De bor i en kjellerleilighet sammen med deres ett år gamle datter. Loreina uttrykker til meg på norsk at hun synes det var svært vanskelig da hun kom til Norge. Jeg tolker det dit hen at hun underkommuniserer dette, fordi med å snakke norsk ekskluderer hun Wilma fra samtalen. Når jeg treffer Loreina har hun vært på Filippinene i en måned og skal hjem til Norge om noen dager. Rett før hun skal dra, utsetter hun billetten og blir en måned til. Mens hun på Filippinene lever et svært aktivt og sosialt liv der hun nyter stor respekt av familie og venner, er hennes liv i Norge ikke like glamorøst, der hun har få venner og problemer med å kommunisere med sin ektemann.

Ved å forsørge familien oppnår mange migranter stor respekt fra familiemedlemmer som er igjen på Filippinene. Mange føler seg tilfredstilt i kraft av at de utfører familieforpliktelser og bidrar til å hjelpe familien økonomisk (Susuzi 2005:124).

Global hypergamy, et paradoks

Hva vil det i praksis bety for kvinnene å gifte seg og dermed få oppfylt drømmen om å dra utenlands? Som jeg skrev i introduksjonen ligger det en del forestillinger rundt begrepet transnasjonale ekteskap. Mønster der bruden flytter fra et mer avsidig og mindre utviklet sted til et høyere utviklet og mindre isolert sted, fra det fattige og mindre utviklede sør, til det utviklede og rike nord eksiterer som populære ”sannheter”. Constable (2005b) mener at dette mønsteret lett kan få merkelappen ”global hypergami”. Det er globalt i det at det involverer menn og kvinner fra ulike regioner av verden, mens hypergami forståes ut fra at kvinner gifter seg ”opp” og da inn i en høyere sosioøkonomisk gruppe. ”Opp” er da referert til som et hierarki eller en kjede av geografiske lokaliteter. Constable (2005b) hevder at konseptet ”global hypergami” kun er fruktbart i det at det reiser en del spørsmål. Ikke alle regioner i Asia er for eksempel representert i et internasjonalt ekteskapsmarket og det er store foreskjeller fra land til land. Destinasjonen i forhold til hvor kvinnene flytter til varierer også.

Hypergami reiser også spørsmål til hvordan, for hvem og på hvilke måte ekteskap representerer en mobilitet ”oppover”. Constable (2005b) mener at ved å kun se på transnasjonale ekteskap som ”oppover” overser vi viktige komponenter som paradoksale sosiale og økonomiske mønstre som ikke nødvendigvis er knyttet sammen med geografisk mobilitet. I motsetning til populære forestillinger som omhandler transnasjonale ekteskap er kvinnen (bruden) nødvendigvis ikke alltid fattig, og ikke alltid gifter de seg med menn som er høyere en dem på den sosioøkonomiske stige (Consatble 2005b:10).

Jeg møtte Gloria (30) gjennom hennes filippinske familie som jeg ved flere anledninger bodde hos når jeg var i Cebu. Gloria er gift med en amerikansk mann (32) som hun møtte mens hun var på ferie i USA. De er bosatt i Florida, USA. Glorias filippinske familie tilhører eliten av rike mennesker på Filippinene. Gloria og broren hennes har begge utdannelser fra USA. Huset de bor i ligger i en inngjerdet

”landsby”, der husene er store og prangende med bevæpnede vakter som patruljerer gatene. I huset har de flere mennesker som arbeider for dem. I USA jobber mannen hennes som advokat og de tilhører en middelklasse. I motsetning til Filippinene har de ingen som jobber for dem i huset, og de tilhører heller ikke en økonomisk elite. Gloria passer på mange måter ikke inn i begrepet ”global hypergami”, hun gifter seg ikke inn i en høyere sosioøkonomisk familie, heller ikke representerer nødvendigvis dette ekteskapet en mobilitet ”oppover”.

Hva betyr dette egentlig, hvis vi ser på ”global hypergami” i forhold til Monica og Glenns situasjon. Monica og Glenn lever et økonomisk bra liv på Filippinene for Glenn sine penger. De har også mulighet til å hjelpe Monica sin familie økonomisk. Glenn har tidligere i Norge drevet et firma som gikk konkurs, og har i flere år slitt økonomisk, noe han forteller at han fremdeles gjør. Han er i dag førtidspensjonert og sliter med rygg og leddplager. Han er bosatt på øst-landet og eier et hus i et hytteområde, mellom to middelstore byer.

Erik, kameraten til Glenn forteller til meg at Glenn ikke burde ta med Monica til Norge. Ikke på grunn av den store aldersforskjellen, selv om den også spiller en rolle, men hovedsakelig fordi Monica ville blitt meget isolert i det området Glenn bor. I Norge har ikke Glenn god råd og han bor meget isolert.

På grunnlag av dette vil jeg hevde at for Monica vil det å flytte til Norge nødvendigvis ikke føre med seg en mobilitet ”oppover”. Mens ved å bli værende på Filippinene opplever hun en mobilitet ”oppover” i kraft av en bedre økonomisk situasjon og hun erfarer en større respekt av familiemedlemmene enn hun tidligere har hatt. Men denne mobiliteten er også skjør. Avslaget på visumsøknaden hennes gjør at flere i nabolaget stiller spørsmålstegn ved Glenns seriøsitet i forhold til henne og Monica begynner selv å sette spørsmålstegn ved Glenns kjærlighet til henne og hvorvidt hun ønsker å avslutte forholdet.

Suzuki (2005) beskriver hvordan filippinske kvinner som har migrert til urbane områder i Japan, ser at tidligere fantasier og forventinger som omhandler utlandet er annerledes enn hvordan de erfarer realitetene. Samtidig finner slektninger

hjemme på Filippinene det vanskelig å tro at ikke gatene i Japan er ”dekket av gull”. Suzukis (2005) beskrivelse av Millie illustrerer kontrastene og motsigelsen mellom Millies besøk på Filippinene hvor hun bor meget privilegert i luksus. Hun har tilegnet seg familiens respekt på grunnlag av at hun har hjulpet dem økonomisk. I kontrast til dette livet, lever hun i Japan som isolert og hardt arbeidene husmor (Suzuki 2005).

Når Monica prater om drømmene hun har om å reise til Norge, bygger de gjerne på en antagelse om at om en bare kommer seg av sted vil alt bli veldig bra. Muligheten for at livet i et nytt land ikke nødvendigvis stiller til forventningene blir lite pratet om. Fortestilinger knyttet til isolasjon, vold og misbruk hørte jeg for eksempel ikke noe om. Suzuki (2005) hevder at det på Filippinene eksisterer en forestilling om at livet utenfor Filippinene bygger på et bekymringsløst og godt liv. ”Stabiliteten” dette livet representerer, blir sett på som en motsetning til livet som leves på Filippinene, som blir kategorisert som et ”hardt liv” (Suzuki 2005:125). For mange kvinner er drømmen om å flytte utenlands synonymt med en mobilitet ”oppover”, mens det i realiteten ikke alltid blir slik.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg sett på forholdet mellom hvordan migrasjonsaspektet erfares i samhandling med familie og den utenlandske kjæreste. Familiens betydning er sentral og et viktig aspekt når vi ser på valg av partner. I dette tilfellet blir det viktig og fokuserer på kvinners plikt til å forsørge foreldre og familie som en faktor for å ønske å reise utenlandsk.

Hvordan kvinner opplever og erfarer det å ha en utenlandsk kjæreste kommer til uttrykk gjennom drømmen om å migrere. Moralske diskurser som omhandler det å gjøre slekt blir utfordret. Kvinner setter spørsmålstegn ved mannes seriøsitet og de må ta stilling til om de ønsker å leve sammen med en mann uten formelt å være gift. Det å migrere har høy status, samtidig som det øker kvinners mulighet til å forsørge familien. Jeg har analysert drømmen om å migrere lys av begrepet ”global

hypergami” og satt spørsmålstegn om det faktisk foregår en mobilitet ”oppover”. Kvinners forventinger og forestillinger om utlandet stemmer nødvendigvis ikke overens, med hvordan det faktisk erfares å migrere. I enkelte tilfeller vil det å migrere ikke nødvendigvis føre til en mobilitet ”oppover”. Det som endrer seg er kvinners livssituasjon på Filippinene. I kraft av å bo sammen med en utenlandsk mann øker kvinners status i familien gjennom muligheten til å bidra økonomisk. Men som vist er dette meget skjørt og kvinner er hele tiden i et dilemma for å klassifiseres som ”dårlig” kvinne.

7. Avrunding av avhandlingen

Populære forestillinger som omhandler stereotypiske forestillinger der kvinner ikke har noe annet valg en å ”selge seg selv” som brud, og der ”post-ordre brud industrien” blir beskrevet som et mikrokosmos av en større internasjonal sexindustri og fortelle veldig lite om kvinner og deres egne stemmer. Ulike NGO som arbeider for kvinners rettigheter klassifiserer transnasjonale forhold der parene kommer fra ulike økonomiske forhold under trafficing. Dette bidrar til en økning av stereotypisk oppfattning som omhandler kvinner og menn som finner seg partnere på kryss av nasjonale grenser (Constable 2003).

I samtale med venner og bekjente har jeg til tider hørt at det jeg skriver om ”egentlig” handler om prostitusjon. Jeg har i den senere tid fundert mye på om dette har noe å gjøre med en vestlig monopolisering av kjærlighet. Der ”ekte” kjærlighet bygger på et hetronormativt perspektiv, der alder, etnisitet og økonomi skal være mest mulig likt[38].

Kvinnene som denne avhandlingen handler om så ikke på seg selv som prostituerte. I et landskap der forestillinger knyttet til seksualitet og moral er fremtredene blir dilemmaer som omhandler klassifikasjon av ”god” eller ”dårlig” kvinne sentralt. Kvinners strategier for å unngå negative assosiasjoner knyttet til dem var høyst observerbare. Derfor har jeg gjennom avhandling vist kvinners egne stemmer om hvordan de opplevde og erfarte det å ha en relasjon med en utenlandsk mann. Selv om kvinner er aktive agenter i prosessen som omhandler transnasjonale parforhold, er ikke det nødvendigvis det samme som å si at kvinner ikke er influert av ideologier som omhandler kjønn, etnisitet, og nasjonalitet, samt at deres handlinger ikke er begrenset av sosiale, strukturelle og kulturelle faktorer (Constable 2003).

Splittelsen mellom den levde realiteten og forestillinger om hvordan livet utenlands utarter seg, hevder Suzuki (2005) ikke bare må sees på som fysiologiske,

[38] Jf. Homodebatten i Norge og i særskilt debatten som omhandler nøytral ekteskapslov.

men at det heller må sees som situerte i en prosess som omhandler sosial reproduksjon og globalisering. Der både politiske og økonomiske komponenter både nasjonalt og i familien, samt kjønn og familiesammensetning gjennomgår en transformasjon. Ny verdier og fantasier knyttet spesielt til familiesammensetninger innenfor en global og økonomisk kontekst er med på å endre blant annet kjønnsrelasjonene i en familie (Suzuzi 2005:125).

Jeg har gjennom avhandlingen har satt søkelys på denne prosessen som Suzuki (2005) omtaler her. Ved å se på forestillinger som omhandler relasjoner mellom utenlandske menn og filippinske kvinner har jeg vist hvordan forestillinger knyttet til samboerskap og ekteskap får en ny mening i møte med en utenlandsk mann. Familiesammensetningene gjennomgår en transformasjon. Det at kjærester blir definert som ektemenn viser betydningen av ekteskapet som en institusjon i en filippinsk kontekst, men at det i møte med en utenlandsk mann gis et nytt innhold. ”Ekteskapet” gjennomgår på mange områder en transformasjon i møte med en utenlandsk mann der verdier og fantasier får en ny mening. Dette kommer spesielt til uttrykk i utformingen av et hjem. I prosessen der verdier og fantasier blir forhandlet om finner jeg det fruktbart og ta i bruk ”kinning” begrepet. Dette begrepet viser hvordan transnasjonale par bosatt på Filippinene som formelt sett ikke er gift skaper en tilhørighet med hverandre og danner et bånd seg imellom.

Moralske forestillinger om samliv mellom utenlandske menn og filippinske kvinner er implisitt og utfordrende å få tak i. Seksualitet og samliv er skjørt og i kapittel seks viste jeg hvordan forestillinger om seriøsitet blir stilt spørsmål til. Moral er derfor pluralistisk og det må hele tiden sees som relasjonelt. Moralske diskurser som omhandler filippinske par stemmer nødvendigvis ikke overens med diskursene som omhandler transnasjoanle par. Det er derfor sentralt å se på hvordan slektskapsforhold blir brukt i ulike situasjoner og hvordan det blir ”meningsfullt” på bakgrunn av kvinners egne erfaringer

Dikotomien mellom hvordan det faktiske livet utspiller seg utenlands og hvilke forestillinger som knyttes til det av personer som bor på Filippinene er

interessant å se i lys av dikotomiene mellom det som av mine informanter blir forstått som ”originalt” og det motsatte nemlig det ”falske”. Det ”harde livet” livet på Filippinene blir synonymt med det falske, det uten kvalitet, mens det som kommer utenfra, det ”originale” blir synonymt, med det vellykkede og det med kvalitet. Varer og da spesialet klær blir gitt en ny verdi om det produseres i ”vesten”. Kroppen som sådan får nye utrykk og kvinner definerer seg ut fra idealer om den seksualiserte vestlige koppen. Diskursen som omhandler skjønnhet blir produsert og reprodusert i relasjonene mellom filippinske kvinner og utenlandske menn, dette blir igjen forankret i den filippinske konteksten gjennom dagligdags samhandling. Forestillinger der om skjønnhetsidealer som er forankret i kolonial historie, videreføres, men kommer nå til uttrykk i nye former. Dikotomier mellom Orient-Vesten har skapt en fantasi som omhandler filippinske kvinners seksualitet og skjønnhet. Dette sier mer om vestlig menns begjær enn filippinsk skjønnhet. På tross av det bruker kvinner idealer som *foreign beauty* i samspill med den utenlandske mann. Dette blir sosialt reprodusert blant kvinner jeg møtte.

Å bo sammen med en partner er ikke alltid problemfritt. Relasjoner mellom filippinske kvinner og utenlandske menn består av diskusjon, forhandlinger og kompromisser. Stereotypiske forestillinger om kvinner utfordres i dette møtet. Kvinner representeres innenfor diskurser som omhandler ”post-ordre” brud som mer ”familieorienterte” enn ”vestlige” kvinner. På den annen side opplever filippinske kvinner at vestlige menn gjør mindre i hjemmet enn filippinske menn. Ikke alle kvinner ønsker å leve opp til forestillinger som knytter dem til hjemmet. I møte med den utenlandske mann utfordres dette.

En kan spørre seg om kvinners status endrer seg i møte med den utenlandske mann. Jeg vil hevde at kvinner opplever høyere status så fremt de klarer i balansere i det moralske landskapet og unngå i bli klassifisert som ”dårlig” kvinne. Gjennom den utenlandske mannen har kvinner i mye større grad mulighet til å hjelpe familien. Ikke bare disponerer de pengene, men de produserer dem også.

Komponentene som her er representert er hele tiden i et skjæringspunkt mellom det vante og det nære samtidig som det representerer noe nytt og annerledes. I dette skjæringspunktet skapes mening i forhold til verdier, fantasier, kjærlighet, seksualitet, familie, økonomi, trygghet, og drømmen om framtiden.

Kildeliste

Alcantara, A.N. 1990: *Gender differentiation: Public vs. Private Power in Family Decicion- Making in the Philippines,* U.M.I., University of Hawaii

Anlöv, H. 2001: Sørøst Asias fastland, i *Fjern og nær, sosialantropologiske perspektiver på verdens samfunn og kulturer*, ed Howell. S & Melhuus. M, Gyldendal Akademisk

Bishop, R & Robinson, L.S. 1999: Genealogies of exotic desire: The Thai night market in the Western imagination, i *Genders and Sexualities in modern Thailand*, ed P.E. Jacksen & N.M. Cook. O.S. Printing House, Bangkok, pp 191-206

Blanc-Szanton, C. 1990: Collision of Cultures: Historical Reformulations of Gender in the Lowland of Visayas, Philippines, i *Power and Difference Gender in Island Southeast Asia*, ed. J. M. Atkinson & S. Errington, Standford University Press

Britannica 1993: *Macropædia Knowledge in Depth,* The University of Chicago

Cannell, F. 1999: *Power and Intimacy in the Christian Philippines*, Cambridge University Press

Carsten, J. & Hugh-Jones, S. 1995: *About the house Levi-Strauss and beyond,* Cambridge University Press, Cambridge

Carsten, J. 1989: Cooking money: gender and the symbolic transformation of means of exchange in a Malay fishing community, i *Money & the morality of exchange*, ed J.Perry & M. Block, Cambridge University Press, pp 177-142

Constable, N. 2003: *Romance on a Global Stage, Pen Pals, Virtual Ethnography, and "mail-order" Marriages* University of California Press

Constable, N. 2005a: A tale of Two Mariagges: International Matchmaking ande gendered Mobility, i *Cross-Border Marriages, Gender and Mobility in Transnational Asia,* ed N. Constable, University of Pennsylvania Press Philiadelphia, pp 166-187

Constable, N. 2005b: Intoduction: Cross-Border Marriages, Gender Mobility, and Global Hypergamy, i *Cross-Border Marriages, Gender and Mobility in Transnational Asia,* ed. N. Constable, University of Pennsylvania Press Philiadelphia, pp 1-17

Cutshall, A 1964: *The Philippines: Nation of islands*, Universtity of Illinois, D. Van Nostrand Company, Inc. Princeton, New Jersey.

Douglas, M. 1997: *Rent og urent. En analyse av forestilinger omkring urenhet og tabu*, Pax forlag A/S Oslo

Dumont, J.P. 1992: *Visayan Vignettes, Ethnographic Traces of a Philippine island,* The University of Chicago Press, Chicago & London

Eder, J.F 1999: *A Generation Later Household Strategies and Economic Change in the Rural Philippines,* University of Hawai Press Honolulu

Ellen, R. 1984: Preparation for Fieldwork, i *Ethnographic Research. A guide to General Conduct,* ed R. Ellen, Academic Press, Harcourt Brace Jovanovich, Publishers. pp 155-170, 178-187, 192-197

Eviota, E. Y. 1992: *The political economy of gender, woman, and the sexual division of labour in the Philippines,* Zed Books Ltd, London & New Jersey

Faier, L. 2007: Filipina migrants in rural Japan and their professions of love, i *American Ethnologist,* Vol.34. No. 1, pp 148-162

Frøystad, K 2003: Forestillingen om det "ordentlige" feltarbeidet og dets mulighet i Norge, i *Nære steder, nye rom. Utfordringer i antropologiske studier i Norge,* ed M. Rugkåsa, & K. T. Thorsen, Gyldendal Norsk Forlag, pp 32-64

Fürst, E. L. 1998: Poststrukturalisme og fransk feminisme Julia Kristeva i fokus, i *Modernitet refleksjon og idebrytninger*, ed E. L. Fürst & Ø. Nilsen, Cappalan Akademisk forlag, pp 141-176

Goldstein, D.2003: *Laughter Out of Place Race,Class, Violence, and Sexuality in a Rio Shantytown,* University of California Press.

Gullestad, M. 2001: *Kitchen-table society,* Universitetsforlaget.

Harrison, R. 1999: The Madonna and the Whvore: Self/"Other" tensions in the characterization of the prostitute by Thai female authors, i *Genders and Sexualities in modern Thailand,* ed P.E. Jacksen & N.M. Cook. O.S. Printing House, Bangkok, pp 191-206

Henson, M.R 1999: *Comfort woman,* Rowman & Littlefield Publishers, Inc

Hilson, A. N 1995: *Maddonas and Martyrs, Militarism and Violence in the Filippines,* Queensland University of Technology, Australia

Howell, S. 1997: *The Ethnography of Moralities,* Routledge London and New York

Howell, S. 2003: Kinning: The creation of life trajectories in transnational adoptive families, *Journal of the Royal Anthropology Institute,* vol. 9, pp. 465-484

Illo, J.F.I 1997: *Women in the Philippines,* Country Briefing Paper, Asian Delveopment Bank

Jacobsen-Widding, J. 1997: I lied, I farted, I stole....:`dignity and morality in African discourse on personhood, i *The Ethnography of Moralities,* ed S. Howell, Routledge London and New York, pp 48-74

Krohn-Hansen, C. 2001: *Det vanskelige voldsbegrepet. Politisk liv i Den dominikanske republikk og andre steder,* Pax Forlag, Oslo

Lie, B. 2004: Stadig flere søker lykken med utenlandske ektefeller, i *Samfunnspeilet*, nr.3

Lisborg, A. 2002: Bodies Across Borders: Prostitution-related Migration from Thailand to Denmark, i *Transnational prostitution, Changign Global Patterns*, ed Thorbek, S. & Pattanaik, B. Zed Books, pp 100-121

Manalansan IV, M.F 2003: *Global divas, Filipino gay men in the diaspora*, Duke University Press, Durham and London

Melhuus, M. 1997: The troubles of virtue: values of violence and suffering in a Mexican Contekst, i *The Ethnography of Moralities*, ed S. Howell, Routledge London and New York, pp 178-203

Misja, T. 2007: *Female bar workers in Tanzania, A matter of respect,* Hovedfagsoppgave i Sosial Antropologi ved Universitetet i Oslo

Ong, A. & Peletz, M.G 1995: Introduction, i *Bewitching Women, Pious Men Gender and Body Politics in Southeast Asia*, ed A. Ong & M. G. Peletz, University of California Press

Oxfeld, E. 2005: Cross-border Hypergamy? Marriage Exchanges in a Transnational Hakka Community, i *Cross-Border Marriages, Gender and Mobility in Transnational Asia,* ed. N. Constable, University of Pennsylvania Press, Philiadelphia, pp 17-34

Parreñas, R. 2005: Long distance intimacy: class, gender and intergenerational relations between mothers and children in Filipino transnational families, i *Global networks*, vol.5 nr.4, pp 317-336

Ratliff, E.A. 1999: Woman as "sex workers", men as "boyfriends": shifting identities in Philippine go-go bars and their significance in STD/AIDS control, i *Anthropology & Medicine,* vol.6, No 1.

Remme, J.H.Z 2006: *Significant Relations Ritual and Person among the Ifugaos,* Hovedfagsoppgave ved Universitet i Oslo, Norge

Ruenkaew 2002: The Transnational Prostitution of Thai Women to Germany: Avariety of Transnational Labour Migration?, i *Transnational prostitution, Changign Global Patterns,* ed Thorbek, S. & Pattanaik, B. Zed Books, pp 69-86

Rugkåsa, J. 1997:*Sacrifice and Success, the Meaning of Migration in a Filipino Local Setting,* Cand. Polit. Degree, Department and Museum of Anthropology, University of Oslo

Ryan, L: 2007: Migrant Woman, Social Networks and Motherhood: The Experience of Irish Nurses in Britain. *Sociology,* Vol. 41, Nr. 2, SAGE Publications

Said, E.W. 1995: *Orientalism, Western conceptions of the orien*, Penguin Books

Sanjek, R 1990: A Vocabulary for fieldnotes, i *Fieldnotes. The Makings of Anthropology,* ed R.Sanjek, Cornell University Press, pp 92-121

Sobtichea, C.I 2007: Constructions of Mothering: The Experience of Female Filipino Overseas Workers, i *Working and Mothering in Asia Images, ideologies and Identities,* ed T. Devasahayam & B.S.A. Yeoh, Nias Press, pp 173- 195.

Steinberg, D.J. 1982: *The Philippines A Singular and a Plural Place,* Westview Press.

Steinberg, D.J. 1994: *The Philippines A Singular and a Plural Place,* Westview Press.

Stone, L. 2006: *The Kinship and Gender an introduction,* Westview Press.

Suzuki, N. 2005: Tripartite Desires: Filippina-Japanese Marriages and Fantasies of Transnational Traversal, i *Cross-Border Marriages, Gender and Mobility in Transnational Asia,* ed N. Constable, University of Pennsylvania Press Philiadelphia, pp 124-145.

Thomas, N. 1991: *Entangled Objects, Exchange, Material Culture, and Colonialsm in the Pacific,* Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts London, England

Wadel, C. 1991: "Feltarbeid som runddans mellom teori, metode og data, i *Feltarbeid i egen kultur. En innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning.* pp 127-181, SEEK

Wikan, U. 1996: Fattigdom som opplevelse og livskontekst. Innsikt fra deltakende observasjon, i *Vitenskap – enhet og mangfold,* ed O. Wormnæs, Notam Gyldendal, pp 181-201

Wilk, R. 1995: Learning to be local in Belize: global systems of commen difference, i *Worlds Apart. Modernity through the prim of the local,* ed M. Miller, Routledge London, New York

Win, G & Guillermo, A 1997: *Historical Dictionary of the Philippines*, The Scarecrow Press, Inc. Landham, MD., & London

Yamashita, S 2004: Asian Anthropologies:Foreign, Native and Indigenous, i *The Making of Anthropology in East and Aoutheast Asia,* ed S. Yamashita, J. Bosco & J.S. Eades, Berghahn Books, New York, Oxford